

ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

THE STUDY OF THE ETHICAL BEHAVIOUR SHOWN BY
THE STUDENTS OF GRADE 1-6
AT SEEKAN (WATTHANANANUPPATHUM) SECONDARY SCHOOL
DONMUANG DISTRICT, BANGKOK

นางณัฐ จันทร์หนูหงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุบลรัตน์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

นางณัฐ จันทร์หนูหงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**THE STUDY OF THE ETHICAL BEHAVIOUR SHOWN BY
THE STUDENTS OF GRADE 1-6
AT SEEKAN (WATTHANANANUPPATHUM) SECONDARY SCHOOL
DONMUANG DISTRICT, BANGKOK**

MRS. NUT CHANNUHONG

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)**

**Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand**

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยมอบอำนาจให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

.....

(พระสุธีธรรมมานูวัตร, ผศ. ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์.....ประธานกรรมการ

(พระมหากฤษณะ ตรุโณ, ผศ. ดร.)

.....กรรมการ

(พระมหาทวี มหาปญฺโญ, ผศ.ดร.)

.....กรรมการ

(พลตรี ดร. วีระ วงศ์สรรค์)

.....กรรมการ

(ดร. จุฑามาศ วารีแสงทิพย์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระมหาทวี มหาปญฺโญ, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ

พลตรี ดร. วีระ วงศ์สรรค์

กรรมการ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖
โรงเรียนสีกัน (วัฒนानันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย : นางฉัฐ จันทร์หนูหงษ์

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาทวิ มหาปญฺโญ (ละลง) ผศ.ดร. ป.ธ.๘, พธ.บ.(ปรัชญา),

ศน.ม.(พุทธศาสนศึกษา), M.Phil., Ph.D. (Buddhist Studies)

: พลตรี ดร. วีระ วงศ์สรรค์ กศ.บ.(เกียรตินิยม), นบ, วท.บ., ศศ.บ., ศศ.ม., กม.,

: กศ.ด.

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๔

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

ดำเนินการวิจัยโดยวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๔๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ตัวแปรทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยของ LSD' Method

ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนผู้ที่มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๘๖ - ๓.๘๔$) รองลงมาคือด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๒๘$) ดังนั้นพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูง

๒. นักเรียนที่มีเพศและอายุต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีระดับการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมกับโรงเรียนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝัง และพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่ที่นักเรียนต้องการคือ ต้องการให้ลดกฎระเบียบลง รองลงมาคือการคัดเลือกเด็กมาอยู่ห้อง ๑ ควรคูนิสัยและพฤติกรรม ต้องการให้ครูจัดกิจกรรมเล่นกีฬา และต้องการให้มีงานโรงเรียนมากขึ้น เป็นต้น ตามลำดับ

Thesis Title : The Study of the Ethical Behaviour Shown by the Students of Grade 1-6 at Seekan (Watthanananuppathum) Secondary School, Donmuang District, Bangkok.

Researcher : Mrs. Nut Channuhong

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Assist. Prof. Dr. Phramaha Tawee Mahapanyo (Lalong), Pali IX, B.A., M.A., M. Phil., Ph.D. (Delhi University)

: Major General. Dr. Weera Wongsan, B.Ed. , B.S. , B.A. , M.Ed. , M.A. , Ph.D.

Date of Graduation : 10 June 2011

ABSTRACT

This thesis is a study of the ethical behaviour of students in grade 1-6 at Seekan (Watthanananuppathum) Secondary School, Don Muang District, Bangkok. It has three objectives, namely : 1) to study the behaviour students' ethical 2) to comparatively study the level of moral behaviour appearing the students and 3) to study the proposed guidelines for the cultivating and the developing the ethics of the students in grade 1-6 at Seekan (Watthanananuppathum) Secondary School, Don Muang District, Bangkok.

This Research conducted by researchers from the sample students in grade 1-6 at Seekan (Wattanananuppathum) Secondary School, Don Muang Distric, Bangkok with a total of 340 people. The data are analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t- test, analysis of single variables and compare the differences mean the pair with method of LSD 'Method.

From the research, it is found that

1. The students who are of the level of the ethical behaviour are generally at the high level of $\bar{x} = 3.68$. When it is considered separately , they are the stages of having the discipline and the responsibility at the high level of $\bar{x} = 3.86 - 3.84$. Next is the diligence which is at the

middle level of $\bar{x} = 3.28$. The students who practice the Docnital ethic of the discipline and have responsibility are at the high average.

2. The students of different sexes and ages are not different effects to the ethical development but the students of different education levels and success are of the different effects of the ethical development that has a significant presence at 0.05. The students of different sexes, ages and education levels who join the ethical development project at school are not different effects. The students of different sexes, ages and education levels participating the project of the Camp of the Mental Moral Development managed by the school are of the different effects. The students are of different ages who participating in Summer the Novice Ordination have the ethical development which is not different.

3. From the recommendation of the cultivation and the ethical development of the students are found that most of them want the school to reduce some regulations. Next they want to select the good students to be in the first class and to observe their habits and behaviour. Moreover, they want the teachers to set up the sport games. Finally, they wish the school to set up more activities or parties in school.

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากทรงคุณวุฒิ และผู้มีอุปการคุณหลายท่านดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และคณะผู้ร่วมงานจากบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการแนะนำการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีมาตลอด

ขอขอบพระคุณ พระมหาทวิ มหาปญฺโญ ผศ. ดร. พระอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ พลตรี ดร. วีระ รังสรรค์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้คำแนะนำการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.ประมุล สารพันธ์ ดร.วุฒินันท์ กันตะเทียน อาจารย์ มาศโมฬี จิตวิริยธรรม ในฐานะที่อาจารย์ทั้ง ๓ ท่าน ได้รับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาพุทธศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอด จนเพื่อนนิสิตทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจและคำปรึกษาต่างๆ ที่มอบให้ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณ รศ. ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร ที่กรุณาตรวจทานบทคัดย่อภาษาอังกฤษให้ด้วยความเต็มใจ

ขอขอบพระคุณนายเลิศศิลป์ รัตนมุสิก ผู้อำนวยการโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) และคณะครูที่อำนวยความสะดวกด้วยดีในการดำเนินการจัด เก็บข้อมูลแบบสอบถามพร้อมทั้งให้คำแนะนำสิ่งต่างๆและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย อันเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ดร. ศศิวรรณ กำลังสินเสริม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และที่สำคัญคือขอขอบใจ บุตร ธิดาที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณและเป็นกำลังใจเสมอมา ทำให้มีโอกาสศึกษาอีกครั้งหลังเกษียณอายุราชการและจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

คุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้มาตั้งแต่ต้น

ณัฐ จันทร์หนูหงษ์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๖
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมและลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรม	๘
๒.๒ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา	๒๕
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน	๒๖
๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับด้านความขยันหมั่นเพียร	๒๕
๒.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับ ด้านความมีระเบียบวินัย	๓๒
๒.๓.๓ แนวคิดเกี่ยวกับ ด้านความรับผิดชอบ	๓๗
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๑
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๘

บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๔๕
๓.๒	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	๔๕
๓.๓	เครื่องมือและคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๑
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง	๕๓
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ	๕๔
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑	ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการทางจริยธรรม	๕๖
๔.๒	ตอนที่ ๒ ข้อมูลการวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนทั้ง ๓ ด้าน	๖๐
๔.๒.๑	พฤติกรรมด้านความขยันหมั่นเพียร	๖๑
๔.๒.๒	พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย	๖๓
๔.๒.๓	พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ	๖๖
๔.๓	ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน	๖๘
๔.๔	ตอนที่ ๔ ข้อมูลข้อเสนอแนะในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม	๘๓
บทที่ ๕	สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๘๔
๕.๒	อภิปรายผล	๘๖
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๙๐
บรรณานุกรม		๙๒
ภาคผนวก		๙๘
ภาคผนวก ก		๙๙
ภาคผนวก ข		๑๐๔
ภาคผนวก ค		๑๑๕
ประวัติผู้วิจัย		๑๒๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านเพศ	๕๖
ตารางที่ ๔.๒	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านอายุ	๕๗
ตารางที่ ๔.๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านระดับชั้นการศึกษา	๕๗
ตารางที่ ๔.๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	๕๘
ตารางที่ ๔.๕	ผลการวิเคราะห์การเข้าร่วมโครงการพัฒนาทางจริยธรรม	๕๘
ตารางที่ ๔.๖	ผลการวิเคราะห์การเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับ โรงเรียน	๕๙
ตารางที่ ๔.๗	การเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน	๕๙
ตารางที่ ๔.๘	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลการวัดพฤติกรรมจริยธรรมของ นักเรียนจำแนกเป็นรายด้าน	๖๐
ตารางที่ ๔.๙	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลการวัดพฤติกรรมจริยธรรม ของนักเรียนด้านความขยันหมั่นเพียรจำแนกรายข้อ	๖๑
ตารางที่ ๔.๑๐	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลการวัดพฤติกรรมจริยธรรม ของนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกรายข้อ	๖๓
ตารางที่ ๔.๑๑	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลการวัดพฤติกรรมจริยธรรม ของนักเรียนด้านความรับผิดชอบ จำแนกรายข้อ	๖๖
ตารางที่ ๔.๑๒	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม จำแนกตามเพศ	๖๘
ตารางที่ ๔.๑๓	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม จำแนกตามอายุ	๖๙
ตารางที่ ๔.๑๔	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา	๗๐
ตารางที่ ๔.๑๕	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD' Method (The Least Significance Difference)ของ ระดับการพัฒนาทางจริยธรรม ด้านความ ขยันหมั่นเพียรจำแนกตามระดับการศึกษา	๗๑

ตารางที่ ๔.๑๖	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD' Method ของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามระดับการศึกษา	๗๒
ตารางที่ ๔.๑๗	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD' Method ของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบจำแนกตามระดับการศึกษา	๗๓
ตารางที่ ๔.๑๘	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD' Method ของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม โดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา	๗๔
ตารางที่ ๔.๑๙	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)	๗๕
ตารางที่ ๔.๒๐	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD' Method ของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)	๗๖
ตารางที่ ๔.๒๑	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD' Method ของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)	๗๗
ตารางที่ ๔.๒๒	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD' Method ของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)	๗๘
ตารางที่ ๔.๒๓	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD' Method ของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)	๗๙
ตารางที่ ๔.๒๔	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม จำแนกตามการเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียน	๘๐
ตารางที่ ๔.๒๕	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม จำแนกตามการเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียน	๘๑
ตารางที่ ๔.๒๖	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการพัฒนาทางจริยธรรม จำแนกตามการเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณร	๘๒
ตารางที่ ๔.๒๗	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม	๘๓

คำอธิบาย สัญลักษณ์ และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ใช้อ้างอิงเป็นข้อมูลปฐมภูมิจากพระไตรปิฎก ภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕ การอ้างอิงใช้ระบุเล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ดังตัวอย่าง เช่น อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๘๕/๓๑๐ หมายถึง อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต เล่มที่ ๒๐ ข้อที่ ๘๕ หน้า ๓๑๐ จุ.ธ. (บาลี) ๒๕/๕๒/๑๔๗ หมายถึง สุตตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมปทปาติ เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๕๒ หน้า ๑๔๗ เป็นต้น

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ลั.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ดิกนิบาต	(ภาษาไทย)
จุ.ธ.	(บาลี)	=	สุตตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมปทปาติ	(ภาษาบาลี)
จุ.ธ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
จุ.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิเทศ	(ภาษาไทย)
จุ.จู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	จูฬนิเทศ	(ภาษาไทย)

บทความจากวิทยานิพนธ์
เรื่อง ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖
โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

THE STUDY OF THE ETHICAL BEHAVIOUR SHOWN BY
THE STUDENTS OF GRADE 1-6
AT SEEKAN (WATTHANANANUPPATHUM) SECONDARY SCHOOL
DONMUANG DISTRICT, BANGKOK

นางฉัฐ จันทร์หนูหงษ์
นิติปรัชญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาจัดว่าเป็นองค์ความรู้ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้มีศักยภาพเป็นคนเก่ง คนดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความก้าวหน้าอย่างมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ และสังคมของชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^๑ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การอบรม การฝึกฝน การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพสิ่งแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ประกาศรี สี่ห้าไพ^๒ กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของสังคม เพื่อทำหน้าที่หลัก ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้แก่สมาชิกของสังคม

^๑ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^๒ ประกาศรี สี่ห้าไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑.

โดยให้การศึกษาและอบรมสั่งสอน เพื่อพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และพอใจที่จะฝึกฝนร่วมกัน กระทำภารกิจต่างๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์^๓ กล่าวว่า “ในการพัฒนาสมาชิกทุกคนให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลง และพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว การบริหารการศึกษาเพื่อให้บรรลุความสำเร็จนั้นจะต้องมีผู้บริหารที่ดี และเก่งเป็นส่วนสำคัญ”

พระธรรมโกศาจารย์(ประยูร ธมฺมจิตโต)^๔ กล่าวว่า แกนกลางของพระพุทธศาสนาอยู่ที่ปัญญาและมีหลักธรรมอันละเอียดพิสดารในการหนุนนำให้เกิดปัญญา “แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี”^๕ ปัญญาย่อมทะลุทะลวงไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนกระบวนการพัฒนาความรู้ ทางพุทธปรัชญาถือว่า มีแหล่งที่มาแห่งความรู้หรือปัญญาอยู่ ๓ ประการ^๖ คือ

๑. สุตมยปัญญา ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาเล่าเรียน หรือ ได้รับถ่ายทอดสืบต่อกันมา
๒. จินตามยปัญญา ความรู้ที่เกิดจากการคิดพิจารณาใคร่ครวญอย่างมีเหตุผล
๓. ภวานามยปัญญา ความรู้ที่ได้จากการฝึกฝนอบรมลงมือปฏิบัติจนเกิดประสบการณ์การรู้แจ้งด้วยตัวเอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒^๗ กำหนดแนวการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันแก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิต

^๓ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, หลักการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๕), หน้า ๔.

^๔ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕.

^๕ คู่มือระเบียบใน ศ.ส. (ไทย) ๑๕/๑๓/๑๓.

^๖ คู่มือระเบียบใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๔/๒๓๑.

^๗ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: อรุณสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๒๔.

ในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข

โรงเรียนสิกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) จึงมีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนสู่โรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา สังคม และมีสุขภาพอนามัยที่ดี ส่งเสริมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี สามารถนำความรู้และเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อตลอดจนการประกอบอาชีพเพื่อการปรับตนให้มีชีวิตอยู่ในสังคม และชุมชนอย่างมีความสุข มีคุณค่าตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจหลักของโรงเรียนสิกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์)คือ

๑. จัดการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล

๒. บริหารจัดการสถานศึกษาตามแนววิถีพุทธจิตอาสา

๓. ปลุกฝังความรักและภูมิใจในความเป็นไทยบนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการเรียนรู้

๕. บริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ

โรงเรียนสิกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)^๔ มีปรัชญาของโรงเรียนว่า นตฺถิ ปัญญา สมาอาภา แปลว่า “แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี” และคติพจน์ที่ว่า ศรัทธา วิริยะ ปัญญา ซึ่งวิสัยทัศน์ของโรงเรียนประจำปีการศึกษา ๒๕๕๑-๒๕๕๕ กล่าวว่า “เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ ฝึ คุณธรรมตามแนววิถีพุทธจิตอาสา รักความเป็นไทย ก้าวไกลเทคโนโลยี มุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานสากล” ทั้งหมดที่กล่าวมา ล้วนมุ่งเน้นให้นักเรียนประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยตามกรอบของศีลธรรม และจารีตประเพณีอันดีงาม รู้แจ้งตามทักษะกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักการของเหตุและผล แล้วนำสิ่งที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนและการประกอบอาชีพของตนเอง สามารถแก้ปัญหาและพึ่งพาตนเองได้ ทำให้การดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จอย่างมีความสุข

ปัญหาของนักเรียนในปัจจุบัน ขาดพัฒนาการเชิงพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งหมายถึง การแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการ แสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคมนั้น การพัฒนาเชิงจริยธรรมไม่สามารถจะอาศัยเพียงแต่ครู บิดา มารดาหรือผู้ปกครองสั่งสอนขัดเกลาเด็กให้มีพัฒนาการเชิงคุณธรรม

^๔ โรงเรียนสิกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์), คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง, (ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๖-๑๔.

จริยธรรมได้อย่างทั่วถึง สังคมควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม พัฒนาการของเด็กที่อยู่ท่ามกลางกระแสของวัฒนธรรมวัตถุนิยม จึงควรมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ คือพัฒนาให้นักเรียนเป็นทั้งคนเก่ง คนดี และมีความสุข เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ปฏิรูปการศึกษา แต่ทั้งนี้ตัวชี้วัดที่จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ได้นั้นยังคงต้องพิจารณาจากปัจจัยหลายด้าน โดยผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ๓ ด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านเก่ง ด้านดี ด้านมีความสุข เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน และจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนด้านการเรียนการสอนให้พัฒนาตามแนวปฏิรูปการศึกษาแนวใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖
๒. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖
๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเพื่อสำรวจพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนใน ๓ ด้าน คือด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ
๒. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานคร์อุปถัมภ์) จำนวน ๒,๒๕๐ คน
๓. ขอบเขตด้านตัวแปร
 - ๑) ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการพัฒนาจริยธรรมผู้เรียน โครงการเข้าค่ายพุทธธรรมพัฒนาจิตและโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

๒) ตัวแปรตาม คือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ใน ๓ ด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ

๔. ขอบเขตด้านเวลาดั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ.๒๕๕๓- กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๔

วิธีการดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๔๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ตัวแปรทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ LSD' Method

ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนผู้ที่มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๘๖ - ๓.๘๔$) รองลงมาคือด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๒๘$) ดังนั้นพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูง

๒. นักเรียนที่มีเพศและอายุต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีระดับการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมกับโรงเรียนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝัง และพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่ที่นักเรียนต้องการคือ ต้องการให้ลดกฎระเบียบลง รองลงมาคือการคัดเลือกเด็กมาอยู่ห้อง ๑ ควรคู่นิสัยและพฤติกรรม ต้องการให้ครูจัดกิจกรรมเล่นกีฬา และต้องการให้มีงานโรงเรียนมากขึ้นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ศึกษาการสร้างเสริมกิจกรรมนำทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ชีวิต

๒. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนวิถิพุทธจิตอาสาเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาจัดว่าเป็นองค์ความรู้ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้มีศักยภาพเป็นคนเก่ง คนดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความก้าวหน้าอย่างมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ และสังคมของชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^๑ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การอบรม การฝึกฝน การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพสิ่งแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ประภาศรี สีหอำไพ^๒ กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของสังคม เพื่อทำหน้าที่หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่สมาชิกของสังคม โดยให้การศึกษาและอบรมสั่งสอน เพื่อพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และพอใจที่จะฝึกฝนร่วมกัน กระทำภารกิจต่างๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวม

การศึกษาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นแก่ทุกชีวิต และยังเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรม ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จที่บุคคลนำมาพัฒนาความสามารถทั้งทางด้านทัศนคติ และพฤติกรรมตามค่านิยมของสังคม รวมทั้งเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ทั้งสายสามัญและอาชีพ ศีลธรรมและวัฒนธรรมที่สำคัญคือ เป็นเครื่องชี้แนวทางให้ประพฤติปฏิบัติ และใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมโดยส่วนรวม อันเป็นเจตนาคติที่ดีงาม

^๑ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: กุรุสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

^๒ ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑.

ทางด้านความมีน้ำใจ ซึ่งการปฏิบัติต่อส่วนรวมในทางที่ดี ก่อให้เกิดทักษะความคล่อง ความชำนาญ ในการปฏิบัติตามแนวทางที่เหมาะสม ตามขอบเขตศีลธรรม ทั้งความประพฤติภายนอกและ คุณธรรมภายใน

นพพงษ์ บุญจิตราดุล^๓ กล่าวว่า “ในการพัฒนาสมาชิกทุกคนให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลง และพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว การบริหารการศึกษาเพื่อให้บรรลุความสำเร็จนั้นจะต้องมีผู้บริหารที่ดี และเก่งเป็นส่วนสำคัญ”

พระธรรมโกศาจารย์(ประยูร ธมฺมจิตโต)^๔ กล่าวว่า “ความจริงพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคม ถ้าพระพุทธศาสนาไม่มีประโยชน์ต่อสังคมก็คงหมดเหตุในการดำรงอยู่ จะถึงแก่การเสื่อมไปเป็นลำดับแต่พระพุทธศาสนาก็ยังดำรงอยู่ได้มากกว่า ๒๕๐๐ ปีแล้ว หลักธรรมคำสอนนั้นหาได้มีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงแต่ประการใดไม่” หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นละเอียดและลึกซึ้งมาก ครอบคลุมหมดทุกเรื่อง ดังปรากฏในพระไตรปิฎกอันเป็นคัมภีร์สูงสุดของพระศาสนา เพราะแกนกลางของพระพุทธศาสนาอยู่ที่ปัญญาและมีหลักธรรมอันละเอียดพิสดารในการหนุนนำให้เกิดปัญญา “แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี”^๕ ปัญญาย่อมทะลุทะลวงไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนกระบวนการพัฒนาความรู้ ทางพุทธปรัชญาถือว่า มีแหล่งที่มาแห่งความรู้หรือปัญญาอยู่ ๓ ประการ^๖ คือ

๑. สุตมยปัญญา ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาเล่าเรียน หรือ ได้รับถ่ายทอดสืบต่อกันมา

๒. จินตามยปัญญา ความรู้ที่เกิดจากการคิดพิจารณาใคร่ครวญอย่างมีเหตุผล

๓. ภวานามยปัญญา ความรู้ที่ได้จากการฝึกฝนอบรมลงมือปฏิบัติจนเกิดประสบการณ์ การรู้แจ้งด้วยตัวเอง การอบรมหรือพัฒนาปัญญาเป็นไปเพื่อสร้างความเข้าใจต่อความจริงแท้ เห็นทุกอย่างตามความเป็นจริง มุ่งขจัดความไม่รู้ เพื่อเข้าถึงความจริงสูงสุด ความรู้ที่เกิดจากการพัฒนาแล้วจึงไม่ได้มุ่งความรู้ที่เกิดจากการฟัง หรือรับการถ่ายทอด หรือคิดเอาทางหลักเหตุผลอนุมานและ

^๓ นพพงษ์ บุญจิตราดุล, หลักการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๕), หน้า ๔.

^๔ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕.

^๕ คูรายละเอียดใน ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๓/๑๓.

^๖ คูรายละเอียดใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๔/๒๗๑.

การคาดคะเน แต่ให้ความสำคัญกับความรู้ที่ได้รับการตรวจสอบ ยืนยันจากประสบการณ์ตรง หรือความรู้ที่ผ่านการอบรมหรือลงมือปฏิบัติแล้วด้วยตนเอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒^๑ กำหนดแนวการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ประกอบด้วยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข

สภาพปัญหาของนักเรียน โรงเรียนสีกัน(วัฒนานครที่อุบลรัตน์) ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ปัญหาความยากจน ครอบครัวแตกแยก กำพร้าบิดาหรือมารดาเลี้ยงดูหรือกำพร้า ทั้งคู่จำเป็นต้องไปอยู่กับญาติหรือผู้อื่น ตลอดจนปัญหาอื่นๆ เป็นต้น จึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาการเรียน การสอนเป็นอย่างมาก ทำให้การศึกษาไม่พัฒนาเท่าที่ควร

โรงเรียนสีกัน(วัฒนานครที่อุบลรัตน์)^๒ จึงมีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนสู่โรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา สังคม และมีความสุขพอนามัยที่ดี ส่งเสริมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี สามารถนำความรู้และเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อตลอดจนการประกอบอาชีพเพื่อการปรับคนให้มีชีวิตอยู่ในสังคม และชุมชนอย่างมีความสุข และมีคุณค่าตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันสอดคล้องกับพันธกิจหลักของโรงเรียนสีกัน(วัฒนานครที่อุบลรัตน์)คือ

๑. จัดการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ยกกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล

๒. บริหารจัดการสถานศึกษาตามแนววิถีพุทธจิตอาสา

๓. ปลูกฝังความรักและภูมิใจในความเป็นไทยบนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

^๑ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา,พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ , (กรุงเทพมหานคร: กุรุสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๒๔.

^๒ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานครที่อุบลรัตน์), คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง, (ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๖-๑๔.

๔. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการเรียนรู้

๕. บริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ

โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) มีปรัชญาของโรงเรียนว่า นตฺถิ ปัญญา สมาอาภา แปลว่า “แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี” และคติพจน์ที่ว่า ศรัทธา วิริยะ ปัญญา ซึ่งวิสัยทัศน์ของโรงเรียนประจำปีการศึกษา ๒๕๕๑-๒๕๕๕ กล่าวว่า “เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ ใฝ่คุณธรรมตามแนววิถีพุทธจิตอาสา รักความเป็นไทย ก้าวไกลเทคโนโลยี มุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานสากล” ทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนมุ่งเน้นให้นักเรียนประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยตามกรอบของศีลธรรม และจารีตประเพณีอันดีงาม รู้แจ้งตามทักษะกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักการของเหตุและผล แล้วนำสิ่งที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนและการประกอบอาชีพของตนเอง สามารถแก้ปัญหาและพึ่งพาตนเองได้ ทำให้การดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จอย่างมีความสุข

ปัญหาของนักเรียนในปัจจุบัน ขาดพัฒนาการเชิงพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งหมายถึง การแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือค่านิยม การแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในส่วนที่เป็น การกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน ได้แก่การให้ทาน การเสียสละ เพื่อส่วนรวมและการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก ตลอดจนพฤติกรรมในสถานการณ์ที่รุกเร้าจิตใจ หรือในสถานการณ์ที่ยั่ว ให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ขาดระเบียบวินัย เช่นการโกงสิ่งของ เงินทอง คะแนน หรือการกล่าวเท็จ เป็นต้น และด้วยเหตุผลสำคัญ การพัฒนาเชิงจริยธรรมไม่สามารถจะอาศัยเพียงแค่ครู บิดา มารดาหรือผู้ปกครองสั่งสอนขัดเกลาคเด็กให้มีพัฒนาการเชิงคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างทั่วถึง สังคมควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพัฒนาการของเด็กที่อยู่ท่ามกลางกระแสของวัฒนธรรมวัตถุนิยม จึงควรมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ คือพัฒนา ให้นักเรียนเป็นทั้งคนเก่ง คนดี และมีความสุข เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลที่ปฏิรูปการศึกษา แต่ทั้งนี้ตัวชี้วัดที่จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนที่ดีสมบูรณ์ได้นั้นยังคงต้องพิจารณาจากปัจจัยหลายด้าน โดยผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ๓ ด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านเก่ง ด้านดี ด้านมีความสุข เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน และจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนด้านการเรียนการสอนให้พัฒนาตามแนวปฏิรูปการศึกษาแนวใหม่ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเพื่อสำรวจพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุปถัมภ์) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนใน ๓ ด้าน คือด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ -๖ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานครอุปถัมภ์) จำนวน ๒,๒๕๐ คน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- โครงการพัฒนาจริยธรรมผู้เรียน
- โครงการเข้าค่ายพุทธธรรมพัฒนาจิตและโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

๒) ตัวแปรตาม คือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานครอุปถัมภ์) ใน ๓ ด้าน คือ

- ด้านความขยันหมั่นเพียร
- ด้านความมีระเบียบวินัย
- ด้านความรับผิดชอบ

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านเวลาดั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ.๒๕๕๓- กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๔

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนสีกัน (วัดนานันท์อุปถัมภ์)เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑-๖ โรงเรียนสีกัน(วัดนานันท์อุปถัมภ์)ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ข้อเสนอแนะแนวทางในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน(วัดนานันท์อุปถัมภ์) เป็นอย่างไร

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

๑.๕.๓ นักเรียนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

๑.๕.๔ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

๑.๕.๕ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียนที่ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

๑.๕.๖ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตของโรงเรียนที่ต่างกันมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

๑.๕.๗ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของโรงเรียนที่ต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

๑.๖ คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกทางกาย วาจาใจที่ถูกต้อง ดีงามทั้งภายนอกและภายใน ตามกฎเกณฑ์ของสังคมอันก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ

๑) ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงความสนใจ ตั้งใจ เอาใจใส่ต่อการงานอย่างจริงจังและร่วมกิจกรรมกับหมู่คณะด้วยความเต็มใจ พยายามทำงานด้วยความพากเพียรอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จ ทันเวลา พร้อมทั้งศึกษา ค้นคว้า พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

๒) **ระเบียบวินัย** หมายถึง กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักให้คนปฏิบัติ และควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังนั้น ระเบียบวินัยในโรงเรียนจึงหมายถึง กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้น เพื่อเป็นหลักปฏิบัติในการควบคุม และส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กให้ปฏิบัติตาม เพื่อความสงบสุขของโรงเรียน และเพื่อพัฒนานิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้นและติดตัวเด็กต่อไป เช่น การแต่งเครื่องแบบอย่างถูกต้อง ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่ทะเลาะวิวาทหรือมีส่วนร่วมในการทะเลาะวิวาทจนแตกความสามัคคี

๓) **ความรับผิดชอบ** หมายถึง ความตั้งใจและความเอาใจใส่ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพยายามและความผูกพันในการที่จะให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเวลา และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย ๓ ประการ คือ พันธะผูกพันหน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดี ผลเสีย และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๑.๖.๒ **ประชากร** หมายถึง นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๓ **เพศ** หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิง

๑.๖.๔ **อายุ** หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร แบ่งเป็นกลุ่มอายุช่วง ตั้งแต่ ๑๓ -๑๕ปี และช่วง ๑๖ -๑๘ ปีขึ้นไป

๑.๖.๕ **ระดับชั้น** หมายถึง การศึกษาช่วงชั้นที่ ๓ คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ และช่วงชั้นที่ ๔ คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

๑.๖.๖ **ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา** หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ย ซึ่งเกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน

๑.๗ **ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ**

๑.๗.๑ ได้ทราบผลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖

๑.๗.๒ ได้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖

๑.๗.๓ ได้ทราบผลข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖

บทที่ ๒

ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

๒.๒ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร

๒.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

๒.๓.๓ แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

๒.๑.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม

๑) ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมเป็นเรื่องที่นักการศึกษาและนักวิชาการให้ความสนใจที่จะศึกษาเพื่อแก้ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย และหาทางปลูกฝังให้บุคคลในสังคมมีจริยธรรม เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ในการศึกษาจริยธรรม มีผู้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ต่าง ๆ กันตามทัศนะของตนดังนี้

คำว่า จริยธรรม คือ จริย+ธรรม รวมเป็น จริยธรรม แปลว่า ธรรมที่ควรประพฤติ, การประพฤติที่ถูกต้อง, การปฏิบัติที่เหมาะสม หรือธรรมที่เป็นไปเพื่อความดีงาม ในอรรถกถาหรือฎีกาก็กล่าวถึงจริยธรรมไว้เหมือนกัน คือ แต่ละคัมภีร์ก็ใช้คำว่า ธรรมจริยา เพื่อหมายถึงจริยธรรม

เหมือนกัน เช่น หนังสืออธิบายมงคลสูตร (มงคลัตถทีปนี) ของสิริมังคลาจารย์^๑ พระมหาเถระชั้นบูรพาจารย์ได้แสดงไว้ดังนี้ คือธรรมจริยะ (จริยธรรม) หมายถึง การประพฤติกุศลกรรม ๑๐ ประการ ซึ่งว่าความประพฤติธรรมหรือประพฤติไม่ปราศจากธรรม (ฉัมมจริยะ สมจริยะ นามะ ทสะ กุสละ กัมมปถา) และธรรมจริยาในมงคลัตถทีปนีได้แบ่งออกเป็นทางกาย ๓ ประการ วาจา ๔ ประการ และทางใจ ๓ ประการ คือ

ธรรมจริยาทางกาย ๓ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ละการยังสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป
๒. เป็นผู้ละการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้
๓. เป็นผู้ละการประพฤติผิดในกาม

ธรรมจริยาทางวาจา ๔ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ละการพูดเท็จ
๒. เป็นผู้ละคำหยาบ
๓. เป็นผู้ละคำพูดต่อเสียด
๔. เป็นผู้ละคำเพื่อเจ้อ

ธรรมจริยาทางใจ ๓ ประการ คือ

๑. เป็นผู้มากไปด้วยความไม่เพ่งเล็ง
๒. เป็นผู้มึนจิตไม่พยายาม
๓. เป็นผู้มีความเห็นชอบ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)^๒ ได้อธิบายว่า “ธรรมคือความประพฤติ”, “ธรรมคือการค้าดำเนินชีวิต”, หลักความประพฤติ, หลักการค้าดำเนินชีวิต; คำว่าจริยธรรมนี้นักปราชญ์ประเทศไทยได้บัญญัติให้ใช้สำหรับคำภาษาอังกฤษว่า ethics หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรืออกุศลศีลธรรม; จริยะ (หรือ จริยธรรม) อันประเสริฐ เรียกว่า พรหมจริยะ (พรหมจริยธรรม หรือ

^๑ มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, มงคลัตถทีปนี แปล เล่ม ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๕๕.

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

พรหมจรรย์) แปลว่า “ความประพฤติอันประเสริฐ” หรือ การดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ หมายถึง มรรคมีองค์ ๘ หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา

ประกาศรี สืออำไพ^๓ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับจริยธรรมว่า “หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม มุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว ประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความที่ควร ในการปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยมีสำนึกที่จะใช้สิทธิ์และหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน^๔ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “จริย หมายถึง ความประพฤติ หรือกิริยาที่ควรประพฤติ คำว่า ธรรม หมายถึง ข้อความ ข้อบัญญัติ หรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อรวมกันแล้ว จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อควรประพฤติ ปฏิบัติ หรือศีลธรรม กฎของศีลธรรม”

ทิสนา แจมมณี^๕ ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า “จริยธรรม เป็นการแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณธรรมภายในอย่างเป็นรูปธรรม”

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต)^๖ ได้กล่าวถึงจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาว่า “คือผู้ดำเนินชีวิตตามมรรค หรือปฏิบัติตามมัชฌิมาปฏิปทา ยึดหลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต หรือหลักการครองชีวิตที่ถูกต้องสมบูรณ์ของมนุษย์ ที่จะนำไปสู่จุดหมายคือความดับทุกข์หรือความสิ้นสุดปัญหาอยู่อย่างเป็นอิสระไร้ทุกข์”

พระเทวิน เทวินโท^๗ ได้กล่าวว่า “จริยธรรม เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง ครอบคลุมไปถึงธรรมชาติ กฎระเบียบของสังคม กฎหมาย กฎศีลธรรมตามศาสนาและค่านิยมของคนในสังคม จริยธรรมจึงเป็นคำง่ายๆ ที่ใช้อธิบายข้อประพฤติปฏิบัติร่วมกันของมนุษย์ในสังคม โดยมีสิ่งที

^๓ ประกาศรี สืออำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๘.

^๔ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: สิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕๑.

^๕ ทิสนา แจมมณี, การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๒), หน้า ๒.

^๖ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๕๕๑.

^๗ พระเทวิน เทวินโท, จริยธรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๗.

เกี่ยวข้องกับอยู่ ๔ ประการคือ ๑. ธรรมชาติ ๒. ตัวเราเอง ๓. ผู้อื่น ๔. ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ ตัวเราเองและผู้อื่น”

วศิน อินทสระ^๘ ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า “จริยธรรม แปลว่า ธรรมที่ควรประพฤติ ตามคำแปลนี้ มุ่งไปทางฝ่ายดีคือ บุญหรือกุศล จริยธรรม หมายถึง จริยศาสตร์ นั่นเอง จริยธรรมหรือศีลธรรมนั้นจะมีความหมายคล้ายคลึงกันหรือความเกี่ยวข้องกัน จะเรียกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ได้ โดยทั่วไป ศีล หมายถึง การเว้นสิ่งที่ควรเว้น ธรรม หมายถึง การประพฤติสิ่งที่ควรประพฤติ”

เพียเจท์ (Piaget)^๙ กล่าวถึงจริยธรรมไว้ว่า “จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่ที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือที่เกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยของแต่ละบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของสิ่งที่ควรกระทำและสิทธิ”

ดวงเดือน พันธุมนาวิน^{๑๐} กล่าวว่า “จริยธรรม เป็นคำที่มีความหมายกว้าง หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆด้วยลักษณะของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้อยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น คือเป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ใ้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประการหนึ่ง คือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้อยู่ในสมาชิกของสังคมเป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่ควร ฉะนั้นผู้มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย”

ผู้วิจัยสรุปจากความหมายของจริยธรรมที่กล่าวข้างต้น ได้ว่า จริยธรรม คือการกระทำหรือการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่ถูกต้อง ดีงาม ทั้งภายนอกและภายใน ตามกฎเกณฑ์ของสังคม อันก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

^๘ วศิน อินทสระ, **พุทธจริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ทองกาว, ๒๕๔๑), หน้า ๖.

^๙ Piaget, **The Moral Judgment of the Child**, (London: Routledge & Kegan Raul, 1960), p.1.

^{๑๐} ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉินัก, **จริยธรรมของเยาวชนไทย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๐), หน้า ๒-๓.

๒) องค์ประกอบของจริยธรรม

จากการประชุมวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย กรมวิชาการ^{๑๑} กระทรวงศึกษาธิการ^{๑๒} จันทน์ ทุมโฆสิต^{๑๓} กัลยา ศรีปาน^{๑๔} และพรชัย โพธิ์งาม^{๑๕} ได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมโดยลงความเห็นร่วมกันไว้ดังนี้

๑. องค์ประกอบทางปัญญา(Cognition) คือส่วนประกอบของความรู้(Moral Reasoning) หรือมิตินความรู้(Knowledge) หรือความคิดทางจริยธรรม(Moral Thought) ความเชื่อต่างๆที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งเป็นความรู้ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกแยะพฤติกรรมที่ดี ที่ถูกต้องควร ออกจากพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ถูกต้องไม่ควร

๒. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affection) คือ ส่วนประกอบทางอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) หรือมิตินของความรู้สึก (Feeling) หรือความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) หรือกิริยาที่มีต่อลักษณะ หรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่าตนชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ซึ่งส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น

๓. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavior) คือ ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมและการแสดงออก (Moral Conduct) หรือมิตินด้านความประพฤติ (Conduct) หรือพฤติกรรมทางจริยธรรม(Moral Behavior) หรือบุคคลแสดงต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม เป็นพฤติกรรมที่สามารถตัดสินใจได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร ซึ่งมีอิทธิพลส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการกระทำ หรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมใดจะขึ้นอยู่กับอิทธิพลขององค์ประกอบทั้งสองประการที่

^{๑๑} กรมวิชาการ, “โครงการทดลองรูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนจริยธรรม”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : ชนประดิษฐ์การพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๗.

^{๑๒} กระทรวงศึกษาธิการ, “โครงสร้างของคุณลักษณะของจริยธรรม”, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๓), หน้า ๓.

^{๑๓} จันทน์ ทุมโฆสิต, “การศึกษาความเข้าใจทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑.

^{๑๔} กัลยา ศรีปาน, “การศึกษาคุณธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

^{๑๕} พรชัย โพธิ์งาม, “ การศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐.

กล่าวมาแล้ว พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลจริงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม

กรมวิชาการและธีระพร อุวรรณโณ^{๑๖} ได้สรุปว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดแยกความถูกผิดได้ด้วยความคิด

๒. องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก ได้แก่ ความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใสเกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติ

๓. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก คือ พฤติกรรมที่บุคคลตัดสินใจที่จะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆกัน

กรมวิชาการและธีระพร อุวรรณโณ^{๑๗} ยังได้กล่าวอ้างทางพระพุทธศาสนาอีกว่า พระราชาวรมุณีท่านได้แบ่งจริยธรรมออกเป็น

๑. จริยธรรมภายใน เป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรูสึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นรากฐานทำให้เกิดจริยธรรมภายนอก

๒. จริยธรรมภายนอก เป็นจริยธรรมที่บุคคลแสดงออกมาเป็นการกระทำภายนอกที่เราสังเกตเห็นได้ เช่น การเอาใจใส่ในการทำงาน ความมีระเบียบวินัย แต่จริยธรรมที่แท้จริงนั้นจะต้องมีความเป็นอิสระไม่ตกอยู่ในเงื่อนไขภายนอก เช่น ทำงานเพื่อผลของงานไม่ใช่เพื่อเงิน

ประภาศรี สีหอำไพ^{๑๘} ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตเป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

๑. ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง สังคมที่ขาดกฎเกณฑ์ ทุกคนสามารถทำทุกอย่างได้ตามอำเภอใจ ย่อมเดือดร้อนระส่ำระสาย ขาดผู้นำและผู้ตาม ขาดระเบียบวินัยที่กระชับความเข้าใจเป็นแบบแผนให้ยึดถือปฏิบัติ การหย่อนระเบียบวินัย ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิและหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคลชาติใดไร้ระเบียบวินัยย่อมยากที่จะพัฒนาไปได้ทัดเทียมชาติอื่น จึงควรประพฤติตามจารีตประเพณีของสังคม

^{๑๖} กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการและธีระพร อุวรรณโณ, จริยธรรมกับการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๓.

^{๑๗} อ้างแล้ว.

^{๑๘} ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๔๘.

๒. สังคม (Society) การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผน ก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและ ศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นกลุ่มชนที่ขยายกว้างเรียกว่า สังคม

๓. อิสระเสรี (Autonomy) ความมีสำนึกในมโนธรรม ที่พัฒนาเป็นลำดับ ก่อให้เกิดความ อิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาและประสบการณ์ในชีวิต มีความสุขอยู่ใน ระเบียบวินัย และสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้วสามารถบำเพ็ญตนตาม เสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเอง และชักนำตนเองให้อยู่ในธรรมนองคลอง ธรรม สามารถปกครองตนเองได้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าองค์ประกอบของจริยธรรม คือ บุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความประพฤติที่ ดีงาม มีระเบียบวินัยต่อตนเองซึ่งได้รับการฝึกฝนมาอย่างเป็นนิสัย รู้ดี รู้ชั่วอันเป็นจริยธรรมภายใน จิตใจของตน บุคคลที่ได้รับการฝึกมาอย่างดีแล้วยอมปรับตัวและทำกิจกรรมร่วมกับสังคมได้อย่างมี ความสุข มีอิสระ มีเสรีภาพในการครองตนอย่างไม่ผิดกฎหมายและไม่ผิดศีลธรรม

๓) ลักษณะของจริยธรรม

จริยธรรมส่วนใหญ่จะเป็นคำสอนที่เกี่ยวกับศาสนา หรือเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่ง ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและองค์ประกอบหลายประการมีลักษณะดังนี้

ทิพาพร ลิขิตกุล^{๑๕} ได้กล่าวถึงลักษณะของจริยธรรมไว้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. จริยธรรมธรรมชาติ เป็นลักษณะการกระทำดี ละเว้นชั่ว โดยธรรมชาติของตนเอง การ กระทำดีในลักษณะนี้ไม่ถือว่ามิจริยธรรม

๒. จริยธรรมบังคับ เป็นลักษณะการกระทำดี ละเว้นชั่ว เพราะถูกบังคับให้ทำอาจเป็น การบังคับด้วยกฎหมาย กฎหมาย ระเบียบประเพณี

๓. จริยธรรมเจตนา เป็นจริยธรรมสูงสุด เป็นการกระทำดี ละเว้นชั่ว อันเกิดจากเจตนาที่ ตั้งใจจะกระทำหรือไม่กระทำโดยคิดได้เองว่าควรทำหรือไม่ควรทำด้วยตนเอง ไม่ใช่ถูกบังคับ เป็น จริยธรรมที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนมากที่สุด

^{๑๕} ทิพาพร ลิขิตกุล, “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหง”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔.

ดวงเดือน พันธมนาวิน^{๒๐} ได้กล่าวถึงลักษณะของจริยธรรมไว้ ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. ลักษณะที่สังคมต้องการ เป็นพฤติกรรมที่สังคมสนับสนุนและพยายามที่จะให้เกิดมีขึ้น ทำให้เกิดความพอใจ และผู้ปฏิบัติรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

๒. ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการ เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ พยายามกำจัดออกไปและผู้กระทำมีความรู้สึกที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม

สุรางค์ ไคว์ตระกูล^{๒๑} ได้กล่าวถึงลักษณะของจริยธรรมไว้ ๕ ลักษณะ ดังนี้

๑. จริยธรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้

๒. ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ อย่าง คือ องค์ประกอบเชิงปัญหาหรือความรู้คิด องค์ประกอบเชิงความรู้สึกและอารมณ์ และองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม

๓. พัฒนาการทางจริยธรรม เกิดควบคู่กับพัฒนาการทางเซาว์ปัญญา

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

๕. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอาจจะกล่าวได้ว่ามี ๓ ประเภท คือ

(๑) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่มีลักษณะสากล

(๒) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เหมือนกับพฤติกรรมของกลุ่มชนที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก

(๓) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะคน ทำให้คนนี้ต่างจากคนอื่นเป็น

ปัจเจกบุคคล

ผู้วิจัยสรุปว่า ลักษณะของจริยธรรมจะเกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติของตนเองที่ตั้งใจกระทำโดยยึดหลักตามกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม กฎเกณฑ์ทางนิติธรรมและกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ส่วนใหญ่พึงประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมได้อย่างเป็นสากล ทฤษฎีคุณธรรมนั้นต้องปฏิบัติได้ กฎเกณฑ์ทั้งหลายต้องปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน โดยไม่มีอุปสรรคต่อมนุษย์ที่สามารถประพฤติปฏิบัติได้ไม่ต้องใช้ความพยายามที่ผิดไปจากปกติทั่วไป

^{๒๐} ดวงเดือน พันธมนาวิน, จริยธรรมในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๒๓), หน้า ๑๕.

^{๒๑} สุรางค์ ไคว์ตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๒๕.

๔) ความสำคัญของจริยธรรม

ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ^{๒๒} กล่าวว่า “จริยธรรมเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงควมมีคุณค่าของคนแต่ละคน เป็นสิ่งหนึ่งที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม จริยธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม และการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม นอกจากนี้จริยธรรมยังมีความสำคัญต่อการศึกษา”

พระธรรมญาณมุนี^{๒๓} กล่าวว่า “พื้นฐานการศึกษา ได้แก่ จริยธรรม เพราะจริยธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญยิ่งของตน คนที่สภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ได้ในสังคมก็ด้วยพลังแห่งจริยธรรม คนที่ขาดหรือบกพร่องในจริยธรรมอะไรจะช่วยให้เขาสำเร็จได้ในชีวิตคนเล่า”

ลำดวน เกษตรสุนทร^{๒๔} ได้จัดลำดับความสำคัญของคุณลักษณะทางจริยธรรมเรียงลำดับไว้ ๑๐ อันดับ ดังนี้

๑. ความรับผิดชอบ หมายถึง การตั้งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามความมุ่งหมายด้วยการดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มความสามารถ

๒. ความมีระเบียบ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎระเบียบ แบบแผน มารยาท กฎหมาย และศีลธรรมอันดีงาม

๓. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบอย่างตรงไปตรงมา และอย่างเหมาะสมที่กาย วาจา และใจ ต่อตนเองและสังคมโดยรวม

๔. ความเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง หมายถึง การควบคุมความประพฤติ ปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ ที่บ้านเมืองกำหนดไว้

๕. ความยุติธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง เทียบธรรม และชอบด้วยเหตุผล ไม่ลำเอียง ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง

๖. ความเสียสละ หมายถึง การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว การแบ่งปันให้ผู้ที่ควรได้รับการช่วยเหลือทั้งทางกำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังสติปัญญา

๗. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการนำปัญญามาพิจารณาอย่างรอบคอบ ไม่เป็นคนหุนหา เชื่อคนง่าย รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณและรู้จักกาลเทศะ

^{๒๒} ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ, การปฏิรูปการศึกษาของประเทศเกาหลี, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๒๕), หน้า ๗๒.

^{๒๓} พระราชวรมุนี, พุทธวิธีในการสอน, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๒๗), หน้า ๔๑๒.

^{๒๔} ลำดวน เกษตรสุนทร, “ทัศนคติทางจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดสตูล”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ๒๕๒๖), หน้า ๔๖.

๘. ความรักชาติ หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อความเป็นเอกราชของชาติของตน

๙. ความเมตตา กรุณา หมายถึง ความรักใคร่ ความสงสาร โดยคิดปรารถนาจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์และเป็นสุข

๑๐. ความสามัคคี หมายถึง ความสนิทสนมกลมเกลียว ความรักใคร่ปรองดองและความร่วมมือร่วมใจ การช่วยกันทำ ช่วยกันคิดหรือการแสดงออกซึ่งความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมกันทำงาน โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

ผู้วิจัยจึงสรุปว่าในสถานศึกษา ผู้บริหารและครูควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมให้กับนักเรียน โดยควรปลูกฝังด้านจริยธรรมเพื่อให้เขาเหล่านั้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ ความสามารถพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง มีความยุติธรรม มีความเสียสละ มีเหตุผล มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีเมตตา กรุณา มีความสามัคคี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรม จริยธรรม มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า รู้จักรักษา ส่งเสริม uthิพพินันท์ เสรีภาพ ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๒.๑.๒ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม

๑) ความหมายและลักษณะของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

นักทฤษฎีหลายท่านได้กล่าวถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไว้ในลักษณะต่างๆดังนี้ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์^{๒๕} เพียเจต์เป็นคนแรกที่ศึกษาเรื่องจริยธรรมของเด็ก เขาได้อธิบายว่า จริยธรรมจะแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ต่างๆทุกชนิดและในการเล่นเกมส์ต่างๆของเด็กจะต้องมีกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบซับซ้อนแอบแฝงอยู่ในเกมส์ โดยให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของการเล่นเกมของเด็กว่ามี ๒ อย่างคือ

๑. การฝึกหัดตามเกณฑ์ ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ ๘ ปี ระยะเวลาเด็กจะยึดกฎเกณฑ์ภายนอก กล่าวคือพ่อแม่ผู้ใหญ่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก กฎเกณฑ์จะมีลักษณะตายตัว เด็กจะไม่คำนึงถึงแรงจูงใจต่างๆหรือเหตุการณ์กระทำ

^{๒๕} Piaget, Jean, *The Moral Judgment of the Child*, (New York : Collier Book, 1962), p. 14.

๒. ความสำนึกในกฎเกณฑ์ เด็กเริ่มมีกฎเกณฑ์ของตัวเอง ระยะนี้พัฒนาการทางจริยธรรมเริ่มก้าวไปสู่ระดับที่มีความคิดเป็นของตนเอง ในลักษณะของการคิดถึงความยุติธรรม คิดถึงเหตุผลของการกระทำ

การที่เด็กพัฒนาการรับกฎเกณฑ์ที่ตายตัวจากอิทธิพลภายนอกมาเป็นกฎเกณฑ์ของตนเองได้ เนื่องจากพัฒนาการทางสติปัญญา ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและอายุ

ในการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรม เขาใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยสร้างเรื่องเป็นสถานการณ์คู่ กล่าวคือ การกระทำของเด็ก ๒ คน ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันแต่ความตั้งใจและแรงจูงใจแตกต่างกัน ผลที่เกิดแตกต่างกัน เช่น เรื่องของเด็กชาย ๒ คน ทำแก้วแตก จอห์นทำแก้วแตก ๑๕ ใบ โดยไม่เจตนาแต่มีความตั้งใจที่จะช่วยแม่ทำงาน ส่วนเฮนรี่ทำแก้วแตก ๖ ใบ เพราะป็นขี้ใจน้อยไปขโมยหีบแยม แล้วถามเด็กว่าใครทำผิดกว่ากัน ถ้าหนูเป็นพ่อแม่หนูจะลงโทษใครมากกว่ากัน จากคำตอบที่ได้ เขาได้ตั้งเป็นกฎเกณฑ์การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ดังนี้

๑. การตัดสินใจจากเจตนาการกระทำ
๒. การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์จากผู้อื่น
๓. ไม่เกี่ยวข้องกับกลงโทษ
๔. ใช้ระบบการแก้แค้น
๕. ใช้การลงโทษเพื่อตัดนิสัย
๖. ใช้หลักธรรมชาติของการโหดร้าย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนึก^{๒๖} ได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ว่า “พัฒนาการจริยธรรมของมนุษย์นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับการพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์” เพียเจต์ได้แบ่งขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็น ๓ ขั้น คือ

๑. ขั้นก่อนจริยธรรม พัฒนาการในขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึง ๒ ปี เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดลอมอย่างละเอียด มีแต่ความอยากความต้องการทางกาย จึงต้องการที่จะได้รับการบำบัด โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใดๆทั้งสิ้น เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดลอมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่นๆ

๒. ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการในขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ ๒-๖ ปี ลักษณะเด็กในขั้นนี้มีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนจะต้องกระทำตาม

^{๒๖} ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนึก, จริยธรรมของเยาวชนไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๐), หน้า ๓๕-๔๐.

๓. ขั้นยึดหลักแห่งตน อยู่ในช่วงอายุ ๘-๑๐ ปี การที่เด็กพัฒนาการจากขั้นยึดคำสั่งมายังขั้นยึดหลักแห่งตนนี้ เพียเจต์เชื่อว่าเกิดจากการพัฒนาการทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการที่มีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกันและการเท่าเทียมกันของบุคคล เด็กที่อยู่ในสภาพปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ ๓ ในช่วงอายุนี้ แต่มีเด็กบางคนที่พัฒนาการอาจหยุดชะงักในขั้นที่ ๒ เนื่องด้วยการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงหรือสังคมหรืออาจเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนด้วยกันก็ได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก(Kohlberg)^{๒๓} โคลเบอร์กได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์ และพบความจริงว่า “พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมิได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ ๑๐ ปี เป็นส่วนมาก แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจากอายุ ๑๑-๒๕ ปี” และโคลเบอร์ก^{๒๔} เชื่อว่า “ในการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นจะต้องใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น”

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์^{๒๕} ได้อ้างถึงซิกมันด์ ฟรอยด์(Sigmund Freud) ผู้นำทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ได้อธิบายถึงพัฒนาการทางจริยธรรม โดยฟรอยด์เชื่อว่าบุคลิกภาพของมนุษย์จะพัฒนาขึ้นจากพลังงานทางจิตที่เรียกว่า อิด (id) อีโก้ (ego) และ ซุปเปอร์อีโก้ (superego) ตามลำดับ อิดเป็นสิ่งที่ติดตัวทารกมาตั้งแต่เกิด และจะผลักดันให้เด็กสนองความต้องการสัญชาตญาณ ในขณะที่เดียวกันก็กระตุ้นให้แสวงหาความสุขให้ตนเองด้วย แต่อาศัยการทำงานของอิดอย่างเดียวนั้น บางครั้งก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ อีโก้จึงพัฒนาขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการคิดและวางแผนตอบสนองความต้องการ โดยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ครั้นต่อมาเมื่อเด็กมีอายุประมาณ ๓-๖ ปี ซุปเปอร์อีโก้จึงเริ่มพัฒนาขึ้นมาควบคุมระบบจริยธรรมในตัวบุคคล ทำให้บุคคลได้รับการถ่ายทอดค่านิยมและมาตรฐานทางจริยธรรมของสังคม โดยผ่านกระบวนการเรียนแบบผู้อบรมเลี้ยงดู ซึ่งโดยมากก็คือ พ่อแม่นั่นเอง จากการศึกษาตามแนวนี้อาจพบว่า จริยธรรมควร

^{๒๓} Kohlberg, L., “Stage and Sequence : The Cognitive Development Approach to Socialization,” in *Handbook of Socialization Theory and Research*, (Chicago : Rand McNally and Company, 1969), p.391.

^{๒๔} Kohlberg, L., “Development of Moral Character and Moral Ideology,” in *Review of Child Development Research*, (Connecticut : Printers, Inc. , 1976), p. 32.

^{๒๕} ชำเลื่อง วุฒิจันทร์, *คุณธรรมและจริยธรรม : หลักและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถาบันสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ*, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๒๔), หน้า ๑๐๐-๑๑๖.

เริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กและบุคคลจะเป็นผู้มีจริยธรรมได้จะต้องขึ้นอยู่กับคุณธรรมของแต่ละบุคคล และการได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง

ผู้วิจัยสรุปว่า การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็ก ควรมีการพัฒนาตั้งแต่เด็กแรกเกิดไปตามลำดับ โดยได้รับการถ่ายทอด ปลูกฝังพฤติกรรมจาก พ่อ แม่ ด้วยการเลี้ยงดูอย่างมีความรู้ เข้าใจ และเอาใจใส่ในพัฒนาการตามวัยของเด็ก เพื่อให้เด็กเป็นคนที่มีความประพฤติดีพร้อมที่จะส่งต่อสู่สังคมต่อไป

๒) ความสำคัญของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางการใช้เหตุผลหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรม มีดังนี้ โคลเบอร์ก^{๓๐} ได้แบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น ๓ ระดับใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre-conventional Level) ลักษณะของพัฒนาการระดับนี้คือ พฤติกรรมที่ถูกต้องนั้นจะต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรมซึ่งกำหนดอำนาจ และโทษไว้ด้วย หากไม่มีข้อกำหนดแล้ว พฤติกรรมที่ถูกต้องนั้นก็คือพฤติกรรมที่สนองความสนใจของตนเองหรือของคนอื่น พฤติกรรมที่ได้รับการพิจารณาว่าถูกต้องนั้น จะต้องเป็นพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ การคล้อยตามอำนาจ การสนองความสนใจของตน และหรือเพื่อเปลี่ยนแปลงความนิยมชมชอบบางอย่าง จะเห็นได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้ว มุมมองทางสังคมในด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น มักยึดมิติที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และหรือด้านกายภาพและผลที่จะเกิดจากเกณฑ์และการประพฤติปฏิบัติเป็นหลัก

๒. ระดับกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ในระดับนี้พฤติกรรมที่ถือว่าถูกต้องนั้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหมายที่สังคมส่วนใหญ่ว่า กล่าวคือต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามกฎ ความคาดหวังและบทบาทของสังคมจะต้องไม่ให้ถูกลงโทษหรือยึดความสนใจตนเองเป็นหลักอย่างเช่นระดับที่ ๑ เพราะมีแรงจูงใจภายในที่จะปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง จึงมักได้รับการยอมรับจากผู้อื่นเสมอ

๓. ระดับเหนือเกณฑ์หรือระดับหลักการ (Post-Conventional Level หรือ Principled Level) ในระดับนี้พฤติกรรมที่ถูกต้องนั้นเป็นพฤติกรรมที่ยึดหลักทั่วไป และหลักสากลทางด้านมนุษยชน เป็นค่านิยมหรือกฎเกณฑ์ซึ่งสังคมและปัจเจกชนยอมรับ ผู้ใช้เหตุผลทางจริยธรรมเชื่อว่า

^{๓๐} โคลเบอร์ก,อ้างใน Jack Bracben Arbuthnot, David Fanst (ผู้เขียน), ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุคดี บุญอารีย์ (ผู้แปล), การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม : ทฤษฎีและการปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาการหนังสือ กรมวิชาการ, ๒๕๔๑), หน้า ๔๗-๔๘.

สมาชิกที่ดีของสังคม มีภาระที่จะต้องสนับสนุนสิทธิ์ของสมาชิกทั้งหมด และจะต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับค่านิยมทางศีลธรรม ขณะเดียวกันสังคมก็มีกฎเกณฑ์และกฎหมายตามความจำเป็นของสังคมซึ่งสมาชิกทางสังคมยอมรับ สมาชิกจะต้องเข้าใจและทราบจุดมุ่งหมายด้วย มิใช่เพียงแต่ยอมรับในกฎเกณฑ์เท่านั้นและจะต้องพร้อมที่จะคุ้มครองสิทธิ์และค่านิยมนั้นๆ นอกจากนี้แนวปฏิบัติของสังคมก็ควรจะยึดอยู่บนพื้นฐานทางจริยธรรม มิใช่ให้จริยธรรมทางสังคมมาจากแนวปฏิบัติของสังคม

ชัยพร วิชาวุธและธีระพร อุวรรณโน^{๑๑} อ้างถึง โคลเบิร์ตที่ชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้น จะกระโดดข้ามขั้นไม่ได้ จริยธรรมแต่ละขั้นเป็นผลของการคิดไตร่ตรอง มีการใช้ข้อมูลในการจัดระเบียบ และพัฒนาความคิดของตนเองใหม่ ทำให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างความคิดใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม จนเกิดจริยธรรมใหม่ขึ้นทดแทนที่จริยธรรมเก่า และจริยธรรมใหม่จัดอยู่ในขั้นสูงกว่า

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์^{๑๒} กล่าวว่า การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจะต้องพัฒนาไปตามระดับขั้นตอน เพราะระดับการศึกษาของเด็กจะมีอิทธิพลต่อระดับจริยธรรมซึ่งมีพัฒนาการไปตามระดับสติปัญญา จึงสมควรให้มีการสอนจริยธรรมใน โรงเรียน เพื่อปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนให้มั่นคงมากยิ่งขึ้น

ผศ. สุคใจ บุญอารีย์^{๑๓} กล่าวว่านอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยด้านอื่นๆอีก ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการทางการใช้เหตุผลหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมดังนี้

๑. ระดับอายุ ระดับอายุกับการพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องกันอยู่บ้าง (ผู้มีอายุแตกต่างกันมีผลทำให้พัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน) แต่ไม่ใช่เกี่ยวข้องกันอย่างแน่นอนตายตัว ทั้งนี้เพราะแต่ละคนจะมีพัฒนาการในอัตราส่วนที่แตกต่างกัน

๒. ระดับสติปัญญา ระดับสติปัญญากับความสามารถในการใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน ความเกี่ยวข้องนี้ยืนยันได้จากการศึกษาวิจัยจากคะแนนที่ได้จากการวัดระดับสติปัญญา (I.Q) และความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมพบว่า ผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญาสูงจะมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเชิงจริยธรรมได้ดีกว่าผู้ที่มีระดับ

^{๑๑} ชัยพร วิชาวุธและธีระพร อุวรรณโน, แนวคิดและพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังคุณธรรม, (กรุงเทพมหานคร : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๒๒-๔๓.

^{๑๒} พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ, (กรุงเทพมหานคร:จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๗-๑๓.

^{๑๓} ผศ. สุคใจ บุญอารีย์, การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม : ทฤษฎีและการปฏิบัติ(ผู้แปล), (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาการหนังสือ กรมวิชาการ, ๒๕๔๑), หน้า ๗๒-๗๓.

ปัญหาต่ำ อย่างไรก็ตาม เฉพาะระดับสติปัญญาเพียงอย่างเดียวมิได้เป็นสิ่งประกันการมีพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แม้ว่าการศึกษาที่มีพัฒนาการในแต่ละขั้นจะต้องอาศัยความสามารถทางสติปัญญาอย่างเพียงพอในระดับใดระดับหนึ่งก็ตาม

๓. ความแตกต่างระหว่างเพศ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ให้ทัศนะว่าความแตกต่างระหว่างเพศก็ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่างพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของคน ซึ่งฟรอยด์เองก็ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า เพศชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมได้สูงกว่าเพศหญิงเพราะเพศชายแก้ปมเอดิปปุสได้สำเร็จ แต่เพศหญิงกลับปล่อยให้ปมอีเลคตราค่อยๆสลายไป ประเด็นนี้เซียร์สและคณะนำมาศึกษาโดยการสัมภาษณ์แม่ของเด็กที่เรียนอยู่ชั้นอนุบาลในการสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เวลาประมาณสองชั่วโมงต่อคน ผู้สัมภาษณ์สอบถามถึงสิ่งต่างๆที่พ่อแม่เด็กปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และสอบถามถึงพฤติกรรมต่างๆของเด็ก จากนั้นก็นำคำสัมภาษณ์มาวิเคราะห์คะแนนด้านต่างๆหลายด้าน รวมทั้งด้านสำคัญด้านหนึ่งคือ มโนธรรมของเด็ก ครั้นนำคำตอบทั้งหมดมาจำแนกตามเพศ ปรากฏว่า เด็กชายร้อยละ ๒๐ ได้รับการประเมินว่ามีมโนธรรมสูง ขณะที่เด็กร้อยละ ๒๕ ได้รับการประเมินเช่นนั้น ข้อค้นพบนี้เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับที่ฟรอยด์คิดมาก นอกจากนี้ การวิจัยของฮอฟแมน ซึ่งได้ทำกับนักเรียนชั้นป. ๕ ป. ๗ และผู้ใหญ่ ก็พบว่า เพศหญิงมีการซึมซาบจริยธรรมหรือเรียกว่ามีจริยธรรมประจำใจมากกว่าเพศชาย และหากมีการทำผิดจริยธรรมเกิดขึ้น เพศหญิงมักจะเกิดความสำนึกผิด แต่เพศชายมักจะเกิดความกลัว

รจนา ระจินดา^{๓๔} กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่า การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมควรพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ๖ ด้าน ดังนี้

๑.๑ ความมีวินัย เป็นจริยธรรมที่ต้องปลูกฝังและสร้างสรรค์เป็นลำดับแรก เพราะวินัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกันเป็นอย่างดี วินัยเป็นมาตรการควบคุมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ เป็นเครื่องชี้ความถูกต้องทั้งส่วนบุคคลและหมู่คณะ การงานทั้งหลายถ้าเริ่มต้นที่วินัย จะมีโอกาสดำเนินไปด้วยดี ถ้าไม่มีวินัยอาจประสบความล้มเหลวในที่สุด ความมีวินัยจะแสดงออกโดยการยึดถือ ระบบ กฎ ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมที่ถูกต้อง การปลูกฝังวินัย ต้องปลูกฝังที่นิสัย ๓ ประการ คือ การรู้จักระวังตัว (ศีล) การรู้จักควบคุมตัว (ธรรม) และการรู้จักเชื่อฟัง (ศรัทธา) การฝึกนิสัยที่ดี ต้องฝึกในเรื่อง การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามระเบียบ และการ

^{๓๔} <http://www.anegsangsoog.com/goodthinggovcivil.htm>

มีสัมมาคารวะ

๑.๒ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ คือ ความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องเรียบร้อย และให้เสร็จสิ้นด้วยดีไม่ให้เกิดความผิดพลาดบกพร่อง เป็นความดีที่ประเสริฐที่สุดเหนือความดีทั้งหลาย เพราะเป็นการช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น และช่วยเหลือส่วนรวม

๑.๓ การใช้หลักมนุษยธรรม หลักมนุษยธรรม มี ๓ ประการ คือ ๑.๓.๑ ความซื่อสัตย์ ประกอบด้วย ความซื่อตรง ความจริงใจ ความตรงไปตรงมา นำไปสู่ความราบรื่นทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ๑.๓.๒ ความเมตตา ประกอบด้วย ความรัก ความปรารถนาดี ความนับถือ การช่วยเหลือ การให้อภัย การเอาใจเขามาใส่ใจเรา มุ่งสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและมั่นคง ๑.๓.๓ ความสามัคคี ประกอบด้วย การรวมกำลังทั้งในทางป้องกันและการสร้างสรรค์ที่ชอบธรรมทุกกรณี โดยไม่ใช้ความรุนแรงต่อกันไม่ถือเอาความขัดแย้งแพ้ชนะเป็นเรื่องสำคัญ

๑.๔ การเคารพอาวุโส การรู้จักเด็กรู้จักผู้ใหญ่ รู้จักผู้น้อยอาวุโส เป็นความรู้ที่มีคุณค่าสูงยิ่ง เพราะเป็นความรู้สภาพที่แท้จริงของคนและสังคมทำให้อยู่ด้วยกันได้อย่างสบาย ไม่มีปัญหาระหว่างกันจะช่วยในการปกครองบังคับบัญชาได้มาก ผู้อาวุโสจะเห็นใจผู้น้อยก็เพราะรู้จักตัวเองว่าเราเป็นผู้ใหญ่และเขาเป็นเด็ก การรู้จักเด็กรู้จักผู้ใหญ่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของคนไทยมาแต่โบราณ จึงควรอนุรักษ์ไว้อย่าสอนหรือทำตัวอย่างให้เด็กก้าวร้าวผู้ใหญ่ ความมั่นคงของสังคมอยู่ที่การรู้จักเด็กรู้จักผู้ใหญ่ เสรีภาพที่ถูกต้องมาจากการรู้จักเด็กรู้จักผู้ใหญ่

๑.๕ การกำหนดค่านิยมที่ถูกต้องของตนเอง ค่านิยม เป็นแนวทางการประพฤติ ความเชื่อถือและการกระทำ เช่น การรักษาเกียรติ ความซื่อสัตย์ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความกล้าหาญ ความรับผิดชอบ เป็นค่านิยมวิถีปฏิบัติ ทรรศน์มีค่า เพียงให้เกิดความสะดวกสบายบางประการ มิใช่ก่อให้เกิดความสะดวกในทุกประการแต่คนที่มีความค่านิยมที่ถูกต้อง จะรู้จักความเป็นคน ย่อมก่อให้เกิดความสะดวกสบายในทุกประการ “ มีทรัพย์สิน ไม่มีคนอยู่ยากแต่ถ้ามีคนไม่มีทรัพย์สิน อยู่ง่าย ” “ การเสียคน เป็นการเสียมากแต่การเสียทรัพย์ เป็นการเสียน้อย ” ค่านิยมจริยธรรมมีจุดรวมอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีความสำนึกในความถูกผิด ดี ชั่ว และมีจุดรวมอยู่ที่ตนเอง ถ้าตัวเองละเมิดจริยธรรมและไม่ละอายใจ คือ ผู้ที่ไม่มีค่านิยมจริยธรรม ดังนั้นการมีค่านิยมจริยธรรมที่ถูกต้อง ต้องไม่หลงในค่านิยมที่ผิด ๆ เช่น ค่านิยมของคนรวยต้องใช้ของราคาแพง คนจนจะไปใช้ค่านิยมของคนรวยไม่ได้ ถ้าขึ้นไปใช้จะนำไปสู่การช้อราษฎร์บังหลวง

๑.๖ การยึดมั่นในหลักศาสนา ศาสนา เป็นเครื่องคุ้มครองชีวิตจิตใจ ให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความดีงาม และการมีสถานภาพที่น่าเชื่อถือไว้วางใจในสังคม พุทธศาสนา มุ่งให้คนช่วยตนเองด้วยสติปัญญา มุ่งประพฤติดแต่ความดี ละเว้นการทำชั่ว และพัฒนาจิตใจให้มีความ

สะอาด บริสุทธิ์ โปร่งใส

ผู้วิจัยสรุปว่าความสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมช่วยให้มนุษย์เป็นคนหนักแน่น มีความขยัน อดทน มานะต่อสู้ เพื่อเอาชนะความทุกข์ความเดือดร้อนได้ด้วยปัญญาของตนเอง เป็นที่พึ่งของตนเองได้ ไม่ต้องรอโชคชะตา

๓) ประเภทของพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

อุทุมพร จามรมาน^{๓๕} ได้อ้างถึงทัศนะของพระพุทธศาสนาว่า พระพุทธเจ้าตรัสถึงแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลก่อพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือระดับเหตุผลทางจริยธรรมตามคำของนักวิชาการตะวันตก) ๔ ประการ คือ

๑. กลัวถูกลงโทษ (ภัย) คือกลัวต่อกฎอันตราย หรือความเดือดร้อนที่จะเกิดขึ้นแก่ชีวิตของตน เช่น กลัวจะอดตาย กลัวว่าจะถูกคนหรือสัตว์ทำร้าย กลัวต่อโรคร้ายไข้เจ็บ ตลอดจนกลัวต่อความไม่มั่นคงของชีวิตและฐานะซึ่งเป็นความกลัวที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ความกลัวเหล่านี้เป็นแรงจูงใจหรือผลักดันให้มนุษย์ดิ้นรนทำการต่างๆ เพื่อความอยู่รอด

๒. อยากได้รางวัล (ตัณหา) คือ อยากได้ผลตอบแทนต่อการกระทำของตนในลักษณะที่มีผู้มอบรางวัลให้หรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์บันดาลให้ แรงจูงใจแบบนี้คล้ายกับความกลัว หรืออาจจะหยابมากจนไม่มีความดีงาม ไม่มีคุณค่าทางจริยธรรมที่แท้จริง เช่น อาจจะทำดีหรือร้ายก็ได้เพื่อเอาใจผู้มีอำนาจที่จะให้ผลประโยชน์ ถ้าการกระทำจะดีก็เพราะเป็นข้อกำหนดของผู้ที่จะให้รางวัลหรือพระเจ้านั้นๆ ไม่ใช่เป็นความดีที่กำหนดด้วยคุณค่าของจริยธรรมที่แท้

๓. อยากเด่น (มานะ) คืออยากเหนือเขา อยากครอบงำเอาชนะผู้อื่น หรือความใฝ่สูงใฝ่เด่น แรงจูงใจแบบนี้มีหลายระดับ ระดับหยาบๆเป็นการมุ่งเอาชนะคนอื่น มีอำนาจเหนือคนอื่น เป็นการจูงใจอยากแสวงหาอำนาจ อย่างละเอียดหรืออย่างสูงขึ้นมา เป็นขั้นความเคารพตนเอง เช่น ไม่ยอมทำชั่ว เสียหายเพราะคำนึงถึงศักดิ์ศรีของตนเอง เป็นต้น

๔. ความใคร่ธรรม คือ ปรารถนาในสิ่งที่ดีงาม ธรรมฉันทะนี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ เป็นความ “ใฝ่รู้” ความจริง ต้องการเข้าถึงความจริงแท้ เมื่อคิดพิจารณาหรือประสบสถานการณ์ในสิ่งนั้นก็อยากรู้ซึ่งถึงสิ่งนั้นว่า คืออะไร เป็นอย่างไร มีเหตุปัจจัยเป็นมาอย่างไร มีคุณมีโทษอย่างไร

ส่วนที่ ๒ เป็นความ “ใฝ่ดี” คือปรารถนาในสิ่งที่ดีงาม ต้องการทำสิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้น

^{๓๕} อุทุมพร จามรมาน, เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาสังคมพื้นฐานเพื่อการวัดและประเมินผลการศึกษา, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๔), หน้า ๑๕๕.

๒.๒. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

ในพระไตรปิฎกมีหลายพระสูตรที่เน้นให้เห็นถึงผลสำเร็จทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นแก่ภิกษุที่ศึกษาตามกระบวนการแห่งไตรสิกขาเช่น

(๑) วัชชีปุตตสูตร^{๓๖}

ชื่อสูตรนี้ตั้งตามชื่อของภิกษุชื่อวัชชีบุตร หมายถึงบุตรของวัชชีราชสกุล สาระสำคัญของวัชชีปุตตสูตร คือ ภิกษุวัชชีบุตรรูปนี้เข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าขณะทรงประทับอยู่ ณ ภูฏาคารศาลา ป่ามหาวัน เขตกรุงเวสาลี แล้วกราบทูลพระพุทธเจ้าว่า สิกขาบท ๑๕๐ สิกขาบทที่ยกขึ้นแสดงทุกกึ่งเดือน ข้าพระองค์ไม่สามารถศึกษาได้หมด พระพุทธเจ้าจึงตรัสถามว่า เธอจักสามารถศึกษาในสิกขา ๓ คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ได้หรือไม่ ภิกษุวัชชีบุตรกราบทูลรับแล้วปฏิบัติตามคำแนะนำของพระพุทธเจ้า ครั้นต่อมาเมื่อภิกษุวัชชีบุตรได้ศึกษาสิกขา ๓ แล้วก็สามารถละ รากะ โทสะ โมหะ ได้อันเป็นการทำให้ภิกษุวัชชีบุตรไม่ทำกรรมที่เป็นอกุศล ไม่ประพฤตสิ่ง เลวทรามอีก

(๒) ตติยสิกขาสสูตร^{๓๗}

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย สิกขาบท ๑๕๐ สิกขาบทที่ยกขึ้นแสดงเป็นข้อๆทุกกึ่งเดือน สรุปลงในสิกขา ๓ ประการคือ ๑) อธิศีลสิกขา ๒) อธิจิตตสิกขา ๓) อธิปัญญาสิกขา จากนั้นตรัสถึงภิกษุที่มีศีล สมาธิ ปัญญาบริบูรณ์ แม้จะละเมิดสิกขาบทเล็กน้อยบ้าง แต่สมทานศึกษาในสิกขาบทที่เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์อย่างมั่นคง ทำเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติให้แจ้งสิ้นอาสวะกิเลสด้วยปัญญาจึงเข้าถึง(ปรินิพพาน) ในปัจจุบันหรือเมื่อละสังโยชน์เบื้องต้น ๕ ประการ อันเป็นเหตุให้เข้าถึงอันตราปรินิพพายีบ้าง อสังขารปรินิพพายีบ้าง สสังขารปรินิพพายีบ้าง อุทซังโสโต ออกนิฏฐคามิบ้าง เมื่อละสังโยชน์ ๓ ประการได้และทำให้รากะ โทสะ โมหะเบาบาง จึงเป็นสกทาคามี เมื่อละสังโยชน์ ๓ ประการได้จึงเป็นเอกพีธีโสคาบันบ้างเป็นโกลังโกลโสคาบันบ้าง เป็นสัตตักกัตตคุปรมโสคาบันบ้าง

^{๓๖} คุรยลละเอียคใน อ.จ.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๘๕/๓๑๐-๓๑๑.

^{๓๗} คุรยลละเอียคใน อ.จ.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๘๕/๓๑๑-๓๑๒.

(๓) ทุติยสิกขัตตยสูตร^{๓๘}

ใน ทุติยสิกขัตตยสูตร พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับสิกขา ๓ ประการ ในลักษณะปจฺจนา วิชฺชานาด้วยพระองค์เองว่า สิกขาบท ๓ ประการ อะไรบ้าง คือ ๑) อธิศีลสิกขา ๒) อธิจิตตสิกขา ๓) อธิปัญญาสิกขา ภิกษุในธรรมวินัยนี้มีศีล ฯลฯ สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลายนี้เรียกว่า อธิศีลสิกขา ภิกษุในธรรมวินัยนี้สังคจจากามทั้งหลาย ฯลฯ บรรลุดุคฺคตณฺณที่ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีสติบริสุทฺธิเพราะอุเบกขาอยู่เรียกว่า อธิจิตตสิกขา ภิกษุในธรรมวินัยนี้ทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติขั้น ไม่มีอาสวะเพราะอาสวะสิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่งเอง เข้าถึงอยู่ในปัจจุบันนี้ เรียกว่า อธิปัญญาสิกขา

จากเนื้อหาทั้ง ๓ สูตรที่ยกมาจากพระไตรปิฎก สามารถสรุปได้ว่าการประพฤติปฏิบัติของภิกษุคือ พุทธิกรรมเชิงจริยธรรมเพื่อเข้าถึงเป้าหมายคือ นิพพาน โดยอาศัยขบวนการฝึกหัดศึกษา อบรม ที่เรียกว่า ไตรสิกขา ประกอบด้วย อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ซึ่งเป็นที่รวมของสิกขาบท ๑๕๐ สิกขาบท

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพุทธิกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ทัศนะของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับแนวคิดที่สอดคล้องกับพุทธิกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา ดังเช่น

พุทธทาสภิกขุ^{๓๙} กล่าวถึงไตรสิกขาไว้ดังนี้ ข้อปฏิบัติ ๓ ชั้น ที่เรียกว่า ไตรสิกขาหรือสิกขา ๓ ชั้นแรกที่สุดเรียกว่า ศีลสิกขา ได้แก่การฝึกฝนอบรมให้มีการประพฤติปฏิบัติถูกต้อง ทั้งที่เกี่ยวข้องแก่สังคม ครอบครัว สิ่งที่ไม่มีชีวิต สิกขาขั้นที่ ๒ ที่สูงขึ้นไปอีกเรียกว่า จิตตสิกขา ได้แก่การฝึกฝนอบรมให้มีความสามารถบังคับจิตให้อยู่ในอำนาจให้สงบเจียมเป็นสุขก็ได้ ให้บริสุทฺธิสะอาดดีก็ได้ ให้สามารถคือสมรรถภาพพร้อมที่จะปฏิบัติงานใด ๆ ต่อไปได้ สิกขาขั้นที่ ๓ เรียกว่าปัญญาสิกขา ได้แก่การอบรมจนเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ถึงที่สุดจนสามารถถอนความยึดถือด้วยอุปาทาน คือ ถอนความโง่เขลาต่างๆออกไปได้จากใจ ซึ่งเป็นการถอนจิตใจให้หลุดออกมาเสียจากสิ่งที่มันเคยเข้าไปผูกพันไว้แต่ต้นมา

^{๓๘} คุรยละเอียดยใน อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๕๑/๓๑๕-๓๒๐.

^{๓๙} พุทธทาสภิกขุ, คู่มือมนุษยสัมพันธ์สมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา, ๒๕๓๕), หน้า ๗๑-๗๗.

พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต) ^{๔๐} ได้กล่าวถึงความสำคัญของไตรสิกขาตามภาษาของนักวิชาการสมัยใหม่ว่า อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ก็ครอบคลุมถึงการทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางอารมณ์ และพัฒนาการทางปัญญา ตามลำดับ เป็นแต่จะแตกต่างกัน โดยขอบเขตของความหมาย และสิกขา ๓ มีจุดหมายที่ชัดเจนจำเพาะตามแนวของพุทธธรรมอย่างน้อยในขั้นเบื้องต้น จะเห็นได้ชัดว่า ความหมายไปกันได้ดี คือพูดได้ตรงกันในขั้นพื้นฐานว่า จะต้องฝึกฝนอบรมบุคคลให้มีวินัย (รวมถึงความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม) ให้งอกงามทางอารมณ์ (ทางพระวาจาให้จิตใจเข้มแข็งประณีต มีคุณภาพและสมรรถภาพดี) และให้งอกงามทางพุทธิปัญญา(เริ่มด้วยความคิดเหตุผล) สิกขา ๓ นี้เนื่องกันและช่วยเสริมกัน ซึ่งตามหลักพัฒนาการอย่างสมัยใหม่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ เช่นความรู้ เหตุผล ย่อมช่วยความเจริญทางอารมณ์ และช่วยเสริมการปฏิบัติตามวินัย ตลอดถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ความสัมพันธ์ในทางสังคม ดังนั้น การฝึกฝนอบรมในสิกขา ๓ หรือการให้เกิดพัฒนาการทั้งสามอย่างจึงต้องดำเนินคู่ไป

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ^{๔๑} ได้อธิบายถึงไตรสิกขาอีกว่าเป็นระบบการฝึกอบรมจากภายนอกเข้าไปหาภายใน จากส่วนที่หยาบเข้าไปหาส่วนที่ละเอียด และจากส่วนที่ง่ายกว่าเข้าไปหาส่วนที่ยากและลึกซึ้งกว่า เมื่อแรกเริ่ม การฝึกอาศัยความเห็นชอบหรือความรู้ความเข้าใจถูกต้องที่เรียกว่าสัมมาทิฏฐิเป็นเชื้อหรือเป็นเค้าให้เพียงเล็กน้อย พอให้รู้ว่าตนจะไปไหน ทางอยู่ที่ไหน จะตั้งต้นที่ไหนเท่านั้น การเข้าไปปัญหาและการมองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง คือจุดเริ่มต้นที่ถูกต้องและคือความหมายพื้นฐานของสัมมาทิฏฐิ ส่วนในระหว่างการฝึก การฝึกส่วนหยาบภายนอกในขั้นศีล ช่วยเป็นฐานให้แก่การฝึกส่วนละเอียดภายใน ทำให้พร้อมและสะดวกที่จะฝึกในขั้นจิตและปัญญาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อฝึกขั้นละเอียดภายในคือขั้นจิตและปัญญา ผลก็ส่งกลับออกมาช่วยการดำเนินชีวิตภายนอก เช่น มีความประพฤติสุจริตมั่นคง มีศีลที่เป็นไปโดยปกติธรรมดาของตนเอง ไม่ต้องฝืนใจหรือตั้งใจคอยคุ้มครองรักษา คิดแก้ปัญหาและทำกิจต่างๆด้วยปัญญาวริสุทธิ์ เป็นต้น โดยนัยที่กล่าวมาแล้ว เมื่อฝึกตลอดระบบของสิกขาแล้ว ระบบการดำเนินชีวิตทั้งหมดก็กลายเป็นระบบของมรรค สอดคล้องกันหมดทั้งภายนอกและภายใน

กรมวิชาการ^{๔๒} กระทรวงศึกษาธิการจากบทนำของการจัดทำหลักสูตร สาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ ๐๖๐๗/๔๓๘๕ เรื่อง ชี้แจงแนวปฏิบัติ

^{๔๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๕๑๕-๕๑๖.

^{๔๑} อ่างแล้ว.

^{๔๒} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : ครูสภา), หน้า ๗.

เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕ ได้ประมวลเหตุผลและความจำเป็นที่คนไทยจะต้องศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนาโดยสรุป ๓ ประการคือ

๑. คนไทยส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนควรมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติถูกต้องต่อศาสนาที่ตนนับถือ

๒. คนทุกคนที่อยู่ในสังคมไทย ควรเรียนรู้พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นสถาบันใหญ่และเป็นสภาพแวดล้อมของสังคมไทย เพื่อดำเนินชีวิตและทำงานหรือทำหน้าที่ที่เป็นส่วนรวมในการพัฒนาสังคมไทยนั้นอย่างประสานกลมกลืนและได้ผลดี

๓. สังคมไทยอาศัยพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งคำสอนจริยธรรม และได้ยอมรับระบบจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นมาตรฐานที่ยึดถือปฏิบัติตามตลอด คนไทยจึงควรเรียนรู้พุทธจริยธรรม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชีวิต พัฒนาสังคมให้บรรลุประโยชน์และสันติสุข

กระทรวงศึกษาธิการ^{๓๓} ได้นำนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลมาดำเนินการ โดยกำหนดเป็นนโยบายและเป้าหมายการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช ๒๕๕๐-๒๕๕๑ ว่า “เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง... พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรม เป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงความร่วมมือของ สถาบัน ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังค่านิยมในการนำคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

สนิท ศรีสำแดง^{๓๔} ได้กล่าวว่า พุทธศาสนาสอนให้มนุษย์เข้าใจตนเอง ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ทณฺโถ เสฏฺฐโฐ มนุสฺเสสุ”^{๓๕} ซึ่งแปลว่า ผู้ฝึกฝนอบรมดีแล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุด”^{๓๖} ซึ่งหมายถึง การรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ นั่นเอง การศึกษาในพระพุทธศาสนาแบ่งเป็น ๓ หลักใหญ่ๆ คือ ๑) ศีล (Morality) คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึก กาย วาจา ได้แก่ วินัย กฎหมายระเบียบ กติกา ต่างๆ ๒) สมาธิ (Concentration) คือ เครื่องมือในการทำจิตใจให้หนักแน่น ทำให้รู้จักตัวเองมากขึ้น ๓) ปัญญา (Wisdom) คือ แนวทางที่ใช้เป็นเครื่องในการดำเนินชีวิต

^{๓๓} กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๐-๒๕๕๑. ดูรายละเอียดใน <http://www.obec.go.th/plan51/planobec51.doc>. (๒๕ ก.พ. ๒๕๕๔)

^{๓๔} สนิท ศรีสำแดง, พุทธศาสนากับหลักการศึกษ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๑๕๔.

^{๓๕} พุ.ธ.(บาลี) ๒๕/๕๒/๑๔๗.

^{๓๖} พุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๓๒๑/๑๓๓., พุ.ม.(ไทย) ๒๕/๕๐/๒๘๒., พุ.จ.(ไทย) ๓๐/๑๘/๑๑๗.

บุญมี แทนแก้ว^{๔๗} กล่าวถึงการพัฒนัจริยธรรมตามแนวไตรสิกขาไว้ว่า ไตรสิกขา หมายถึงสิ่งที่ต้องสำเหนียก ไคร่ครวญ ไตรตรองหรือสิ่งที่ต้องศึกษาให้เข้าใจและปฏิบัติตาม ๓ ประการ ได้แก่ ๑) สีสสิกขา (ศีล) คือการศึกษาวิธีการที่จะปฏิบัติให้กายและวาจาเรียบร้อย ๒) สมာธิสสิกขา (สมาธิ) คือการรวบรวมกระแสจิตหรือทำให้แน่วแน่ในสิ่งเดียว นึกคิดในสิ่งเดียว และให้จิตหยุดนิ่งอยู่ในจุดเดียว ๓) ปัญญาสิกขา (ปัญญา) คือการศึกษาให้เข้าใจในเรื่องปัญญา อย่างแจ่มแจ้ง แล้วนำไปใช้ให้ถูกต้อง

ผู้วิจัยขอสรุปแนวความคิดจากเนื้อหาพระไตรปิฎกและแนวความคิดของนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของมนุษย์ควรมีรูปแบบเป็นของตนเองโดยยึดแนวทางไตรสิกขาเป็นหลักเพื่อรักษา กาย วาจา ใจของตนให้ประพฤตินทางที่ถูกต้อง ได้แก่ ๑) การรักษาศีลอย่างน้อย คือ ศีลห้า ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อตนเองและสังคมด้วยการพัฒนาทางสัมมาวาจา สัมมากรรมันตะ และสัมมาอาชีวะ ๒) สมาธิ เป็นการฝึกอบรมทางด้านจิตใจเพื่อปรับความสมดุลย์ทางร่างกายและจิตใจให้แข็งแรง เข้มแข็ง โดยพัฒนาทางด้านสัมมาวาายมะ สัมมาสติและ สัมมาสมาธิ และ ๓) ปัญญา เป็นการฝึกเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มองเห็นสิ่งต่างๆตามสภาวะแห่งความเป็นจริง และสามารถแก้ปัญหา ตลอดจนจัดระบบการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเองโดยพัฒนาทางด้าน สัมมาทิฎฐิ และสัมมาสังกัปปะ

๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร

(๑) ความหมายของความขยันหมั่นเพียร

พระพรหมคุณาภรณ์^{๔๘} ให้ความหมายขององค์มรรค ข้อสัมมาวาายมะ (อธิจิตสิกขา)ทางพระพุทธศาสนาว่า “คือการสร้างฉันทะ พยายาม ระดมความเพียร คอยเร้าจิตใจไว้ มุ่งมั่น เพื่อ (ป้องกัน) อกุศลอันเป็นบาปที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น เพื่อละอกุศลอันเป็นบาปที่เกิดขึ้นแล้ว เพื่อ (สร้าง) กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย เพื่อภิญโญภาพ เพื่อความไพบุญย์ เจริญ เต็มเปี่ยมแห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว”

^{๔๗} บุญมี แทนแก้ว, จริยธรรมกับชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๑), หน้า ๓-๘.

^{๔๘} พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรมปรับปรุงและขยายความ,พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, หน้า

นิตา ค่านวิริยะกุล^{๔๘} ได้จัดความขยันหมั่นเพียรเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรม เรียก “จริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร” โดยให้นิยามว่า “ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้รับผลสำเร็จในงานที่ทำและทำด้วยความระมัดระวัง เอาใจใส่และอดสาหะ”

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา^{๔๙} ให้คำนิยามไว้ว่า “ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงาน และการประกอบอาชีพที่สุจริตอย่างกระตือรือร้น และตั้งใจจริงให้สำเร็จด้วยความมานะ อดทน”

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน^{๕๐} ให้คำนิยามไว้ว่า “ขยัน หมายถึง การทำงานอย่างแข็งขัน ไม่ปล่อยปละละเลย หรือประพฤติกเป็นปกติสม่ำเสมอ”

กรมวิชาการ^{๕๑} ให้ความหมายไว้ว่า “ขยัน หมายถึง ความตั้งใจ และกระตือรือร้น มุ่งมั่นในการทำงาน โดยไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติยังได้ระบุถึงแนวการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา ๒๓ ด้วย”

ยุพดี ปิตตะคุ^{๕๒} ได้นิยามคำว่า ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในการเรียน โดยแสดงความตั้งใจ เอาใจใส่ มีความพยายาม อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากตัวนักเรียน หรือสิ่งแวดล้อม ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จทันเวลาหรือก่อนเวลาที่กำหนด มีความกระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำงานให้ได้รับผลสำเร็จ

^{๔๘} นิตา ค่านวิริยะกุล, “การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๗), หน้า ๘.

^{๔๙} หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา, “จริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาสถานศึกษากรมการฝึกหัดครู”, รายงานการวิจัย (๒๕๒๕), หน้า ๑๒.

^{๕๐} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖๖.

^{๕๑} กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย, (กรุงเทพมหานคร : กุรุสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๓๐.

^{๕๒} ยุพดี ปิตตะคุ, “ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๗), หน้า ๕-๖.

สรุปว่า ความขยันหมั่นเพียร หมายถึงการกระทำของนักเรียนที่แสดงถึงความสนใจ ตั้งใจ เอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนอย่างจริงจัง มีความพยายามทำงานอย่างต่อเนื่อง จนสำเร็จตามเป้าหมาย ทุ่มเทเวลา และร่วมกิจกรรมที่ครูกำหนดขณะที่มีการเรียนการสอนพร้อมทั้งศึกษาค้นคว้า พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

(๒) องค์ประกอบและพฤติกรรมของความขยันหมั่นเพียร

นิตา คำนวณวิริยะกุล^{๕๔} ได้แบ่งความขยันหมั่นเพียรออกเป็น ๔ ด้านย่อยคือ

๑. ความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน
๒. ความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานของตน
๓. ความขยันหมั่นเพียรในการช่วยเหลืองานของครอบครัว
๔. ความขยันหมั่นเพียรในกิจกรรมของโรงเรียน

ยุพดี ปิตตะคุ^{๕๕} ได้แบ่งความขยันหมั่นเพียรออกเป็น ๒ ส่วนย่อย คือ

๑. ความขยันหมั่นเพียรในการเรียนขณะที่ครูบรรยาย ได้แก่
 - ตั้งใจฟังครูอธิบาย ไม่เล่น ไม่พูดคุย ในขณะที่ครูสอน ไม่นำงานของวิชาอื่นมาทำ
 - ไม่นำหนังสือการ์ตูนขึ้นมาอ่าน เป็นต้น สนใจครูขณะที่ครูสอน ไม่นั่งเหม่อลอย
 - ถาม-ตอบคำถามของครูเกี่ยวกับบทเรียน
 - แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียน
๒. ความขยันหมั่นเพียรในการเรียนในขณะที่ครูแบ่งงานกลุ่มให้ทำ
 - ให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำงานกลุ่ม ได้แก่ ช่วยเพื่อนทำงาน ช่วยแสดงความคิดเห็นในการทำงาน
 - มีความรับผิดชอบต่องาน ได้แก่ ตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมายให้ทำ ทำรายงานโดยให้เสร็จทันเวลา หรือก่อนเวลาที่กำหนด

^{๕๔} นิตา คำนวณวิริยะกุล, “การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ กรุงเทพมหานคร”, หน้า ๘.

^{๕๕} ยุพดี ปิตตะคุ, “ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร”, หน้า ๕- ๖.

กรมวิชาการ^{๕๖} ได้ระบุพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความขยันไว้ดังนี้

- ตอบรับการทำงาน พุด หรือ แสดงกิริยาท่าทางว่า ยอมรับ เต็มใจ ฟังพอใจที่จะทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
- อาสาทำงาน พุด หรือแสดงกิริยาท่าทางว่าต้องการจะทำงานหนึ่งงานได้ แม้จะไม่ใช่งานที่ได้รับมอบหมายโดยตรง
- ทำทันที ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ลงมือทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย
- ทำงานอย่างต่อเนื่อง ทำงานที่ได้เริ่มต้นไว้แล้วอย่างต่อเนื่อง และสำเร็จตามเป้าหมาย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบและพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร ประกอบด้วย การแสดงออกถึงความสนใจ ตั้งใจ เอาใจใส่ต่อการเรียน มีความพยายามในการทำงานอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมาย ตลอดจนเข้าร่วมทำกิจกรรมที่ครูกำหนดขณะที่มีการเรียนการสอนด้วยความเต็มใจ

๒.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

(๑) ความหมายของระเบียบวินัย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๕๗} ได้ให้ความหมายของคำว่า “ระเบียบวินัย หมายถึง ข้อบัญญัติที่วางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน”

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐ ให้ความหมายของคำว่า “ระเบียบ หมายถึง แบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติ คำว่า วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ และคำว่า ระเบียบวินัย หมายถึง วินัยที่มีแบบแผนเป็นแนวปฏิบัติ”

วินัยคืออะไร^{๕๘} วินัย หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกัน ด้วย

^{๕๖} กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, การประเมินการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐), หน้า ๒๘.

^{๕๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์, ๒๕๕๑), หน้า ๓๕.

^{๕๘} <http://www1.freehostingguru.com>. (๑๗ เมษายน ๒๕๕๔)

ความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย การอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้งและถกเถียง ก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนที่ยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสุข การงานที่ทำก็จะเสียผล ถ้าประชาชนแต่ละคนเป็นเสมือนดอกไม้แต่ละดอก ดอกไม้ทั้งหลายเหล่านี้จะค่อยค้ำลง หากวางอยู่ระเกะระกะ กระจัดกระจาย ทั้งยังทำให้กรงรังอีกด้วย แต่เมื่อเรานำดอกไม้เหล่านี้มาร้อยรวมเข้าด้วยกัน ด้วยเส้นด้ายดอกไม้เหล่านี้ก็จะกลายเป็นพวงมาลัยอันงดงามเหมาะที่จะนำไปใช้ประดับตกแต่งให้เจริญตาเจริญใจ เส้นด้ายที่ใช้ร้อยดอกไม้ให้รวมกันอยู่อย่างมีระเบียบงดงามนั้นเปรียบเสมือน วินัย วินัยจึงเป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมคน ให้คนเราใช้ความรู้ ความสามารถไปในทางที่ถูกที่ควร คือทำให้เป็นคน “ฉลาดใช้”

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ระเบียบวินัย เป็นกฎเกณฑ์ของระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักให้คนปฏิบัติ และควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม จุดประสงค์ คือ ให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังนั้น ระเบียบวินัยในโรงเรียนจึงหมายถึง กฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับที่โรงเรียน กำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักปฏิบัติในการควบคุม และส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน เพื่อความสงบสุข ความปลอดภัยของโรงเรียน เป็นการพัฒนานิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้นและติดตัวเด็กต่อไป

(๒) ประเภทของระเบียบวินัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ^{๕๕} ได้แบ่งวินัยออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. วินัยภายนอก หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งประพฤติปฏิบัติโดยเกรงกลัวอำนาจหรือการถูกลงโทษ เป็นการปฏิบัติที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความเต็มใจที่จะตกอยู่ในภาวะจำยอม ถูกควบคุม วินัยภายนอกเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจอย่างบังคับนี้หมดไป วินัยก็จะหมดไปด้วยเช่นกัน และคนส่วนมากเห็นว่า วินัยเกิดจากการดูแล ควบคุม

๒. วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจ ไม่มีใครบังคับหรือถูกควบคุมจากอำนาจใดๆ และข้อประพฤติปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม วินัยในตนเองเกิดขึ้นจากความสมัครใจของบุคคลที่ผ่านการเรียนรู้อบรม และเลือกสรรไว้เป็นหลักปฏิบัติประจำตน

^{๕๕} สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คู่มือครูเพื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๓๐.

ผู้วิจัยสรุปว่า การสร้างเสริมระเบียบวินัย บุคคลควรได้รับการฝึกอบรม มาเป็นอย่างดีจากครอบครัวตั้งแต่เด็ก โดยเริ่มจากการวางกฎเกณฑ์ซึ่งเป็นวินัยภายนอกจนเด็กรู้สึกยอมรับต่อกฎเกณฑ์นั้น และนำไปปฏิบัติจนเป็นนิสัย เกิดเป็นวินัยในจิตใจตนซึ่งพร้อมจะนำระเบียบวินัยที่ดีงามนั้นออกสู่สังคมได้อย่างเป็นที่ยอมรับ เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

(๓)ความสำคัญของวินัย

วินัย มีความสำคัญมากในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม สังคมใดก็ตามโดยเฉพาะสถานศึกษา ถ้ามีระเบียบวินัยที่ดี สามารถควบคุมความประพฤติของนักเรียน นักศึกษาได้ ผู้เรียนในสถานศึกษาก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ได้มีผู้ให้ความสำคัญของวินัยไว้ดังต่อไปนี้

นายบรรจง ชูสกุลชาติ^{๖๐} ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับความสำคัญเรื่องระเบียบวินัย ไว้ว่า สังคมจะมีความสุขได้ ก็ต่อเมื่อทุกคนมีวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของเยาวชนของชาตินั้นย่อมขึ้นอยู่กับความมีระเบียบวินัยของข้าราชการครู ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญอยู่ด้วย ถ้าคนไทยมีวินัยเพิ่มขึ้นกว่านี้ บ้านเมืองของเราก็จะเจริญมากขึ้น ความมีวินัยของพลเรือน ต่างกับการมีวินัยของทหาร คือไม่ผู้เด็ดขาดนัก แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องวินัยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องที่ครู ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลรักษา และที่สำคัญที่สุด คือคนที่ออกกฎเกณฑ์ หรือทำ เรื่องวินัยในตนเองจึงจำเป็นต้องมีระเบียบวินัย ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องใหญ่มาก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ^{๖๑} ได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆไว้ดังนี้

๑. ด้านครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีวินัยไม่ว่าจะเป็นวินัยภายนอก หรือวินัยภายในตนเอง ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อมั่นระหว่างสมาชิก ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี ย่อมเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความมั่นคงทางจิตใจ กล้าที่จะเรียนรู้และปรับตัวในสิ่งใหม่ๆ อันจะเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศสืบไป

๒. ด้านสังคม เมื่อกลุ่มคนในสังคมมีการรักษาระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมร่วมกัน ก็จะทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลเป็นไปอย่างสงบสุข หากสังคมใดที่สมาชิก

^{๖๐} บรรจง ชูสกุลชาติ, คำกล่าวเปิดอบรมเชิงปฏิบัติการการดำเนินการทางวินัยสำหรับข้าราชการครู, (กรุงเทพมหานคร: มิตรครู, ๒๕๓๑), หน้า ๓๐.

^{๖๑} สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คู่มือครูเพื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน, หน้า๕-๗.

ในสังคมไว้ระเบียบวินัยทั้งที่เป็นวินัยในตนเอง และวินัยที่เกิดจากการยอมรับ ปฏิบัติตามกฎหมาย
ข้อบังคับยอมทำให้สังคมนั้นๆตกอยู่ในสภาวะสับสน

๓. ด้านเศรษฐกิจ สภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่มีการดำเนินงานทางภาคธุรกิจอย่างรวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีสื่อสารเป็นเครื่องมือ เวลาจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งซึ่งผู้ดำเนินการทางธุรกิจจะต้องรักษา และใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ดังนั้นการมีวินัย ตรงต่อเวลาจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ

๔. ด้านการเมือง เหตุการณ์วุ่นวายทางการเมืองของไทยหลายๆกรณี เกิดขึ้นเนื่องจากนักการเมือง และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ขาดระเบียบวินัยทางการเมือง เหตุการณ์ที่วุ่นวายเหล่านี้ส่งผลเสียต่อภาพพจน์ของประเทศในสายตาของชาวต่างชาติที่เข้ามาลงทุนประกอบกิจการต่างๆ และส่งผลเสียต่อการดำเนินงานทางเศรษฐกิจของประเทศโดยตรง

ปฟานี จูตีวัฒนา^{๖๒} ได้อ้างถึง Hurlock ที่กล่าวถึงความสำคัญของวินัยสำหรับเด็ก ดังนี้

๑. วินัยช่วยให้เด็กมั่นใจ เพราะเป็นการบอกว่สิ่งใดควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำ

๒. วินัยช่วยให้เด็กหลีกเลี่ยงต่อความรู้สึกผิด หรืออับอายต่อพฤติกรรมผิด ความรู้สึกที่ไม่สามารถเลี่ยงได้นี้จะทำให้ไม่มีความสุขและเกิดการปรับตัวที่ไม่ดี วินัยจะช่วยให้เด็กอยู่ในมาตรฐานการยอมรับของสังคม

๓. วินัยช่วยให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่ได้รับการสรรเสริญ ทำให้เด็กได้รับความรัก และการยอมรับ ที่สำคัญคือ นำมาซึ่งการปรับตัวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จและมีความสุข

๔. วินัย ช่วยรักษาแรงจูงใจในการเสริมแรงตนเอง ซึ่งจะกระตุ้นให้เด็กได้รับสิ่งที่เป็ความต้องการของเขา

๕. วินัยช่วยให้เด็กพัฒนาจิตสำนึกและมโนธรรม ซึ่งช่วยทำให้มีการตัดสินใจ และควบคุมพฤติกรรมด้วยตนเอง

สรุปจากความสำคัญของการมีวินัยว่า เป็นเครื่องปลูกฝังการรู้จักควบคุมตนเองที่ละน้อย เพื่อให้เกิดผลดี บุคคลนั้นจะ ได้กลายเป็นผู้มีพฤติกรรมน่าฟังปรารถนาในสังคมของตน การชี้ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการรู้จักปกครองตนเอง เป็นสิ่งที่ครูจะต้องเอาใจใส่ปลูกฝังอยู่เสมอ จนเป็นนิสัยติดตัวไปในภายหน้า เพื่อความเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมต่อไปและการปลูกฝังระเบียบวินัยจะทำให้บุคคลยอมทำตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีระเบียบวินัยนั้นจะต้องพัฒนาคนอย่างเป็นลำดับ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ครอบครัวคือ บิดา มารดา หรือผู้ใกล้ชิดควรเป็นผู้วางพื้นฐาน กฎเกณฑ์ ให้สมาชิก

^{๖๒} ปฟานี จูตีวัฒนา, การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๓๑), หน้า ๒๐.

ผู้เยาว์ปฏิบัติตนจนเกิดความเชื่อมั่น จิตใจเข้มแข็ง และพร้อมจะปรับตัวเข้าสู่สังคม เช่น จากบ้านสู่โรงเรียน จากโรงเรียนสู่สังคมของการทำงานและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้อย่างมีคุณค่าและพร้อมที่จะเป็นผู้รับผิดชอบต่อประเทศชาติต่อไป

(๔) การเสริมสร้างความมีระเบียบวินัย

การเสริมสร้างความมีระเบียบวินัย มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับระเบียบวินัย และการเสริมสร้างระเบียบวินัยไว้หลายท่านดังนี้

พระพยอม กัลยาโณ^{๖๓} กล่าวว่า พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงหลักธรรม ๗ ประการ ที่ช่วยให้มีความปลอดภัยในการเดินทางชีวิต และเป็นตัวเสริมความสุขให้แก่ชีวิต หลักธรรมข้อหนึ่งกล่าวไว้เกี่ยวกับเรื่องวินัยว่า คนเราต้องเป็นคนจัดระเบียบวินัยชีวิตที่ดี จนกลายเป็นคนคู่ดี มีระเบียบ ทำอะไรก็กลมกลืนราบรื่น เข้ากับคนทั้งหลายทั้งปวงได้ และมีผลให้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตการทำงานอีกด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าคนเราไม่จัดระเบียบวินัยชีวิตให้ดี ก็จะถูกสังคมลงโทษ ถ้าเป็นนักเรียนก็ต้องถูกครูตี คุณค่า ว่ากล่าวทำให้เสียบรรยากาศ

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์^{๖๔} นักจิตวิทยาพัฒนาการ กล่าวว่า “เยาวชนในสังคมที่มั่นคงจะต้องรู้จักรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย รู้จักช่วยตนเอง และสามารถเรียนรู้ที่จะทำอะไรด้วยตนเองได้ตาม วุฒิภาวะ”

(๕) แนวทางการเสริมสร้างวินัย

พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต)^{๖๕} ได้ให้แนวทางในการเสริมสร้างวินัย และองค์ประกอบร่วมในการสร้างเสริมวินัยมี ดังนี้

๑. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เห็นและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดี เพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดพฤติกรรมเคยชินที่ดี

^{๖๓} พระพยอม กัลยาโณ, พุทธธรรมนำทางสร้างสุข, (กรุงเทพมหานคร : อรุณสภา, ๒๕๓๔), หน้า ๑๐-๑๒.

^{๖๔} พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ, ๒๕๓๐, หน้า ๒๒.

^{๖๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕.

๒. การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวทางปฏิบัติผสมผสานกับหลักการ ทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เช่นการทำความเคารพ การไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่ เป็นสิ่งที่เด็กทำได้โดยง่าย แต่การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทย เด็กไม่เห็นแบบอย่างที่ดีดังเช่นกับการไหว้ของไทยผู้ใหญ่เองก็ไม่สามารถปฏิบัติกันโดยทั่ว การไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว

๓. การใช้ข้อจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญาซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษา และหลักการพัฒนาจริยธรรม คือ มีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่กระทำ มีความพอใจ และการยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ ย่อมนำไปสู่ความถึงพร้อมในการกระทำ

๔. การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งมั่น หรืออุดมการณ์และพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบ แต่มีความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติ หากใช้มากเกินไปจะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น เกิดการแข่งขันแย่งชิงมุ่งความเด่นและความยิ่งใหญ่

๕. การใช้กฎเกณฑ์บังคับ เป็นวิธีที่ทำให้เกิดวินัยได้ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อไม่มีผู้ใดควบคุมวินัยก็จะหายไป จึงเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้องในการเสริมสร้างระเบียบวินัย

ผู้วิจัยสรุปจากที่กล่าวมาแล้วได้ว่า ระเบียบวินัยเป็นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นหลักให้คนปฏิบัติ และควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ระเบียบวินัยสามารถสร้างเสริมได้โดยการทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน การใช้ข้อจรรยาบรรณซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญา การตั้งความมุ่งมั่น หรืออุดมการณ์และความพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้

๒.๓.๓ แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

(๑) ความหมายของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่มีกาให้คำนิยามกว้างๆและแตกต่างกันออกไป ทั้งในทัศนะของสังคมตะวันตก และสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากกาให้นิยามความรับผิดชอบของบุคคลต่างๆ เช่น

กู๊ด (Good)^{๖๖} อธิบายความรับผิดชอบต่อสังคมว่า “หมายถึง คุณธรรม ซึ่งเป็นความคิดรวบยอด ในความรู้สึกผิดชอบชั่วดีอันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออก เพื่อสนองความปรารถนา สามารถมองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งพึงปรารถนาของคนกลุ่มใหญ่”

^{๖๖} Good, **Dictionary of Education**, (New York : McGraw- Hill Book Company, 1973), p. 39.

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ^{๖๗} ให้ความหมายว่า “ความรับผิดชอบ หมายถึง การกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายอย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง โดยมีการวางแผนและเตรียมตัวล่วงหน้า และการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจนงานสำเร็จเรียบร้อยทันเวลา โดยไม่ต้องมีผู้ใดคอยว่ากล่าวตักเตือน พร้อมทั้งยอมรับผลที่เกิดขึ้นทั้งผิด และชอบทุกครั้ง”

กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา^{๖๘} ระบุพฤติกรรมบ่งชี้ของความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบ ประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก ๓ ประการ คือ

๑. มุ่งหวังในผลงาน คือ มีวิธีการที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

๒. ใช้เวลาอย่างมีคุณค่า คือ วางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสม ปฏิบัติงานได้ทันเวลา ใช้เวลาคุ่มค่า และมีประสิทธิภาพ

๓. ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน คือวางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ ปฏิบัติงานตามแผนได้เสร็จ และมีประสิทธิภาพ มีความรอบคอบ ระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุกด้าน ปฏิบัติภารกิจทุกด้านได้ครบถ้วนตามความสามารถ และประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

กนก จันทร์ขจร^{๖๙} ให้ความหมาย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนว่า คือความขยันหมั่นเพียรศึกษาหาความรู้ มุมานะ อุทิศทุ่มเทอย่างเต็มกำลังสติปัญญา และความสามารถ เพื่อเรียนรู้ เคารพเชื่อฟังคำสอนของครู มีวินัยยึดมั่นปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เรียบร้อยทันกำหนดเวลา ประพฤติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมจรรยา ไม่ละเมิดกฎหมาย หรือเที่ยวเตร่หลงใหลในอบายมุข

ภัทรา อรุณมีศรี^{๗๐} กล่าวว่า “ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ให้เสร็จเรียบร้อยทันกำหนดเวลาและยอมรับผลตามที่ตนเองปฏิบัติ”

ผู้วิจัยสรุปความหมายของความรับผิดชอบว่า ความรับผิดชอบหมายถึงความตั้งใจ ความเอาใจใส่ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพยายามและความผูกพันในการที่จะให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายไปได้และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย ๓ ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน

^{๖๗} กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา, คู่มือจริยธรรมฉบับการศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: การศาสนา, ๒๕๓๑), หน้า ๑๒๘.

^{๖๘} กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, หลักการพื้นฐานหลักสูตรและการสอน, (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ, ๒๕๓๓), หน้า ๓๐.

^{๖๙} กนก จันทร์ขจร, คู่มือจริยธรรมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา, ๒๕๓๓), หน้า ๓๑๖.

^{๗๐} ภัทรา อรุณมีศรี, “การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๕๕.

และวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดี ผลเสีย และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

(๒) ประเภทของความรับผิดชอบ

คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือ^{๗๑} การปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มสมาคมมูลนิธิและกลุ่มพัฒนากำลังคน พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มสมาคมมูลนิธิได้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักทำหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุด มีประสิทธิภาพและทันเวลาที่กำหนด ฝึกคนให้เป็นคนตรงต่อเวลาอยู่เนืองนิจ

๒. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง รู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคมและปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยสามารถปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมแก่ฐานะและหน้าที่ในครอบครัวและร่วมกิจกรรมของครอบครัว

๓. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง รู้จักฐานะและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคมและปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมโดยไม่ให้ตระหนกและยอมรับว่าประโยชน์จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าขาดประโยชน์ส่วนรวมและไม่ละเลยที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตน และการกระทำในสิ่งที่จะรักษาหรือยังให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปประเภทของความรับผิดชอบได้ ๒ ประเภท คือ

๑. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การขจัดปัญหาทุกชนิดที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง รวมทั้งรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ที่งานของตนเองให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพทันเวลาตามกำหนด ตรงต่อเวลา

๒. ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักฐานะหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม อันได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน บุคคลที่เกี่ยวข้อง และประเทศชาติ โดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

^{๗๑} คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มสื่อมวลชนกลุ่มสมาคมมูลนิธิและกลุ่มพัฒนากำลังคน, คู่มือปลูกฝังค่านิยม, (กรุงเทพมหานคร : กุรุสภา, ๒๕๒๖), หน้า ๔๕.

(๓) ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

ภัตรา อรุณศรี ^{๑๒} ได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

๑. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
๒. ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด
๓. เข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันต่างๆ
๔. เอาใจใส่ต่อสุขภาพของตน
๕. ตรงต่อเวลา
๖. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
๗. ช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถ
๘. เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง
๙. ซื่อสัตย์ไว้ใจได้

อรทัย โสภา ^{๑๓} กล่าวว่า ลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีดังนี้

๑. ตรงต่อเวลา
๒. มีความละเอียดรอบคอบ
๓. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
๔. มีความเพียรพยายาม ใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่
๕. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง
๖. มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว
๗. ยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น
๘. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับปัญหา
๙. ไม่ปดงานที่ได้รับมอบหมายไปให้ผู้อื่น
๑๐. ช่วยเหลือกลุ่มในการที่จะทำกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ อันดับแรก ผู้ที่มีความรับผิดชอบควรเป็นคนตรงเวลา เพราะคนที่ตรงต่อเวลาจะสามารถกำหนดตารางชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ของ

^{๑๒} ภัตรา อรุณศรี, “การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”, หน้า ๑๘.

^{๑๓} อรทัย โสภา, “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนและเรียนตามคู่มือครู”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๓๕.

คนทั้งงานส่วนตัว และส่วนรวมจนสามารถทำให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทำให้เป็นที่รักและได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน โดยเฉพาะถ้าต้องทำงานเป็นหมู่คณะ การตรงต่อเวลาถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

๒.๔.๑.๑ ระพิน ชูชื่น ^{๓๔} “ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร” จำนวน ๑๒๓ รูป ในด้านการสั่งสอนอบรมการสนับสนุนกิจกรรม การให้คำแนะนำปรึกษา และการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการสั่งสอนอบรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา พระสงฆ์ส่วนมากให้การสั่งสอนอบรมแก่นักเรียนมากกว่าสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยเข้ามาเป็นครูสอนจริยศึกษาประจำในโรงเรียน เนื้อหาที่พระสงฆ์สั่งสอนอบรมมากที่สุด ได้แก่เรื่อง ความเมตตา กรุณา รองลงมาคือเรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความเสียสละ ส่วนการสั่งสอนอบรมภายนอกสถานศึกษานั้น พระสงฆ์ให้การสั่งสอนอบรมแก่นักเรียนสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง และเนื้อหาที่พระสงฆ์ให้การอบรมสั่งสอนมากที่สุดคือ เรื่องการไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์ และเรื่องความเมตตา กรุณา รองลงมาคือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ ส่วนการสั่งสอนอบรมภายนอกสถานศึกษานั้น พระสงฆ์ให้การสั่งสอนอบรมแก่นักเรียนสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง และเนื้อหาที่พระสงฆ์ให้การอบรมสั่งสอนมากที่สุดคือ เรื่องการไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์ และเรื่องความเมตตา กรุณา รองลงมาคือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ กิจกรรมที่พระสงฆ์ส่วนมากได้จัดคือโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ในด้านการให้คำแนะนำปรึกษา ปัญหาด้านจริยธรรม พระสงฆ์ส่วนมากให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่อง ความกตัญญู กตเวทิตะ รองลงมาคือ เรื่องความเมตตา กรุณา

^{๓๔} ระพิน ชูชื่น, “การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า บทคัดย่อ.

๒.๔.๑.๒ ทิฆัมพร สุภาพ^{๑๕} “ได้ทำการวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ และความเมตตากรุณา ในการวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการจัดกิจกรรม ๒ ประเภท ซึ่งแต่ละกิจกรรมก่อให้เกิดคุณลักษณะทางจริยธรรม ดังนี้ กิจกรรมบังคับก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา สำหรับกิจกรรมเสนอแนะ เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมส่วนใหญ่ที่เกิดจากกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความใฝ่รู้

๒.๔.๑.๓ รุ่งนภา จอนเจดสิน^{๑๖} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตนทางจริยธรรมตามการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร” ข้อที่ค้นพบคือ

๑. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการปฏิบัติตนทางจริยธรรมในระดับมาก ๔ ด้าน คือ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูกตเวที ความกล้า ความสุภาพอ่อนน้อม มีการปฏิบัติตนทางจริยธรรมในระดับพอใช้ ๓ ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ การมีวินัย การตรงต่อเวลา

๒. นักเรียนที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมมากและนักเรียนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมไม่มาก มีการปฏิบัติตนในทางจริยธรรมในระดับมาก ๓ ด้าน คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูกตเวที ความกล้า มีการปฏิบัติตนทางจริยธรรมในระดับพอใช้ในด้านการมีวินัย การตรงต่อเวลา ยกเว้นด้านความซื่อสัตย์และความสุภาพอ่อนโยน นักเรียนที่มีประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมมาก มีการปฏิบัติตนในทางจริยธรรมในระดับมาก แต่นักเรียนที่มีประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมไม่มาก มีการปฏิบัติตนในทางจริยธรรมในระดับพอใช้

^{๑๕} ทิฆัมพร สุภาพ, การวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๖} รุ่งนภา จอนเจดสิน, การปฏิบัติตนทางจริยธรรมตามการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า บทคัดย่อ.

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร

๒.๔.๒.๑ ยุพดี ปิตตะคุ^{๓๓} ทำการศึกษา “ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร” โดยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัย คือเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๓๖ สังกัดโรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ จำนวน ๑๖ คน แยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างละ ๘ คน ผลการศึกษา ได้ข้อค้นพบดังนี้ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดแนะแนว มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการสอบแบบปกติอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๒.๔.๒.๒ กษมา จันทรผลแดง^{๓๔} ได้ทำ “การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคตัวแบบกับชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียรที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๓๔” กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนวิชาภาษาไทยต่ำกว่า เปอร์เซนต์ไทล์ที่ ๒๕ จำนวน ๑๖ คน เหตุผลที่ใช้กลุ่มตัวอย่างน้อย เพราะในการดำเนินการทดลอง มีการวัดผลโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยกลุ่มทดลองที่ ๑ ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคตัวแบบกลุ่มทดลองที่ ๒ ได้รับการสอนโดยใช้ชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียรในการเรียน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคตัวแบบมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียรในการเรียนที่ระดับ ๐.๐๑

^{๓๓} ยุพดี ปิตตะคุ, ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖, โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร, หน้า ๗.

^{๓๔} กษมา จันทรผลแดง, “การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบกับชุดพัฒนาความขยันหมั่นเพียรที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช สังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๕), หน้า ๖๒.

๒.๔.๒.๓ ศศวรรณ เทศศรีเมือง^{๗๕} ได้ “ทำการเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเอง และชี้แนะที่มีต่อความขยันหมั่นเพียร ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี” โดยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเอง และการชี้แนะที่มีต่อความขยันหมั่นเพียร ในการเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ได้รับการชี้แนะ แบบแผนการทดลองเป็นแบบสลับ ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบ ดังนี้ นักเรียนที่ควบคุมตนเองกับนักเรียนที่ได้รับการชี้แนะ มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๐๑

๒.๔.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

๒.๔.๓.๑ สมจิตต์ สุวรรณวงศ์^{๗๖} “ศึกษาการจัดสภาพการณ์ เสริมความคิดเชิงคุณธรรมสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจและอธิบายการจัดสภาพการณ์เสริมความคิดเชิงคุณธรรมสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์” เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กสะท้อนความรู้สึกและปัญหาของตนเอง ช่วยให้เด็กคิดหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้เป็นพฤติกรรมที่จะไม่สร้างปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่น ผู้วิจัยพบว่าการใช้สื่อวิธีนี้กับเด็กที่ควบคุมตนเองได้สูง สามารถพัฒนาวินัยในตนเองได้มากกว่าเด็กที่ควบคุมตนเองได้ต่ำ และการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการพัฒนาการสอนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องของผู้วิจัยในฐานะครู เริ่มจากการไต่ร่องแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ จนเกิดความชัดเจนและ ดำเนินการสอน สะท้อนการสอน โดยปรับใช้ตามความเชื่อที่เกิดจากความเข้าใจแนวคิดนั้น ทำให้ผู้วิจัยใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการให้เด็กได้รับผลตามธรรมชาติจากพฤติกรรมที่เด็กกระทำ และผลที่สัมพันธ์อย่างสมเหตุสมผลกับพฤติกรรมที่เด็กกระทำอย่างต่อเนื่องได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เด็กเกิดการพัฒนาวินัยในตนเอง

^{๗๕} ศศวรรณ เทศศรีเมือง, “การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการชี้แนะที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๕), หน้า ๒.

^{๗๖} สมจิต สุวรรณวงศ์, “การศึกษาการจัดสภาพการณ์เสริมความคิดเชิงคุณธรรมสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๒), หน้า บทคัดย่อ.

๒.๔.๓.๒ ศศิธร ดีเหมาะ^{๕๑} ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ผลการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดหลวงสิริบูรณาราม อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา ๒๕๓๘” จำนวน ๒๐ คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ๑๐ คน และกลุ่มควบคุม ๑๐ คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่ม สัปดาห์ละ ๒ ครั้งๆละ ๖๐ นาที รวม ๕ สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนตามปกติ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนความมีวินัยในตนเองสูงขึ้น อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีคะแนนความมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๒.๔.๓.๓ ดวงแก้ว คงเพชรศักดิ์^{๕๒} ได้ทำการศึกษา “ผลการใช้กลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔” โรงเรียนธารทหาร อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา ๒๕๓๘ จำนวน ๓๖ คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ๑๘ คน และกลุ่มควบคุม ๑๘ คน กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้เวลาทดลอง ๖ สัปดาห์รวม ๑๒ ครั้ง ทั้งสองกลุ่มใช้เวลาครั้งละ ประมาณ ๑ ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยโปรแกรมการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยใช้วิธีการกลุ่มสัมพันธ์ จำนวน ๑๒ ครั้งๆละ ๑ ชั่วโมง ในแต่ละครั้งได้กำหนดจุดมุ่งหมาย อุปกรณ์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผลไว้เป็นแนวทางในการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วม โปรแกรมกลุ่มฝึกอบรม มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูง กว่านักเรียน โดยวิธีสอนตามแผนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๒.๔.๓.๔ สุวรรณ อร่ามเมธาพงศา^{๕๓} ได้ทำการศึกษา “ศึกษาปัญหาทางวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครศรีนครธรรมราชในทัศนะของนักเรียน” โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนที่มีต่อระเบียบขบโรงเรียน ความ

^{๕๑} ศศิธร ดีเหมาะ, “ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘), หน้า ๑.

^{๕๒} ดวงแก้ว คงเพชรศักดิ์, “การใช้กลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๘), หน้า ๖.

^{๕๓} สุวรรณ อร่ามเมธาพงศา, “การศึกษาปัญหาทางวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครศรีนครธรรมราช ในทัศนะของนักเรียน”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๑), หน้า ๕-๖.

เหมาะสมของระเบียบการแต่งกาย และระเบียบความประพฤติของนักเรียน การลงโทษนักเรียนที่ประพฤติผิดระเบียบโรงเรียน และความบกพร่องทางวินัยของนักเรียน โดยเปรียบเทียบความเห็นของนักเรียน แยกตาม เพศ ชนิดโรงเรียน ระดับชั้นเรียน และสังกัดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ๕๐๐ คน กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน ๑๖ โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายและหญิงในชั้น ม.ศ. ๒ และ ม.ศ. ๓ ของโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิงและโรงเรียนสหศึกษา ทั้งโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนรัฐบาล มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนที่มีต่อระเบียบโรงเรียนที่แตกต่างกัน

๒.๔.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยในต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในต่างประเทศ มีดังนี้

๒.๔.๔.๑ วิกกินส์ (Wiggins) ^{๘๔} ได้อ้างถึงการศึกษาของ Gough ได้ศึกษาเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง พบว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผลของตนเอง มีความยืดหยุ่นในความคิด และมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และยังพบว่า โดยทั่วไปจะมีสุขภาพสมบูรณ์ดีกว่าผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเอง

๒.๔.๔.๒ เรเมอร์ อ้างอิงใน สีน งามประโคนและคณะ ^{๘๕} ได้สำรวจความเข้าใจของวัยรุ่นและโครงสร้างความหมายของความรับผิดชอบ และประเมินถึงกระบวนการของความเข้าใจ และโครงสร้างความรับผิดชอบเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นในด้าน การพัฒนาตนเองและความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม การพัฒนาด้านตนเอง ความรับผิดชอบเชิงจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความสัมพันธ์กับอายุและเพศ

^{๘๔} Wiggins , Jerry S.and others, **The Psychology of Personality**, (New York : Addison- Wesley Publishing, 1971) , p. 899.

^{๘๕} สีน งามประโคน และคณะ, “การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๗.

๒.๔.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวกับด้านความรับผิดชอบ

๒.๔.๕.๑ บัญชร แก้วส่อง อ่างอิงใน สีน งามประโคนและคณะ^{๘๖} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมืองและชนบทที่มีการอบรมเลี้ยงดู และแบบการคิดที่แตกต่างกัน” ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และระดับอายุต่างกัน จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างในพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นที่มีความแตกต่างในด้านความคิด อาชีพและระดับการศึกษาของบิดามารดา สภาพถิ่นที่อยู่ และเพศ พบว่า มีสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณระหว่าง พัฒนาการทางจริยธรรม การอบรมเลี้ยงดูและแบบการคิด

๒.๔.๕.๒ ชุตินาถ รัตนจรณะ^{๘๗} “ได้ศึกษาค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการของนักศึกษาปริญญาตรีในวิทยาลัยครูภาคกลาง” ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูภาคกลางที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ รวม ๔ ด้านคือ ค่านิยมด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาและด้านการมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการประหยัดและอดออม นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูภาคกลางที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีค่านิยมด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ก็พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๒ มีค่านิยมด้านต่างๆดังกล่าวสูงกว่าชั้นปีที่ ๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผู้วิจัยสรุปประมวลแนวคิดจากทฤษฎีของบุคคลต่างๆที่ได้ให้แนวทาง คือ

๑. วัดและโรงเรียนควรมีส่วนสนับสนุน ในการส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียน ในด้านการสั่งสอน อบรม ให้คำแนะนำและส่งเสริมกิจกรรมร่วมกัน เช่น ตักบาตรประจำสัปดาห์ หรือตามเทศกาลที่โรงเรียนจัดขึ้น อบรมจริยธรรมประจำสัปดาห์ จัดอบรมค่ายคุณธรรมพัฒนาจิต จัดนักเรียนที่สมัครใจร่วมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หรือเป็นครูสอนศาสนาประจำโรงเรียน เป็นต้น เพื่อให้พระ ครู และนักเรียน ได้มีโอกาสร่วมกันทำกิจกรรม และสื่อสารกันง่ายยิ่งขึ้น

๒. บ้าน พ่อ แม่หรือผู้ปกครองมีหน้าที่ดูแลเอาใจใส่บุตรของตนให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ เช่นฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลาเป็นอันดับแรก เพราะคนที่ตรงต่อเวลาถือเป็น

^{๘๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๕.

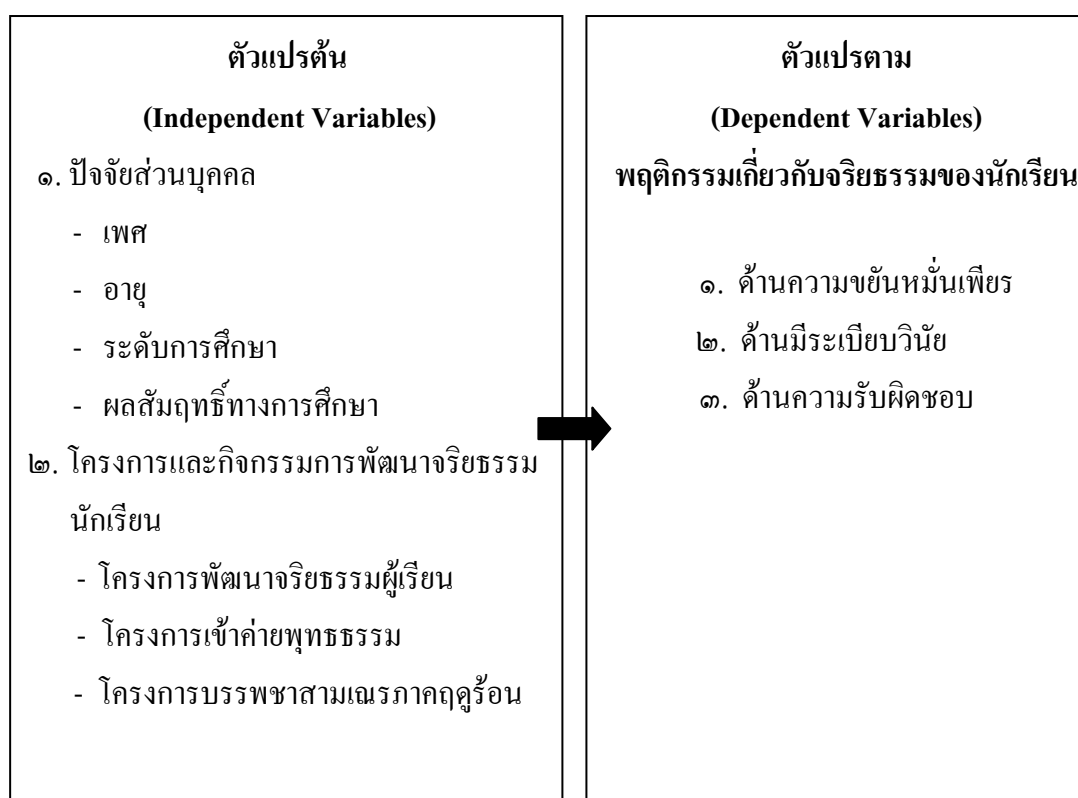
^{๘๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๕.

การสร้างวินัยในตนเอง เช่นตื่นนอนตรงเวลาที่กำหนด ไปโรงเรียนทันเวลา เข้าเรียนตรงตามตาราง และกลับบ้านตรงเวลาไม่เถลไถล คนที่ตรงต่อเวลาจะสามารถรับผิดชอบงานได้สำเร็จทันต่อเหตุการณ์ ผู้ที่มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบดีแล้วย่อมมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบกิจการงานจนประสบความสำเร็จในชีวิต

ดังนั้น คำว่า “บวร” หมายถึง บ้าน วัด และโรงเรียน จึงมีความสัมพันธ์หรือผูกพันกันในการร่วมมือ อบรม ปลูกฝัง พฤติกรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนเพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างถูกต้อง ดีงาม พร้อมทั้งจะร่วมพัฒนาสังคม และประเทศชาติต่อไป

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการ ศึกษา ค้นคว้า ทบทวนเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ประมวลแนวคิดและสรุปเป็นกรอบแนวคิด เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน สীগัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มี ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือและคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

วิธีการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

๓.๒ ประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนโรงเรียน สীগัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ มีนักเรียน ทั้งหมด ๒,๒๕๐ คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการสุ่มจากประชากร คือนักเรียน โรงเรียน สীগัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ จำนวน ๓๔๐ คนโดยใช้สูตรยามานะ (Yamane, 1973 : 727) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ N = ขนาดประชากร (จำนวน 2,250 คน)
 n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 e = ความคลาดเคลื่อนของการกำหนดตัวอย่าง
 (ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 5)

แทนด้วย

$$n = \frac{2250}{1 + 2250(0.05)^2}$$

$$n = 339.62$$

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวนนักเรียน ๓๔๐ คนโดยใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รายละเอียดดังแสดงในตาราง

ตาราง จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร อุดมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ลำดับที่	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑	๑	๓๘๕	๔๐
๒	๒	๔๘๐	๗๐
๓	๓	๔๓๕	๕๔
๔	๔	๓๓๘	๖๖
๕	๕	๓๑๖	๖๐
๖	๖	๒๕๖	๕๐
	รวม	๒,๒๕๐	๓๔๐

๓.๓ เครื่องมือและคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) เกี่ยวกับระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันทอุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอน ลักษณะและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. กำหนดกรอบปัจจัย ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

๓. สร้างเครื่องมือแล้วนำเสนอร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พร้อมทั้งเชิญผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุง

๔. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพของเครื่องมือ

๕. ปรับปรุงแก้ไข

๖. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการทางจริยธรรม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนเป็นลักษณะปลายเปิด แบ่งเป็น ๓ ด้าน คือ

๒.๑ ด้านความขยันหมั่นเพียร

๒.๒ ด้านความมีระเบียบวินัย

๒.๓ ด้านความรับผิดชอบ

ตอนที่ ๓ แบบแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังและพัฒนา
จริยธรรมแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุบลรัตน์)

๓.๓.๓ เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

การกำหนดค่าตามมาตรฐานส่วนประเมินค่า สำหรับการประเมินระดับพฤติกรรมเชิง
จริยธรรมของนักเรียน แบ่งออกเป็น ๕ ระดับโดยใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่
ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

มากที่สุด	๕ คะแนน
มาก	๔ คะแนน
ปานกลาง	๓ คะแนน
น้อย	๒ คะแนน
น้อยที่สุด	๑ คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
๔.๒๑- ๕.๐๐	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๔๑- ๔.๒๐	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
๒.๖๑- ๓.๔๐	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
๑.๘๑- ๒.๖๐	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐ - ๑.๘๐	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๓.๔ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและ
กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความ
ถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตาม
วัตถุประสงค์ของคำถาม(Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง
มากกว่า ๐.๕ ทุกข้อ

สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามจำนวน ๓ ท่าน ประกอบด้วย

- (๑) ดร. ประมูล สารพันธ์
- (๒) ดร. วุฒินันท์ กันตะเกียน
- (๓) นางสาว มาศโมฬี จิตวิริยธรรม

๒. หาคความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุบลรัตน์) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่น

๓. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอนหนังสือ อนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานครที่อุบลรัตน์) เพื่อขอความอนุเคราะห์ อนุญาตให้ทำการแจกแบบสอบถามกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุบลรัตน์) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ หลังจากนั้นจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. ติดต่อโรงเรียนเพื่อนัดหมายวัน เวลา ในการแจกและเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง

๔. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจง เพื่อลดความตึงเครียดและให้นักเรียนวางใจว่าไม่มีผลกระทบต่อผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด และรับแบบสอบถามคืน

๕. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตาม วัน เวลา ที่นัดหมายไว้

๖. ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่ได้รับการตอบไม่สมบูรณ์หรือมีร่องรอยระบุถึงการไม่ตั้งใจทำแบบสอบถามโดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

๗. ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติคำนวณหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓. เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนักเรียนในความแตกต่างระหว่าง เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียน การเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิต การเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t- test)

๔. ข้อมูลความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยการหาจำนวนร้อยละในแต่ละข้อ นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

๕. การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ในแต่ละช่วงเท่ากัน (๐.๘) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๔.๒๑- ๕.๐๐	หมายความว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๓.๔๑- ๔.๒๐	หมายความว่า	มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๒.๖๑- ๓.๔๐	หมายความว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๘๑- ๒.๖๐	หมายความว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๐๐ - ๑.๘๐	หมายความว่า	น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑. ค่าร้อยละ
๒. คะแนนเฉลี่ย
๓. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
๔. การทดสอบค่าที (t-test) และ F-test

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน(วัฒนานคร์) เขตคอนเมือง กรุงเทพมหานคร” ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (questionnaire) จำนวนทั้งสิ้น ๓๕๐ ชุด จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล ทำการวิเคราะห์และประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive method) และการวิเคราะห์เชิงอนุมาน (inferential method) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม

ตอนที่ ๒ ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ตอนที่ ๔ ข้อมูล/ข้อเสนอแนะในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม

สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

\bar{x} = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

t = ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ ตัวแปร (t - distribution)

F = ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า ๒ ตัวแปร (F - distribution)

p-value = ค่าความน่าจะเป็น (Probability)

df = ระดับชั้นแห่งความอิสระ (Degree of Freedom)

SS = ค่าผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวยกกำลังสอง (Sum of Squares)

MS = ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนยกกำลังสอง (Mean Squares)

* = ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม

ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมการพัฒนาทางจริยธรรม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษา ปัจจุบัน) การเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียน การเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรม พัฒนาจิตกับโรงเรียน และการเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณร วิเคราะห์โดยการหาจำนวนและ ร้อยละ ในแต่ละข้อ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไป และการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการพัฒนา จริยธรรม

ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
เพศ		
หญิง	๒๑๐	๖๑.๗๖
ชาย	๑๓๐	๓๘.๒๔
รวม	๓๔๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๐คน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๖ และ เป็นเพศชาย จำนวน ๑๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๒๔

ตารางที่ ๔.๒ จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม

ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
อายุ		
๑๓-๑๕ ปี	๑๖๒	๔๗.๖๕
๑๖-๑๘ ปี	๑๗๘	๕๒.๓๕
สูงกว่า ๑๘ ปีขึ้นไป	๐	๐.๐๐
รวม	๓๔๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๐ คน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๑๖-๑๘ ปี จำนวน ๑๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓๕ รองลงมาอายุระหว่าง ๑๓-๑๕ ปี จำนวน ๑๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖๕ และอายุสูงกว่า ๑๘ ปีขึ้นไป จำนวน ๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม

ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
ระดับชั้นการศึกษา		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๔๐	๑๑.๗๖
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๗๐	๒๐.๕๖
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๕๔	๑๕.๘๘
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๖๒	๑๘.๒๔
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๖๔	๑๘.๘๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๕๐	๑๔.๗๑
รวม	๓๔๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๐ คน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕๙ รองลงมาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘๒ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒๔

ตารางที่ ๔.๔ จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม

ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)		
๐.๐๑-๑.๐๐	๐	๐.๐๐
๑.๐๑-๒.๐๐	๓๔	๑๐.๐๐
๒.๐๑-๓.๐๐	๑๕๒	๔๔.๗๑
๓.๐๑-๔.๐๐	๑๕๔	๔๕.๒๙
รวม	๓๔๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๐คน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่าง ๓.๐๑-๔.๐๐ จำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒๙ รองลงมาเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง ๒.๐๑-๓.๐๐ จำนวน ๑๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗๑ และเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง ๑.๐๑-๒.๐๐ จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๕ ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วม โครงการกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม

ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
นักเรียนเคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียนหรือไม่		
เคย	๒๘๔	๘๓.๕๓
ไม่เคย	๕๖	๑๖.๔๗
รวม	๓๔๐	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๔.๕ ผลการวิเคราะห์ การเข้าร่วมโครงการทางจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๐ คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียน จำนวน ๒๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๕๓ และไม่เคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียน จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๔๗

ตารางที่ ๔.๖ ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม

ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
นักเรียนเคยเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียนหรือไม่		
เคย	๒๘๔	๘๖.๔๗
ไม่เคย	๕๖	๑๖.๕๓
รวม	๓๔๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๖ ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๐คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียน จำนวน ๒๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๔๗ และไม่เคยเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียน จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๓

ตารางที่ ๔.๗ ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม

ข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
นักเรียนเคยเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนหรือไม่		
เคย	๓๒	๙.๔๑
ไม่เคย	๓๐๘	๙๐.๕๙
รวม	๓๔๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๐ คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณร จำนวน ๓๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๕๕ และเคยเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณร จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๔๕

ตอนที่ ๒ ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย และระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละข้อ นำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน จำแนกรายด้าน

พฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับ พฤติกรรม
ด้านความขยันหมั่นเพียร	๓.๒๘	๐.๕๒	ปานกลาง
ด้านความมีระเบียบวินัย	๓.๘๖	๐.๕๖	มาก
ด้านความรับผิดชอบ	๓.๘๔	๐.๕๔	มาก
รวม	๓.๖๘	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๖๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๘๖ - ๓.๘๔$) รองลงมาคือด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=๓.๒๘$)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ด้านความขยันหมั่นเพียร จำแนกรายข้อ

ด้านความขยันหมั่นเพียร	\bar{X}	S.D.	ระดับพฤติกรรม
๑. มาโรงเรียนทุกวันสม่ำเสมอ	๔.๓๖	๐.๘๕	มากที่สุด
๒. เข้าเรียนทุกครั้งด้วยความตั้งใจ	๔.๐๔	๐.๘๒	มาก
๓. ลงมือทำการบ้านตามที่ครูมอบหมายด้วยความตั้งใจ พากเพียรจนเสร็จทันเวลา	๓.๓๐	๐.๘๐	ปานกลาง
๔. เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษา ค้นคว้า เพิ่มเติมจากที่คุณครูสอน	๒.๖๕	๐.๘๓	ปานกลาง
๕. ปกป้องคุณครูประจำวิชาเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน	๒.๘๕	๐.๘๒	ปานกลาง
๖. จัดบันทึกข้อความสำคัญ เช่น กฎ สูตร ข้อสรุป เป็นต้น ลง ในสมุดบันทึก	๓.๔๑	๑.๐๓	มาก
๗. ไม่เคยเบื่อหน่าย ท้อแท้ และเข้าเรียนในวิชาที่รู้สึกว่ายาก	๓.๒๓	๐.๘๖	ปานกลาง
๘. ทำการบ้าน ทบทวนบทเรียนหรือแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนที่โรงเรียนตอนหลังเลิกเรียนเสมอ	๒.๘๒	๐.๘๖	ปานกลาง
๙. ทำเครื่องหมายต่างๆ เช่น รูปดาว ชิดเส้นได้ ฯลฯ เพื่อเน้น ความสำคัญของข้อความให้เด่นชัด	๓.๖๒	๑.๑๐	มาก
๑๐. อาสาทำงานโรงเรียนด้วยความเต็มใจ เช่น ช่วยงานห้องพยาบาล ห้องสมุด งานประชาสัมพันธ์ เป็นต้น	๓.๑๖	๑.๐๕	ปานกลาง
๑๑. เมื่อมีการอภิปรายเกี่ยวกับบทเรียนจะร่วมแสดงความคิดเห็นเสมอ	๒.๘๖	๑.๐๑	ปานกลาง
๑๒. ทบทวนบทเรียน อ่านตำราล่องหน้าที่บ้านเป็นประจำ	๒.๘๑	๑.๐๒	ปานกลาง
๑๓. ไม่นั่งหลับในขณะที่ครูกำลังสอน	๓.๓๖	๑.๑๓	ปานกลาง
๑๔. ติดตามข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน จากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น	๓.๔๖	๐.๘๒	มาก
๑๕. ไม่เบื่อหน่ายที่ครูให้แบบฝึกหัดเสริมบทเรียน นอกเหนือจากหนังสือเรียน	๓.๓๐	๐.๘๘	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๕ (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ด้านความขยันหมั่นเพียร จำแนกรายข้อ

ด้านความขยันหมั่นเพียร	\bar{X}	S.D.	ระดับพฤติกรรม
๑๖. รู้สึกสนุกในการปฏิบัติงานด้วยตนเองในขณะที่เรียนภาคปฏิบัติ	๓.๘๕	๐.๘๐	มาก
๑๗. ตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายทุกชิ้นอย่างมีภาคปฏิบัติ	๓.๖๕	๐.๗๔	มาก
๑๘. ศึกษาค้นคว้าเรื่องใหม่ๆ ด้วยตนเอง	๓.๔๓	๐.๕๑	มาก
๑๙. รู้จักวางแผนการทำงานที่ละส่วน และต่อเนื่องจนสำเร็จ	๓.๔๕	๐.๘๗	มาก
๒๐. เมื่อทำการบ้านไม่ได้ จะหยุดพัก นั่งสมาธิ	๒.๓๔	๑.๐๖	น้อย
๒๑. พยายามแก้ไขปัญหากิจงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ	๓.๔๗	๐.๘๔	มาก
๒๒. ช่วยงานในชมรมที่เป็นสมาชิกด้วยความเต็มใจ	๓.๕๗	๐.๕๘	มาก
๒๓. เต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อเสริมประสบการณ์	๓.๘๕	๐.๘๘	มาก
๒๔. ทำบุญ ตักบาตรทุกสัปดาห์ตามที่โรงเรียนจัดขึ้น	๒.๒๘	๑.๑๑	น้อย
๒๕. สวดมนต์ นั่งสมาธิ ก่อนนอนทุกคืนเพื่อให้มีสติ และมีปัญญาดี	๒.๔๕	๑.๒๐	น้อย
รวม	๓.๒๘	๐.๕๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่านักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=๓.๒๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ มาโรงเรียนทุกวันสม่ำเสมอ นักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ ๓ ลงมือทำการบ้านตามที่ครูมอบหมายด้วยความตั้งใจ พากเพียรจนเสร็จทันเวลา ข้อ ๔ เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษา ค้นคว้า เพิ่มเติมจากที่คุณครูสอน ข้อ ๕ ปรึกษาคุณครูประจำวิชาเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน ข้อ ๗ ไม่เคยเบื่อบ่นท้อแท้ และเข้าเรียนในวิชาที่รู้สึกว่ายาก ข้อ ๘ ทำการบ้าน ทบทวนบทเรียนหรือแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนที่

โรงเรียนตอนหลังเลิกเรียนเสมอ ข้อ ๑๐ อาสาทำงานโรงเรียนด้วยความเต็มใจ เช่น ช่วยงานห้องพยาบาล ห้องสมุด งานประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ข้อ ๑๑ เมื่อมีการอภิปรายเกี่ยวกับบทเรียนจะร่วมแสดงความคิดเห็นเสมอ ข้อ ๑๒ ทบทวนบทเรียน อ่านตำราล่วงหน้าที่บ้านเป็นประจำ ข้อ ๑๓ ไม่นั่งหลับในขณะที่ครูกำลังสอน และข้อ ๑๕ ไม่เบื่อบ้านที่ครูให้แบบฝึกหัดเสริมบทเรียนนักเรียนที่มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับน้อยได้แก่ ข้อ ๒๐ เมื่อทำการบ้านไม่ได้ จะหยุดพักนั่งสมาธิ ข้อ ๒๔ ทำบุญ ตักบาตรทุกสัปดาห์ และข้อ ๒๕ สวดมนต์ นั่งสมาธิ ก่อนนอนทุกคืน เพื่อให้มีสติ และมีปัญญาดี สำหรับข้อที่เหลือนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกรายข้อ

ด้านความมีระเบียบวินัย	\bar{X}	S.D.	ระดับพฤติกรรม
๑. เข้าแถวตรงเวลาทุกวัน	๓.๘๘	๑.๑๘	มาก
๒. ร้องเพลงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ ทำสมาธิ ด้วยความตั้งใจ	๓.๗๖	๐.๕๓	มาก
๓. ไม่พูดคุยหรือเล่นกันระหว่างคุณครูเวรประจำวัน ให้การอบรมหรือแจ้งข่าวสารหน้าเสาธง	๓.๓๕	๐.๘๕	ปานกลาง
๔. แต่งเครื่องแบบนักเรียนอย่างถูกต้องตามที่โรงเรียนกำหนด	๔.๐๕	๐.๕๕	มาก
๕. ไม่คุย เล่น ส่งเสียงดังเมื่อคุณครูไปทำธุระนอกห้องเรียน	๓.๑๕	๐.๕๐	ปานกลาง
๖. เก็บภาชนะหลังจากรับประทานอาหารไว้ในที่ที่จัดไว้	๔.๕๑	๐.๗๘	มากที่สุด
๗. ทิ้งขยะลงในถังขยะที่โรงเรียนจัดไว้ให้	๔.๒๖	๐.๘๗	มากที่สุด
๘. ส่งงาน/การบ้านตรงตามเวลาที่กำหนด	๓.๔๘	๐.๘๕	มาก
๙. ทำความเคารพคุณครูเสมอเมื่อท่านเข้า-ออกห้องเรียน	๔.๓๓	๐.๘๗	มากที่สุด
๑๐. ขณะที่คุณครูกำลังสอนจะไม่ทำงาน/ กิจกรรมอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนวิชานั้นๆ	๓.๒๖	๐.๘๕	ปานกลาง
๑๑. ไม่แอบใช้โทรศัพท์มือถือในห้องเรียน	๓.๔๘	๑.๐๓	มาก
๑๒. มีสมาธิในการทำงาน หรืออ่านตำรา	๓.๓๓	๐.๘๕	ปานกลาง
๑๓. ไม่คุยเล่นหรือส่งเสียงดังขณะที่อยู่ในห้องสมุด	๓.๗๓	๐.๕๗	มาก
๑๔. ยืม-คืนหนังสือจากห้องสมุดตามเวลาที่กำหนด	๓.๕๒	๑.๑๗	มาก

ตารางที่ ๔.๑๐ (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกรายข้อ

ด้านความมีระเบียบวินัย	\bar{X}	S.D.	ระดับพฤติกรรม
๑๕. ไม่หลบหนีออกนอกห้องเรียนเพื่อไปทำสิ่งอื่นๆ ขณะที่มีการเรียนการสอน	๔.๐๕	๑.๐๘	มาก
๑๖. รับฟังการแนะนำ/ตักเตือนของคุณครูด้วยกิริยาที่สุภาพอ่อนน้อมและปฏิบัติตาม	๔.๑๗	๐.๘๑	มาก
๑๗. พุดจาสุภาพ เช่น ค่ะ/ครับ/ขอบคุณ/ขอโทษลงท้ายจนเป็นนิสัย	๔.๐๓	๐.๕๑	มาก
๑๘. ไม่นำหนังสือ ภาพ ซีดี หรืออื่นๆ ที่แสดงออกทางเพศ ความรุนแรงมาคูที่โรงเรียน	๔.๐๑	๑.๓๕	มาก
๑๙. ไม่นำบุคคลภายนอกหรือนักเรียนสถาบันอื่นๆ เข้ามา ก่อกวนความสงบในโรงเรียน	๔.๑๐	๑.๓๕	มาก
๒๐. ส่งใบลาแจ้งคุณครูเสมอเมื่อจะหยุดเรียน	๓.๔๕	๑.๑๔	มาก
๒๑. ไม่เขย่งวงละเมิดสิทธิของผู้อื่น	๔.๐๒	๑.๐๒	มาก
๒๒. ไม่มั่วสุมในทางที่ผิด เช่น เสพย์สิ่งเสพติด เล่นการพนัน หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	๔.๒๗	๑.๑๘	มากที่สุด
๒๓. ใช้น้ำ ไฟ และอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ของโรงเรียนอย่างประหยัดและระมัดระวัง	๔.๑๓	๐.๘๔	มาก
๒๔. เข้าแถวตามลำดับก่อนหลังทุกครั้งเมื่อใช้บริการต่างๆ เช่น ซื้ออาหาร ถ่ายเอกสาร เป็นต้น	๔.๐๕	๐.๕๖	มาก
๒๕. ไม่ทะเลาะวิวาทหรือมีส่วนร่วมในการทะเลาะวิวาททำให้เกิดการแตกความสามัคคีในโรงเรียน	๔.๑๖	๑.๑๕	มาก
๒๖. ข้ามถนนตรงทางม้าลายหรือเดินข้ามสะพานลอยเสมอเพื่อความปลอดภัย	๔.๑๓	๐.๕๕	มาก
๒๗. เปิดหาข้อมูลในห้องคอมพิวเตอร์ที่เป็นสาระประโยชน์เท่านั้น	๓.๖๓	๐.๕๕	มาก
๒๘. ไม่ขีดเขียนข้อความ/วาดภาพบนโต๊ะเรียนเก้าอี้/ฝาผนังห้องเรียนหรือตามอาคารต่างๆ	๓.๗๒	๑.๑๓	มาก

ตารางที่ ๔.๑๐ (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกรายข้อ

ด้านความมีระเบียบวินัย	\bar{X}	S.D.	ระดับพฤติกรรม
๒๕. กลับบ้านตรงเวลาหลังจากเลิกเรียน	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง
๓๐. แบ่งเวลาช่วยเหลืองานทางบ้านอย่างเต็มใจ	๓.๘๔	๐.๕๑	มาก
รวม	๓.๘๖	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๘๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ข้อ ๖. เก็บภาชนะหลังจากรับประทานอาหารไว้ในที่ที่จัดให้ ข้อ ๗. ทิ้งขยะลงในถังขยะที่โรงเรียนจัดไว้ให้ ข้อ ๘. ทำความเคารพคุณครูเสมอเมื่อท่านเข้า-ออกห้องเรียน ข้อ ๒๒. ไม่มั่วสุมในทางที่ผิด เช่น เสพย์สิ่งเสพติด เล่นการพนัน หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ ๓. ไม่พูดคุยหรือเล่นกันระหว่างคุณครูเวรประจำวัน ให้การอบรม หรือแจ้งข่าวสารหน้าเสาธง ข้อ ๕. ไม่คุยเล่น ส่งเสียงดังเมื่อคุณครูไปทำธุระนอกห้องเรียน ข้อ ๑๐. ขณะที่คุณครูกำลังสอนจะไม่ทำงาน/กิจกรรมอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนวิชานั้นๆ ข้อ ๑๒. มีสมาธิในการทำงาน หรืออ่านตำรา ข้อ ๒๕. กลับบ้านตรงเวลาหลังจากเลิกเรียน สำหรับข้อที่เหลือ นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้านความรับผิดชอบ จำแนกรายข้อ

ด้านความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับพฤติกรรม
๑. เข้าห้องเรียนตรงเวลาเสมอ	๓.๕๒	๐.๕๑	มาก
๒. เข้าเรียนทุกคาบที่มีตารางเรียน	๔.๓๖	๐.๘๗	มากที่สุด
๓. ซักถามคุณครูทันทีเมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจในบทเรียน	๓.๕๔	๐.๕๑	มาก
๔. ทำงาน/การบ้านส่งคุณครูอย่างสม่ำเสมอ ทันเวลา	๓.๔๘	๐.๕๕	มาก
๕. มีนัดหมายกับผู้อื่นจะไปที่ไหนตามกำหนด	๓.๘๕	๐.๘๕	มาก
๖. เต็มใจช่วยงานที่คุณครูขอความช่วยเหลือ	๔.๑๒	๐.๗๘	มาก
๗. แจ้งให้คุณครูทราบเมื่อพบเหตุการณ์ที่ผิดปกติหรือไม่น่าไว้วางใจในโรงเรียน	๓.๖๖	๑.๐๐	มาก
๘. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนตามความสนใจ และความสามารถของตน เช่น เป็นนักกีฬา นักดนตรี เป็นต้น	๓.๘๔	๑.๐๖	มาก
๙. ทำความสะอาดห้องเรียน/ห้องฝึกงานตามเวลาที่กำหนด	๓.๗๕	๐.๕๑	มาก
๑๐. เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของคณะกรรมการนักเรียนเพื่อพัฒนาโรงเรียน	๓.๔๑	๐.๕๕	มาก
๑๑. พุดจาหรือแสดงกิริยาสุภาพกับคุณครูหรือเพื่อนๆ	๓.๘๖	๐.๘๕	มาก
๑๒. ยอมรับการตำหนิหรือการลงโทษจากคุณครูเมื่อไม่ได้ส่งงานตามกำหนดเวลา	๔.๐๘	๐.๘๓	มาก
๑๓. ไม่ลุกเดินจากที่นั่งหรือหยอกล้อกับเพื่อนในขณะที่คุณครูกำลังสอน	๓.๖๕	๑.๐๕	มาก
๑๔. ยอมเสียค่าปรับหรือชดใช้เมื่อทำทรัพย์สินของโรงเรียนเสียหาย	๓.๘๕	๑.๐๑	มาก
๑๕. ไม่ละทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายแม้จะเป็นวิชาที่ไม่ชอบ	๓.๕๕	๐.๘๒	มาก
๑๖. เมื่อทำการบ้านไม่ทันจะขอผลัดผ่อนกับคุณครู	๓.๖๕	๐.๕๔	มาก

ตารางที่ ๔.๑๑ (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ด้านความรับผิดชอบ จำแนกรายข้อ

ด้านความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับพฤติกรรม
๑๗. เข้าห้องสมุด/ห้องคอมพิวเตอร์เพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมประกอบทำรายงานที่คุณครูมอบหมาย	๓.๕๘	๑.๐๓	มาก
๑๘. ทำตารางและปฏิบัติตามตารางในการดูหนังสือและทำการบ้าน	๓.๕๒	๑.๑๒	มาก
๑๙. ไม่ชักชวนเพื่อนออกไปเล่นหรือทำกิจกรรมอื่นในขณะที่มีชั่วโมงเรียน	๓.๕๖	๑.๐๕	มาก
๒๐. จัดบันทึกงาน/แบบฝึกหัดที่คุณครูมอบหมายใน สมุดบันทึกประจำวัน	๓.๖๒	๑.๐๑	มาก
๒๑. ตรวจสอบความเรียบร้อย/ถูกต้องของงานก่อนจะส่งคุณครู	๓.๗๘	๐.๕๓	มาก
๒๒. สอบถามผู้รู้หรือพยายามหาคำตอบในข้อที่ สงสัยและทำไม่ได้	๓.๕๕	๐.๘๓	มาก
๒๓. ทำงานที่เริ่มไว้แล้วอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จ	๓.๘๔	๐.๘๖	มาก
๒๔. ขออนุญาตก่อนเมื่อหยิบยืมของคนอื่นมาใช้	๔.๐๕	๐.๘๖	มาก
๒๕. ทำความสะอาดและจัดเก็บอุปกรณ์ของโรงเรียนเข้าที่อย่างเรียบร้อยเมื่อใช้เสร็จแล้ว	๓.๕๖	๐.๘๔	มาก
๒๖. เพิ่มเวลาอ่านหนังสือ/ศึกษาค้นคว้าให้มากขึ้น เมื่อได้คะแนนไม่ดี	๓.๖๔	๐.๕๖	มาก
๒๗. ไม่พุดคุยเหย้าให้เพื่อน โกรธและทะเลาะกัน	๓.๘๔	๑.๑๔	มาก
๒๘. เมื่อคุณครูให้ทำงานเดี่ยวหรือกลุ่มจะทำงานให้ดีที่สุด	๔.๐๕	๐.๘๗	มาก
๒๙. ขอมชดใช้ค่าเสียหายเมื่อทำสมบัติของโรงเรียนชำรุด	๔.๐๔	๐.๕๐	มาก
๓๐. ช่วยเหลืองานของบิดามารดาด้วยความเต็มใจ	๔.๓๕	๐.๘๕	มากที่สุด
รวม	๓.๘๔	๐.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๘๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๒ เข้าห้องเรียนทุกคาบ และข้อ ๓๐ ช่วยเหลืองานของบิดา มารดาด้วยความเต็มใจ สำหรับข้อที่เหลือนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ ๓ เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์) จำแนกตามด้าน เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตาม การเข้าร่วมโครงการทางพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียน การเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนา จิตของโรงเรียน การเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของโรงเรียน ตามสมมติฐานที่ ๑-๓ มีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มี เพศต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จำแนกตามเพศ

พฤติกรรมจริยธรรมของ นักเรียน	เพศ				t	p-value
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านความขยันหมั่นเพียร	๓.๒๘	๐.๖๔	๓.๒๕	๐.๔๔	-๐.๑๖๓	๐.๘๗๑
ด้านความมีระเบียบวินัย	๓.๘๐	๐.๖๕	๓.๕๐	๐.๔๕	-๑.๕๓๘	๐.๑๒๖
ด้านความรับผิดชอบ	๓.๘๑	๐.๖๓	๓.๘๖	๐.๔๘	-๐.๘๒๐	๐.๔๑๓
รวม	๓.๖๕	๐.๕๘	๓.๗๑	๐.๔๑	-๐.๕๘๖	๐.๖๒๕

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันทุกๆด้าน

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จำแนกตามอายุ

การวัดพฤติกรรมจริยธรรมของ นักเรียน	อายุ				t	p-value
	๑๓-๑๕ ปี		๑๖-๑๘ ปี			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านความขยันหมั่นเพียร	๓.๓๑	๐.๖๐	๓.๒๖	๐.๔๕	๐.๗๖๓	๐.๔๔๖
ด้านความมีระเบียบวินัย	๓.๘๓	๐.๖๒	๓.๘๕	๐.๔๕	๐.๓๐๒	๐.๗๖๓
ด้านความรับผิดชอบ	๓.๕๐	๐.๕๕	๓.๗๕	๐.๔๕	๑.๘๕๔	๐.๐๕๕
รวม	๓.๗๒	๐.๕๔	๓.๖๖	๐.๔๒	๑.๑๑๔	๐.๒๖๖

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่านักเรียนที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันทุกๆด้าน

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

พฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ด้านความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	๕	๔.๐๐	๐.๘๐	๒.๕๕๔*	๐.๐๑๒
	ภายในกลุ่ม	๓๓๔	๘๕.๓๕	๐.๒๗		
	รวม	๓๓๙	๘๙.๓๕			
ด้านความมีระเบียบวินัย	ระหว่างกลุ่ม	๕	๑๐.๒๕	๒.๐๖	๗.๒๔๒*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓๔	๕๔.๕๔	๐.๒๗		
	รวม	๓๓๙	๖๔.๗๙			
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	๕	๘.๖๔	๑.๗๓	๖.๓๘๐*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓๔	๕๐.๔๓	๐.๒๗		
	รวม	๓๓๙	๕๙.๐๗			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๕	๖.๒๒	๑.๒๔	๕.๗๓๘*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓๔	๗๒.๓๕	๐.๒๒		
	รวม	๓๓๙	๗๘.๕๗			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่านักเรียนที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่านักเรียนที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันในทุกๆด้าน

จึงนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี LSD's Method (The Least Significance Difference) ต่อไป ดังตารางที่ ๔.๑๐-๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๑๕ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

ระดับชั้นการศึกษา	Mean	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
		๓.๔๖	๓.๓๐	๓.๑๒	๓.๑๕	๓.๒๘	๓.๔๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓.๔๖	-	๐.๑๖ (๐.๑๒๕)	๐.๓๔* (๐.๐๐๒)	๐.๒๗* (๐.๐๑๒)	๐.๑๘ (๐.๐๘๑)	๐.๐๖ (๐.๖๐๕)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓.๓๐		-	๐.๑๕* (๐.๐๔๕)	๐.๑๑ (๐.๒๒๗)	๐.๐๓ (๐.๗๖๗)	-๐.๑๐ (๐.๓๐๑)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๓.๑๒			-	-๐.๐๘ (๐.๔๑๑)	-๐.๑๖ (๐.๐๕๑)	-๐.๒๕* (๐.๐๐๕)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๓.๑๕				-	-๐.๐๘ (๐.๓๗๐)	-๐.๒๑* (๐.๐๓๕)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๓.๒๘					-	-๐.๑๓ (๐.๑๕๕)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๓.๔๐						-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา เนื่องจากค่า $p\text{-value} < ๐.๐๕$ จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๖ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร มากกว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓, ๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีระดับการพัฒนาทางจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร มากกว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๖ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

ระดับ การศึกษา	Mean	ชั้นมัธยม	ชั้นมัธยม	ชั้นมัธยม	ชั้นมัธยม	ชั้นมัธยม	ชั้นมัธยม
		ศึกษาปีที่๑	ศึกษาปีที่๒	ศึกษาปีที่๓	ศึกษาปีที่๔	ศึกษาปีที่๕	ศึกษาปีที่๖
		๓.๕๕	๔.๐๐	๓.๔๕	๔.๐๐	๓.๘๓	๓.๘๘
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๑	๓.๕๕	-	-๐.๐๕ (๐.๖๖๗)	๐.๔๖* (๐.๐๐๐)	-๐.๐๕ (๐.๖๗๐)	๐.๑๒ (๐.๒๕๕)	๐.๐๗ (๐.๕๒๗)
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๒	๔.๐๐		-	๐.๕๑* (๐.๐๐๐)	๐.๐๐ (๐.๕๕๔)	๐.๑๗ (๐.๐๓๑)	๐.๑๒ (๐.๒๓๖)
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๓	๓.๔๕			-	-๐.๕๑* (๐.๐๐๐)	-๐.๓๔* (๐.๐๐๑)	-๐.๓๕* (๐.๐๐๐)
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๔	๔.๐๐				-	๐.๑๗ (๐.๐๓๕)	๐.๑๒ (๐.๒๔๖)
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๕	๓.๘๓					-	-๐.๐๕ (๐.๖๒๑)
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๖	๓.๘๘						-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา เนื่องจากค่า p-value < ๐.๐๕ จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒, ๔, ๕, ๖ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย มากกว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๗ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

ระดับการศึกษา	Mean	ชั้นมัธยม	ชั้นมัธยม	ชั้นมัธยม	ชั้นมัธยม	ชั้นมัธยม	ชั้นมัธยม
		ศึกษาปีที่๑	ศึกษาปีที่๒	ศึกษาปีที่๓	ศึกษาปีที่ ๔	ศึกษาปีที่๕	ศึกษาปีที่๖
		๓.๕๒	๔.๐๖	๓.๕๔	๓.๘๓	๓.๘๖	๓.๘๐
ชั้นมัธยมศึกษา							
ปีที่๑	๓.๕๒	-	-๐.๑๔	๐.๓๘*	๐.๐๕	๐.๐๖	๐.๑๒
			(๐.๑๓๓)	(๐.๐๐๑)	(๐.๓๕๕)	(๐.๕๓๓)	(๐.๒๘๕)
ชั้นมัธยมศึกษา							
ปีที่๒	๔.๐๖		-	๐.๕๒*	๐.๒๓*	๐.๒๑*	๐.๒๖*
				(๐.๐๐๐)	(๐.๐๑๑)	(๐.๐๒๓)	(๐.๐๐๘)
ชั้นมัธยมศึกษา							
ปีที่ ๓	๓.๕๔			-	-๐.๒๕*	-๐.๓๒*	-๐.๒๖*
					(๐.๐๐๓)	(๐.๐๐๑)	(๐.๐๑๐)
ชั้นมัธยมศึกษา							
ปีที่ ๔	๓.๘๓				-	-๐.๐๓	๐.๐๓
						(๐.๓๘๓)	(๐.๓๘๒)
ชั้นมัธยมศึกษา							
ปีที่ ๕	๓.๘๖					-	๐.๐๕
							(๐.๕๕๓)
ชั้นมัธยมศึกษา							
ปีที่ ๖	๓.๘๐						-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา เนื่องจากค่า p-value < ๐.๐๕ จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒, ๔, ๕, ๖ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ มากกว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ มากกว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๘ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวม จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

ระดับการศึกษา	Mean	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น	ชั้น
		มัธยม ศึกษาปีที่ ๑	มัธยม ศึกษาปีที่ ๒	มัธยม ศึกษาปีที่ ๓	มัธยม ศึกษาปีที่ ๔	มัธยม ศึกษาปีที่ ๕	มัธยม ศึกษาปีที่ ๖
		๓.๘๐	๓.๘๒	๓.๔๐	๓.๗๐	๓.๖๘	๓.๗๑
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๑	๓.๘๐	-	-๐.๐๒ (๐.๘๒๕)	๐.๔๐* (๐.๐๐๐)	๐.๐๕ (๐.๓๒๓)	๐.๑๒ (๐.๒๐๔)	๐.๐๘ (๐.๓๕๕)
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๒	๓.๘๒		-	๐.๔๒* (๐.๐๐๐)	๐.๑๑ (๐.๑๖๔)	๐.๑๔ (๐.๐๘๔)	๐.๑๐ (๐.๒๓๒)
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๓	๓.๔๐			-	-๐.๓๑* (๐.๐๐๐)	-๐.๒๘* (๐.๐๐๑)	-๐.๓๒* (๐.๐๐๑)
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๔	๓.๗๐				-	๐.๐๓ (๐.๗๕๔)	-๐.๐๑ (๐.๕๑๐)
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๕	๓.๖๘					-	-๐.๐๔ (๐.๖๘๒)
ชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ ๖	๓.๗๑						-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวม จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา เนื่องจากค่า $p\text{-value} < ๐.๐๕$ จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒, ๔, ๕, ๖ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวม มากกว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)

การวัดพฤติกรรม เชิงจริยธรรมของ นักเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ด้านความ ขยันหมั่นเพียร	ระหว่างกลุ่ม	๒	๖.๕๕	๓.๒๗	๑๒.๗๑๑*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓๗	๘๖.๘๐	๐.๒๖		
	รวม	๓๓๙	๙๓.๓๕			
ด้านความมี ระเบียบวินัย	ระหว่างกลุ่ม	๒	๘.๓๐	๔.๑๕	๑๔.๔๒๕*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓๗	๙๖.๙๓	๐.๒๙		
	รวม	๓๓๙	๑๐๕.๒๓			
ด้านความ รับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	๒	๘.๓๘	๔.๑๙	๑๕.๕๖๙*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓๗	๙๐.๖๙	๐.๒๗		
	รวม	๓๓๙	๙๙.๐๗			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๒	๗.๗๘	๓.๘๙	๑๘.๕๐๙*	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๓๓๗	๗๐.๘๓	๐.๒๑		
	รวม	๓๓๙	๗๘.๖๑			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันในทุกๆด้าน

จึงนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparison) เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี LSD's Method ต่อไป ดังตารางที่ ๑๕-๑๘

ตารางที่ ๔.๒๐ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Mean	๑.๐๑-๒.๐๐	๒.๐๑-๓.๐๐	๓.๐๑-๔.๐๐
		๒.๕๒	๓.๒๕	๓.๔๐
๑.๐๑-๒.๐๐	๒.๕๒	-	-๐.๓๒*	-๐.๔๓*
			(๐.๐๐๑)	(๐.๐๐๐)
๒.๐๑-๓.๐๐	๓.๒๕		-	-๐.๑๕*
				(๐.๐๑๐)
๓.๐๑-๔.๐๐	๓.๔๐			-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน) เนื่องจากค่า p-value < ๐.๐๕ จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๒.๐๑-๓.๐๐ และ ๓.๐๑-๔.๐๐ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร มากกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๑.๐๑-๒.๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๓.๐๑-๔.๐๐ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร มากกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๒.๐๑-๓.๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๑ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Mean	๑.๐๑-๒.๐๐	๒.๐๑-๓.๐๐	๓.๐๑-๔.๐๐
		๓.๔๔	๓.๘๔	๓.๘๘
๑.๐๑-๒.๐๐	๓.๔๔	-	-๐.๓๘* (๐.๐๐๐)	-๐.๕๔* (๐.๐๐๐)
๒.๐๑-๓.๐๐	๓.๘๔		-	-๐.๑๕* (๐.๐๑๓)
๓.๐๑-๔.๐๐	๓.๘๘			-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน) เนื่องจากค่า p-value < ๐.๐๕ จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๒.๐๑-๓.๐๐ และ ๓.๐๑-๔.๐๐ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย มากกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๑.๐๑-๒.๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๓.๐๑-๔.๐๐ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย มากกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๒.๐๑-๓.๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๒ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสม นับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Mean	๑.๐๑-๒.๐๐	๒.๐๑-๓.๐๐	๓.๐๑-๔.๐๐
		๓.๔๔	๓.๘๐	๓.๕๗
๑.๐๑-๒.๐๐	๓.๔๔	-	-๐.๓๗* (๐.๐๐๐)	-๐.๕๓* (๐.๐๐๐)
๒.๐๑-๓.๐๐	๓.๘๐		-	-๐.๑๗* (๐.๐๐๕)
๓.๐๑-๔.๐๐	๓.๕๗			-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสม นับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน) เนื่องจากค่า p-value < ๐.๐๕ จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๒.๐๑-๓.๐๐ และ ๓.๐๑-๔.๐๐ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ มากกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๑.๐๑-๒.๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๓.๐๑-๔.๐๐ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ มากกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๒.๐๑-๓.๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๓ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายกลุ่มตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Mean	๑.๐๑-๒.๐๐	๒.๐๑-๓.๐๐	๓.๐๑-๔.๐๐
		๓.๒๕	๓.๖๕	๓.๘๑
๑.๐๑-๒.๐๐	๓.๒๕	-	-๐.๓๖*	-๐.๕๒*
			(๐.๐๐๐)	(๐.๐๐๐)
๒.๐๑-๓.๐๐	๓.๖๕		-	-๐.๑๖*
				(๐.๐๐๓)
๓.๐๑-๔.๐๐	๓.๘๑			-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายกลุ่มตามวิธี LSD's Method ของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวม จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน) เนื่องจากค่า p-value < ๐.๐๕ จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๒.๐๑-๓.๐๐ และ ๓.๐๑-๔.๐๐ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวมมากกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๑.๐๑-๒.๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๓.๐๑-๔.๐๐ มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวม มากกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ๒.๐๑-๓.๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียนต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๔ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จำแนกตามการเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียน

พฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียน	นักเรียนเคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียนหรือไม่				t	p-value
	เคย		ไม่เคย			
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านความขยันหมั่นเพียร	๓.๓๐	๐.๕๒	๓.๑๘	๐.๕๖	๑.๕๒๙	๐.๑๒๗
ด้านความมีระเบียบวินัย	๓.๘๓	๐.๕๗	๓.๘๒	๐.๔๙	๐.๖๖๗	๐.๕๐๖
ด้านความรับผิดชอบ	๓.๘๕	๐.๕๕	๓.๘๒	๐.๔๙	๐.๓๗๖	๐.๗๐๗
รวม	๓.๗๐	๐.๔๙	๓.๖๓	๐.๔๕	๐.๘๘๖	๐.๓๗๖

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมโครงการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียนที่ต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียนที่ต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันในทุกๆด้าน

สมมติฐานที่ ๖ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับ โรงเรียนต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๕ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จำแนกตามการเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับ โรงเรียน

พฤติกรรมจริยธรรมของ นักเรียน	นักเรียนเคยเข้าร่วมโครงการเข้าค่าย คุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียนหรือไม่				t	p-value
	เคย		ไม่เคย			
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านความขยันหมั่นเพียร	๓.๓๑	๐.๕๑	๓.๑๔	๐.๖๐	๒.๐๔๕*	๐.๐๔๒
ด้านความมีระเบียบวินัย	๓.๘๘	๐.๕๖	๓.๗๗	๐.๕๔	๑.๒๒๑	๐.๒๒๓
ด้านความรับผิดชอบ	๓.๘๗	๐.๕๓	๓.๗๐	๐.๖๑	๑.๕๗๓*	๐.๐๔๕
รวม	๓.๗๐	๐.๔๗	๓.๕๖	๐.๕๓	๑.๕๓๗	๐.๐๕๔

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตของโรงเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตของโรงเรียนที่ต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันในด้านความขยันหมั่นเพียรและด้านความรับผิดชอบส่วนด้านความมีระเบียบวินัยไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๗ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๖ การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จำแนกตามการเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณร

พฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียน	นักเรียนเคยเข้าร่วมโครงการ บรรพชาสามเณรหรือไม่				t	p-value
	เคย		ไม่เคย			
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ด้านความขยันหมั่นเพียร	๓.๔๓	๐.๕๔	๓.๒๗	๐.๕๒	๑.๖๒๒	๐.๑๐๖
ด้านความมีระเบียบวินัย	๓.๕๕	๐.๓๐	๓.๘๕	๐.๕๘	๑.๖๐๐	๐.๑๑๕
ด้านความรับผิดชอบ	๓.๕๒	๐.๕๑	๓.๘๓	๐.๕๔	๐.๘๕๘	๐.๓๙๑
รวม	๓.๗๕	๐.๓๕	๓.๖๗	๐.๔๕	๑.๒๕๘	๐.๒๐๕

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรที่ต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันในทุกๆด้าน

ตอนที่ ๔ ข้อมูลข้อเสนอแนะในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม

ข้อมูลข้อเสนอแนะในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม วิเคราะห์โดยการหาจำนวนและร้อยละ ในแต่ละข้อ นำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒๗ จำนวนและร้อยละ ข้อมูล ข้อเสนอแนะในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม

ข้อเสนอแนะของนักเรียน	จำนวน(n)	ร้อยละ(%)
ควรให้ลดกฎระเบียบลงบ้าง	๔	๑๘.๑๘
การคัดเลือกเด็กมาอยู่ห้อง ๑ ควรดูนิสัยและพฤติกรรมด้วยไม่ใช่เอาแต่เก่งอย่างเดียว เพราะทำให้เกิดปัญหาทั้งส่วนรวม	๒	๘.๐๘
ควรให้ครูจัดกิจกรรมเล่นกีฬาให้มากขึ้น	๒	๘.๐๘
นักเรียนควรปฏิบัติตนให้ดีกว่านี้	๒	๘.๐๘
ควรคัดเลือกครูที่จะมาสอนให้ดีขึ้นบางคนสอนไม่รู้เรื่อง	๒	๘.๐๘
สนามฟุตบอลควรให้นักเรียนเล่นไม่ใช่ปล่อยให้เฉยๆ	๒	๘.๐๘
ควรมีช่วงเวลาเหลือมาให้เดินไปเรียนวิชาต่อไป	๒	๘.๐๘
ควรให้มีงานโรงเรียนมากขึ้น	๒	๘.๐๘
ควรเพิ่มกฎระเบียบให้ครอบคลุม	๒	๘.๐๘
ควรมีการอบรมให้นักเรียนทราบถึงสิ่งที่ถูกต้อง	๒	๘.๐๘
รวม	๒๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒๗ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๐ คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่องที่ควรให้ลดกฎระเบียบลงบ้าง จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑๘ และการคัดเลือกเด็กมาอยู่ห้อง ๑ ควรดูนิสัยและพฤติกรรมด้วยไม่ใช่เอาแต่เก่งอย่างเดียว เพราะทำให้เกิดปัญหาทั้งส่วนรวม ควรให้ครูจัดกิจกรรมเล่นกีฬาให้มากขึ้น นักเรียนควรปฏิบัติตนให้ดีกว่านี้ ควรคัดเลือกครูที่จะมาสอนให้ดีขึ้นบางคนสอนไม่รู้เรื่อง สนามฟุตบอลควรให้นักเรียนเล่นไม่ใช่ปล่อยให้เฉยๆ ควรมีช่วงเวลาเหลือมาให้เดินไปเรียนวิชาต่อไป ควรให้มีงานโรงเรียนมากขึ้น ควรเพิ่มกฎระเบียบให้ครอบคลุม และควรมีการอบรมให้นักเรียนทราบถึงสิ่งที่ถูกต้อง จำนวนละ ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๘

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ (๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ (๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ พร้อมทั้งตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้คือ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมที่ต่างกัน การเข้าร่วมโครงการทางจริยธรรมของนักเรียนมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมที่แตกต่างกัน โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา ตามตัวแปร ๓ ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต พฤติกรรมด้านมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ -๖ จำนวนทั้งสิ้น ๓๔๐ คน ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุบลรัตน์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ขอบเขตด้านเวลา ตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ.๒๕๕๓- กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔ เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตรฐานค่า ๕ ระดับ การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑. ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของนักเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๖ มีอายุระหว่าง ๑๖-๑๘ ปี จำนวน ๑๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓๕ กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๒ จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕๕ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน) ระหว่าง ๓.๐๑-๔.๐๐ จำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒๙

๒. การเข้าร่วมโครงการพัฒนาทางจริยธรรม นักเรียนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียน จำนวน ๒๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๕๓ และไม่เคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียน จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๔๗ นักเรียนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียน จำนวน ๒๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๔๗ และไม่เคยเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียน จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕๓ และนักเรียนส่วนใหญ่ที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณร จำนวน ๓๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๕๘ และเคยเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณร จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๔๑

๓. ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๖๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านคือ

๓.๑ นักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความขยันหมั่นเพียร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=๓.๒๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ มาโรงเรียนทุกวันสม่ำเสมอ นักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ ๓ ลงมือทำการบ้านตามที่ครูมอบหมายด้วยความตั้งใจ พากเพียรจนเสร็จทันเวลา ข้อ ๔ เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษา ค้นคว้า เพิ่มเติมจากที่ครูสอน ข้อ ๕ ปรึกษาคุณครูประจำวิชาเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน ข้อ ๗ ไม่เคยเมื่อนาย ท้อแท้ และเข้าเรียนในวิชาที่รู้สึกว่ายาก ข้อ ๘ ทำการบ้าน ทบทวนบทเรียนหรือแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนที่โรงเรียนตอนหลังเลิกเรียนเสมอ ข้อ ๑๐ อาสาทำงานโรงเรียนด้วยความเต็มใจ เช่น ช่วยงานห้องพยาบาล ห้องสมุด งานประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ข้อ ๑๑ เมื่อมีการอภิปรายเกี่ยวกับบทเรียนจะร่วมแสดงความคิดเห็นเสมอ ข้อ ๑๒ ทบทวนบทเรียน อ่านตำราล่วงหน้าที่บ้านเป็นประจำ ข้อ ๑๓ ไม่นั่งหลับในขณะที่ครูกำลังสอน และข้อ ๑๕ ไม่เบื่อนายที่ครูให้แบบฝึกหัดเสริมบทเรียน นักเรียนที่มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ข้อ ๒๐ เมื่อทำการบ้านไม่ได้ จะหยุดพัก นั่งสมาธิ ข้อ ๒๔ ทำบุญ ตักบาตรทุกสัปดาห์ และข้อ ๒๕ สวดมนต์ นั่งสมาธิ ก่อนนอนทุกคืนเพื่อให้มีสติ และมีปัญญาดี สำหรับข้อที่เหลือนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

๓.๒ นักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๘๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๖. เก็บภาชนะหลังจากรับประทานอาหารไว้ในที่ที่จัดให้ ข้อ ๗. ทิ้งขยะลงในถังขยะที่โรงเรียนจัดไว้ให้ ข้อ ๘. ทำความเคารพคุณครูเสมอเมื่อนำเข้า-ออกห้องเรียน ข้อ ๒๒. ไม่มั่วสุมในทางที่ผิด เช่น เสพย์สิ่งเสพติด เล่นการพนัน หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ ๓. ไม่พูดคุยหรือเล่นกันระหว่าง

คุณครูเวรประจำวัน ให้การอบรม หรือแจ้งข่าวสารหน้าเสาธง ข้อ ๕. ไม่คุยเล่น ส่งเสียงดังเมื่อคุณครูไปทำธุระนอกห้องเรียน ข้อ ๑๐. ขณะที่คุณครูกำลังสอนจะไม่ทำงาน/กิจกรรมอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนวิชานั้นๆ ข้อ ๑๒. มีสมาธิในการทำงาน หรืออ่านตำรา ข้อ ๒๕. กลับบ้านตรงเวลาหลังจากเลิกเรียน สำหรับข้อที่เหลือ นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

๓.๓ นักเรียนมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=๓.๘๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๒ เข้าห้องเรียนทุกคาบ และข้อ ๓๐ ช่วยเหลืองานของบิดา มารดาด้วยความเต็มใจ สำหรับข้อที่เหลือนักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

๔. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ผลการทดสอบสมมติฐาน เกี่ยวกับปัจจัยทางพื้นฐานส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียน การเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตของโรงเรียน และการเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรของนักเรียน พบว่า

เพศของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ในทุกๆด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ

อายุของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ในทุกๆด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ

ระดับการศึกษาของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ในทุกๆด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน) ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่างกัน มีผลต่อระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ในทุกๆด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ

การเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ในทุกๆด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ

การเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ในด้านความขยันหมั่นเพียร และด้านความรับผิดชอบ ส่วนด้านความมีระเบียบวินัยไม่แตกต่างกัน

การเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ในทุกๆ ด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ

๕. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังและการพัฒนาเชิงจริยธรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๐ คน ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่อง ต้องการให้ลดกฎระเบียบลงบ้าง จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๘ และการคัดเลือกเด็กมาอยู่ห้องที่ ๑ ควรดูแลและพฤติกรรมด้วยไม่ใช่เอาแต่เก่งอย่างเดียว เพราะทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับส่วนรวม ต้องการให้ครูจัดกิจกรรมเล่นกีฬาให้นักเรียน นักเรียนควรปฏิบัติตนให้ดีกว่านี้ ควรคัดเลือกครูที่จะมาสอนให้ดีมีบางคนสอนไม่รู้เรื่อง สนามฟุตบอลควรให้นักเรียนเล่นไม่ใช่ปล่อยให้เฉยๆ ควรมีช่วงเวลาเหลือมาให้เดินไปเรียนวิชาต่อไป ต้องการให้มีงานโรงเรียนมากขึ้น ควรเพิ่มกฎระเบียบให้ครอบคลุม และควรมีการอบรมให้นักเรียนทราบถึงสิ่งที่ถูกต้อง จำนวนละ ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๕

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ใน ๓ ด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบต่ออันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษ ต่อครอบครัวและตัวนักเรียน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผลประเด็นที่สำคัญ ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๖๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๘๖ - ๓.๘๔$) รองลงมาด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๒๘$) สาเหตุที่ระดับพฤติกรรมจริยธรรมด้านระเบียบวินัยและความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงนั้น เนื่องจากครูมีความเข้มงวดกดดันให้นักเรียนเข้าแถวตรงเวลา ไม่พูดคุยหรือเล่นกันระหว่างครูเวรประจำวันให้การอบรมหรือแจ้งข่าวสารหน้าเสาธง ส่งงานหรือการบ้านตรงตามเวลาที่กำหนด มีนัยหมายกับผู้อื่นจะ ไปให้ทันตามกำหนด ขอมเสียด่าปรับ

หรือชดใช้เมื่อทำทรัพย์สินของโรงเรียนเสียหาย กลับบ้านตรงเวลาหลังจากเลิกเรียนและช่วยเหลืองานของบิดามารดาด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับ ภัศรา อรุณมิตรี ที่กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ให้เสร็จเรียบร้อย ทันทกำหนดเวลาและยอมรับผลตามที่ตนเองปฏิบัติ

๕.๒.๒ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันในทุกๆด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ มีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ไม่เป็นไปตามตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เป็นโรงเรียนสหศึกษา นักเรียนมีความคุ้นเคยกัน มีความรัก ความสามัคคีกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ย่อมช่วยเหลือกัน มีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อสูงพร้อมทั้งการเข้าร่วมโครงการและทำกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมเหมือนกัน ดังนั้น เพศที่แตกต่างกันจึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางด้านจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับเรเมอร์ อังอิงโน สิน งามประโคนและคณะที่ได้สำรวจความเข้าใจของวัยรุ่น โดยกล่าวว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม การพัฒนาตนเอง ความรับผิดชอบต่อเชิงจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อตนเองมีความสัมพันธ์กับอายุ และ เพศ

๕.๒.๓ นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ เหตุผลสำคัญที่ทำให้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายว่าเนื่องจากนักเรียนโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เป็นโรงเรียนวิถิพุทธ นักเรียนมีการอบรมจริยธรรม เข้าค่ายพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทุกระดับชั้น นักเรียนได้แบบอย่างการพัฒนาตนเอง ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยมีครูให้การดูแลอย่างใกล้ชิดและให้คำปรึกษา ดังนั้นการพัฒนาจริยธรรมจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับบัญญัติ แก้วส่อง อังอิงโน สิน งามประโคนและคณะได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมืองและชนบท ที่มีการอบรมเลี้ยงดูและแบบการคิดที่แตกต่างกัน” ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และระดับอายุต่างกันจะมีพัฒนาการที่ต่างกัน

๕.๒.๔ นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ เหตุผล เพราะมีความรับผิดชอบแตกต่างกัน มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน เช่นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ย่อมมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์มากกว่า เป็นผู้ใหญ่มากกว่าและมีความรับผิดชอบมากกว่านักเรียนในระดับอื่นๆซึ่งอยู่ในวัยที่เด็กกว่า และยังรักความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ นักจิตวิทยาพัฒนาการ กล่าวว่าเยาวชนในสังคมที่มั่นคงจะต้องรู้จักรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย รู้จักช่วยตนเอง และสามารถเรียนรู้ที่จะทำอะไรด้วยตนเองได้ตามวุฒิภาวะ

๕.๒.๕ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้เป็นไปตามสมมติฐาน

ที่ตั้งไว้ เนื่องจากนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง นอกจากนักเรียนมีปัญหาดีแล้ว นักเรียนยังมีการพัฒนาในเรื่องความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยต่อตนเอง และมีความขยันหมั่นเพียร อดทน และรู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยได้เคยสัมภาษณ์นักเรียนที่เรียนได้เกรดสูง พบว่านักเรียนจะใช้เวลาเข้าห้องสมุดเพื่อค้นคว้าข้อมูล เข้าห้องคอมพิวเตอร์ อ่านหนังสือครั้งละหลายๆ ชั่วโมง มีการจดบันทึกย่อหลังการอ่านเพื่อทบทวน และบางคนจะสวดมนต์ นั่งสมาธิก่อนนอนเพื่อปรับสมดุลย์ของร่างกายและเพื่อฝึกสติ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถัย โสภา ที่ได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบไว้ คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด เข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันต่างๆ เอาใจใส่ต่อสุขภาพของตน ตรงต่อเวลา ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถ เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองและซื่อสัตย์ไว้ใจได้ ส่วนผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ ย่อมขาดคุณสมบัติทางจริยธรรมไปบ้างเช่น มีความขยันหมั่นเพียรน้อย มีวินัยและความรับผิดชอบยังไม่เพียงพอ ดังนั้นผลการพัฒนาจึงแตกต่างกัน

๕.๒.๖ การเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ในทุกๆ ด้าน คือ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ เหตุผลสำคัญที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากนักเรียนที่อยู่ในวัยตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ สามารถปรับพฤติกรรมของตนเองได้เมื่อมีการพัฒนาจริยธรรมตามที่โรงเรียนกำหนดด้วยความรู้สำนึก เข้าใจ ยอมรับ และเห็นคุณค่าหรือประโยชน์แห่งตนและพร้อมน้อมรับไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิฆัมพร สุภาพ ได้ทำการวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเสียสละและความเมตตา กรุณา ในการวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการจัดกิจกรรม ๒ ประเภท ซึ่งแต่ละกิจกรรมก่อให้เกิดคุณลักษณะทางจริยธรรม ดังนี้ กิจกรรมบังคับก่อให้เกิด ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา สำหรับกิจกรรมเสนอแนะ เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมส่วนใหญ่ที่เกิดจากกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความใฝ่รู้

๕.๒.๗ การเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียน ของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ในด้านความขยันหมั่นเพียร และด้านความรับผิดชอบ ส่วนด้านความมีระเบียบวินัยไม่แตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ เหตุผลสำคัญที่เป็นไปตามสมมติฐาน อธิบายได้ว่า โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ได้จัดนักเรียนเข้าค่ายในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๔ ทุกรุ่น เพื่อเป็นการปรับพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนทุกปี ผลการเข้าค่ายพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า นักเรียนสามารถปรับพฤติกรรมทางด้านความ

ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ภัสรา อรุณมีศรี ที่กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ให้เสร็จเรียบร้อย ทันเวลาที่กำหนด และยอมรับผล ตามที่ตนเองปฏิบัติ ส่วนความมีระเบียบวินัยเป็นกฎข้อบังคับที่นักเรียนต้องปฏิบัติตามที่โรงเรียน กำหนด จึงไม่มีความแตกต่าง

๕.๒.๘ การเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของนักเรียนที่ต่างกัน มีผลต่อ ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ เหตุผลสำคัญที่ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน อธิบายได้ว่า โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐ และความต้องการของผู้ปกครอง ในการให้ลูกหลานของตนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการ เข้าร่วมบรรพชาด้วยความสมัครใจ และมีส่วนร่วมในการสืบสานพระพุทธศาสนา ผลที่ตามมาคือนักเรียน ได้เรียนรู้ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม ทำให้สามารถปรับคุณลักษณะเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ เป็นคนมีบุคลิกภาพที่ดีและมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังคำกล่าวของ พระธรรม ญาณมุนี ที่กล่าวไว้ว่า “พื้นฐานการศึกษา ได้แก่ จริยธรรม เพราะจริยธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญยิ่ง ของตน คนที่สภาพเป็นคนที่สมบูรณ์ได้ในสังคมก็ด้วยพลังแห่งจริยธรรม คนที่ขาดหรือบกพร่อง ในจริยธรรม อะไรจะช่วยให้เขาสำเร็จได้ในชีวิตคนเล่า”

๕.๒.๙ ข้อเสนอแนะการปลูกฝังและการพัฒนาเชิงจริยธรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียน ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะ อธิบายได้ว่านักเรียนต้องการให้โรงเรียนลดกฎระเบียบลงบ้าง การ คัดเลือกเด็กมาอยู่ห้องที่ ๑ โดยคุณิษฐ์และพฤติกรรมด้วยไม่ใช่เอาแต่เก่งอย่างเดียวเพราะทำให้เกิด ปัญหากับส่วนรวม ควรให้ครูจัดกิจกรรมเล่นกีฬา นักเรียนควรปฏิบัติตนให้ดีกว่านี้ ควรคัดเลือก ครูที่จะมาสอนให้ดีมีบางคนสอนไม่รู้เรื่อง สนามฟุตบอลควรให้นักเรียนเล่นไม่ใช่ปล่อยให้เฉยๆ ควรมีช่วงเวลาเหลือมาให้เดินไปเรียนวิชาต่อไป ควรให้ครูจัดงานโรงเรียนมากขึ้น ควรเพิ่ม กฎระเบียบให้ครอบคลุม และควรมีการอบรมให้นักเรียนทราบถึงสิ่งที่ถูกต้อง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้พบว่า

๑. ครูควรแนะนำหรือกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความ ขยันหมั่นเพียร ด้วยการมาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและทันเวลา เข้าเรียนทุกครั้งด้วยความตั้งใจ หมั่นไปพบครูเพื่อปรึกษาปัญหาและบทเรียนที่ไม่เข้าใจ เต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียน

จัดขึ้น ศึกษาค้นคว้าเรื่องใหม่ๆด้วยตนเองอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ นิสิต ด้านวิริยะกฤ ที่ได้จัด ความขยันหมั่นเพียรเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรม เรียก “จริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร” โดยให้นิยามว่า “ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้รับผลสำเร็จในงานที่ทำและทำด้วยความระมัดระวัง เอาใจใส่และอดสาหะ”

๒. นักเรียนที่ผ่านการเข้าค่ายอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแล้ว โรงเรียนควรมีการติดตามประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนว่ามีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมดีขึ้นมากน้อยเพียงใด

๓. โรงเรียนควรมีพานักเรียนไปปฏิบัติธรรมนอกระดานที่ เพื่อเสริมทักษะและปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม อาจทำให้นักเรียนเกิดปฏิปทามากขึ้น

๔. โรงเรียนควรจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาเชิงจริยธรรมของนักเรียน

๕. โรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมิมนต์พระภิกษุที่มีความรู้ด้านการศึกษา มาเป็นครูสอนจริยธรรมในโรงเรียน เพราะพระภิกษุนั้นโดยภาพรวมถือเป็นแบบอย่างในด้านจริยธรรมที่ชัดเจน และนักเรียนได้มีโอกาสใกล้ชิดกับศาสนามากขึ้น

จ. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

๑. ศึกษาการสร้างเสริมกิจกรรมนำทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ชีวิต

๒. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนวิถิพุทธจิตอาสาเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่๑-๖
โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุบลรัตน์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมการพัฒนา
จริยธรรม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม แบ่งเป็น ๓ ด้าน คือ

๒.๑ ด้านความขยันหมั่นเพียร

๒.๒ ด้านความมีระเบียบวินัย

๒.๓ ด้านความรับผิดชอบ

ตอนที่ ๓ แบบเสนอแนะแนวทางในการปลูกฝังจริยธรรม

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสีกัน
(วัฒนานครที่อุบลรัตน์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร นักเรียนสามารถแสดงความรู้สึก หรือแสดง
ความคิดเห็นได้อย่างอิสระ คำตอบไม่มีผิดไม่มีถูก และไม่มีผลกระทบต่อตัวนักเรียนแต่อย่างใด
การตอบแบบสอบถามนักเรียนไม่ต้องลงชื่อ คำตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มี
เปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

ขอขอบใจในความร่วมมือการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

(นางฉัฐ จันทร์หนูหงษ์)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

คณะ พุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เมื่ออ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่างให้ตรงตามความเป็นจริงในปัจจุบันของนักเรียน

๑. เพศ

() ชาย

() หญิง

๒. อายุ

() ๑๓-๑๕ ปี

() ๑๖-๑๘ ปี

() สูงกว่า ๑๘ ปีขึ้นไป

๓. ระดับชั้นการศึกษา

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๔. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาปัจจุบัน)

() ๐.๐๑-๑.๐๐

() ๑.๐๑-๒.๐๐

() ๒.๐๑-๓.๐๐

() ๓.๐๑-๔.๐๐

๕. นักเรียนเคยเข้าร่วมโครงการพัฒนาจริยธรรมของโรงเรียนหรือไม่

() เคย

() ไม่เคย

๖. นักเรียนเคยเข้าร่วมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมพัฒนาจิตกับโรงเรียนหรือไม่

() เคย

() ไม่เคย

๗. นักเรียนเคยเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณรหรือไม่

() เคย

() ไม่เคย

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามพฤติกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓

ลงในช่องที่ตรงกับกรกระทำที่แท้จริงของนักเรียน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

ตัวอย่างแบบสอบถาม

พฤติกรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. มาโรงเรียนสาย		✓			
๒. เดินลัดสนาม					✓

จากตัวอย่างพฤติกรรมในข้อ ๑ พิจารณาแล้วปรากฏว่านักเรียนมาโรงเรียนสายมาก
นักเรียนก็ขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “มาก”

ส่วนพฤติกรรมในข้อ ๒ นักเรียนพิจารณาแล้วปรากฏว่าไม่เคยเดินลัดสนามเลยนักเรียน
ก็ขีดเครื่องหมาย ✓ ได้เพียงเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “น้อย”

ในแต่ละข้อให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ได้เพียงเครื่องหมายเดียวเท่านั้น
กรุณาตอบด้วยความตั้งใจ ตามความเป็นจริง และทำให้ครบทุกข้อ

ด้านที่ ๒.๑ แบบวัดพฤติกรรมจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรมจริยธรรมด้านขยันหมั่นเพียร				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑. มาโรงเรียนทุกวันสม่ำเสมอ					
๒. เข้าเรียนทุกครั้งด้วยความตั้งใจ					
๓. ลงมือทำการบ้านตามที่ครูมอบหมายด้วยความตั้งใจ พากเพียรจนเสร็จทันเวลา					
๔. เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษา ค้นคว้า เพิ่มเติมจากที่ครูสอน					
๕. ปรึกษาคุณครูประจำวิชาเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน					
๖. จัดบันทึกข้อความสำคัญ เช่น กฎ สูตร ข้อสรุป เป็นต้น ลงในสมุดบันทึก					
๗. ไม่เคยเบื่อหน่าย ท้อแท้ และเข้าเรียนในวิชาที่รู้สึกว่ายาก					
๘. ทำการบ้าน ทบทวนบทเรียนหรือแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนที่โรงเรียนตอนหลังเลิกเรียนเสมอ					
๙. ทำเครื่องหมายต่างๆ เช่น รูปดาว ชิดเส้น ได้ ฯลฯ เพื่อเน้นความสำคัญของข้อความให้เด่นชัด					
๑๐.อาสาทำงาน โรงเรียนด้วยความเต็มใจ เช่น ช่วยงานห้องพยาบาล ห้องสมุด งานประชาสัมพันธ์					
๑๑. เมื่อมีการอภิปรายเกี่ยวกับบทเรียนจะร่วมแสดงความคิดเห็นเสมอ					
๑๒.ทบทวนบทเรียน อ่านตำราล่องหน้าที่บ้านเป็นประจำ					

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรมจรรยาบรรณด้านชั้นหมั่นเพียร				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑๓. ไม่นั่งหลับในขณะที่ครูกำลังสอน					
๑๔. ติดตามข่าวสาร ข้อมูลต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนจากแหล่งต่างๆเช่นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น					
๑๕. ไม่เบื่อหน่ายที่ครูให้แบบฝึกหัดเสริมบทเรียน นอกเหนือจากหนังสือเรียน					
๑๖. รู้สึกสนุกในการปฏิบัติงานด้วยตนเองในขณะที่เรียนภาคปฏิบัติ					
๑๗. ตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายทุกชิ้นอย่างมีภาคปฏิบัติ					
๑๘. ศึกษาค้นคว้าเรื่องใหม่ๆด้วยตนเอง					
๑๙. รู้จักวางแผนการทำงานที่ละส่วน และต่อเนื่องจนสำเร็จ					
๒๐. เมื่อทำการบ้านไม่ได้ จะหยุดพัก นั่งสมาธิ					
๒๑. พยายามแก้ไขปัญหากจากงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ					
๒๒. ช่วยงานในชมรมที่เป็นสมาชิกด้วยความเต็มใจ					
๒๓. เต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อเสริมประสบการณ์					
๒๔. ทำบุญ ตักบาตรทุกสัปดาห์ตามที่โรงเรียนจัดขึ้น					
๒๕. สวดมนต์ นั่งสมาธิ ก่อนนอนทุกคืนเพื่อให้มีสติ และมีปัญญาดี					

ด้านที่ ๒.๒ แบบวัดพฤติกรรมจริยธรรมความมีระเบียบวินัย

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑. เข้าแถวตรงเวลาทุกวัน					
๒. ร้องเพลงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ ทำสมาธิ ด้วยความตั้งใจ					
๓. ไม่พูดคุยหรือเล่นกันระหว่างคุณครูเฝ้าประจำวัน ให้การอบรมหรือแจ้งข่าวสารหน้าเสาธง					
๔. แต่งเครื่องแบบนักเรียนอย่างถูกต้องตามที่โรงเรียนกำหนด					
๕. ไม่คุย เล่น ส่งเสียงดังเมื่อคุณครูไปทำธุระนอกห้องเรียน					
๖. เก็บภาชนะหลังจากรับประทานอาหารไว้ในที่ที่โรงเรียนจัดให้					
๗. ทิ้งขยะลงในถังขยะที่โรงเรียนจัดไว้ให้					
๘. ส่งงาน/การบ้านตรงตามเวลาที่กำหนด					
๙. ทำความเคารพคุณครูเสมอเมื่อท่านเข้า-ออกห้องเรียน					
๑๐. ขณะที่คุณครูกำลังสอนจะไม่ทำงาน/ กิจกรรมอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนวิชานั้น					
๑๑. ไม่แอบใช้โทรศัพท์มือถือในห้องเรียน					
๑๒. มีสมาธิในการทำงาน หรืออ่านตำรา					
๑๓. ไม่คุย เล่นหรือส่งเสียงดังขณะที่อยู่ในห้องสมุด					
๑๔. ยืม-คืนหนังสือจากห้องสมุดตามเวลาที่กำหนด					

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรมจรรยาบรรณด้านความมีระเบียบวินัย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑๕. ไม่หลบหนีออกนอกห้องเรียนเพื่อไปทำสิ่งอื่นๆ ขณะที่มีการเรียนการสอน					
๑๖. รับฟังการแนะนำ/ตักเตือนของคุณครูด้วยกิริยาที่สุภาพอ่อนน้อมและปฏิบัติตาม					
๑๗. พูดยาสุภาพ เช่น ค่ะ/ครับ/ขอบคุณ/ขอโทษ ลงท้ายจนเป็นนิสัย					
๑๘. ไม่นำหนังสือ ภาพ ซีดี หรืออื่นๆ ที่แสดงออกทางเพศหรือความรุนแรงมาคูที่โรงเรียน					
๑๙. ไม่นำบุคคลภายนอกหรือนักเรียนสถาบันอื่นๆ เข้ามาก่อนความสงบในโรงเรียน					
๒๐. ส่งใบลาแจ้งคุณครูเสมอเมื่อจะหยุดการเรียน					
๒๑. ไม่เคยล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น					
๒๒. ไม่มั่วสุมในทางที่ผิด เช่น เสพย์สิ่งเสพติด เล่นการพนันหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม					
๒๓. ใช้น้ำ ไฟ และอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรของโรงเรียนอย่างประหยัดและระมัดระวัง					
๒๔. เข้าแถวตามลำดับก่อนหลังทุกครั้งเมื่อใช้บริการต่างๆ เช่น ซื้ออาหาร ถ่ายเอกสาร เป็นต้น					
๒๕. ไม่ทะเลาะวิวาทหรือมีส่วนร่วมในการทะเลาะวิวาททำให้เกิดการแตกความสามัคคีในโรงเรียน					
๒๖. ข้ามถนนตรงทางม้าลายหรือเดินข้ามสะพานลอยเสมอเพื่อความปลอดภัย					
๒๗. เปิดหาข้อมูลในห้องคอมพิวเตอร์ที่เป็นสาระประโยชน์เท่านั้น					

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรมจรรยาบรรณด้านความมีระเบียบวินัย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๒๘. ไม่ขีดเขียนข้อความ/วาดภาพบน โต๊ะเรียนเก้าอี้/ฝาผนังห้องเรียนหรือตามอาคารต่างๆ					
๒๙. กลับบ้านตรงเวลาหลังจากเลิกเรียน					
๓๐. แบ่งเวลาช่วยเหลืองานทางบ้านอย่างเต็มใจ					

ด้านที่ ๒.๓ แบบวัดพฤติกรรมจรรยาบรรณความรับผิดชอบ

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรมจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑. เข้าห้องเรียนตรงเวลาเสมอ					
๒. เข้าเรียนทุกคาบที่มีตารางเรียน					
๓. ซักถามคุณครูทันทีเมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจในบทเรียน					
๔. ทำงาน/การบ้านส่งคุณครูอย่างสม่ำเสมอ ทันเวลา					
๕. มีนัดหมายกับผู้อื่นจะไปที่ไหนตามกำหนด					
๖. เต็มใจช่วยงานที่คุณครูขอความช่วยเหลือ					
๗. แจ้งให้คุณครูทราบเมื่อพบเหตุการณ์ที่ผิดปกติหรือไม่น่าไว้วางใจในโรงเรียน					
๘. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนตามความสนใจและความสามารถของตน เช่น เป็นนักกีฬา นักดนตรี เป็นต้น					

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรมจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๙. ทำความสะอาดห้องเรียน/ห้องฝึกงานตามเวลาที่กำหนด					
๑๐. เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของคณะกรรมการนักเรียนเพื่อพัฒนาโรงเรียน					
๑๑. พுகจาหรือแสดงกิริยาสุภาพกับคุณครูหรือเพื่อนๆ					
๑๒. ยอมรับการตำหนิหรือการลงโทษจากคุณครูเมื่อไม่ได้ส่งงานตามกำหนดเวลา					
๑๓. ไม่ลุกเดินจากที่นั่งหรือหยอกล้อกับเพื่อนในขณะที่ครูกำลังสอน					
๑๔. ยอมเสียค่าปรับหรือชดใช้เมื่อทำทรัพย์สินของโรงเรียนเสียหาย					
๑๕. ไม่ละทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายแม้จะเป็นวิชาที่ไม่ชอบ					
๑๖. เมื่อทำการบ้านไม่ทันจะขอผลัดผ่อนกับคุณครู					
๑๗. เข้าห้องสมุด/ห้องคอมพิวเตอร์เพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมประกอบรายงานตามที่ครูมอบให้					
๑๘. ทำตารางและปฏิบัติตามตารางในการดูหนังสือและทำการบ้าน					
๑๙. ไม่ชักชวนเพื่อนออกไปเล่นหรือทำกิจกรรมอื่นในขณะที่มีชั่วโมงเรียน					
๒๐. จัดบันทึกงาน/แบบฝึกหัดที่คุณครูมอบหมายในสมุดบันทึกประจำวัน					
๒๑. ตรวจสอบความเรียบร้อย/ถูกต้องของงานก่อนจะส่งครู					

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรมจรรยาบรรณด้านความรับผิดชอบ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๒๒. สอบถามผู้รู้หรือพยายามหาคำตอบในข้อที่สงสัยและทำไม่ได้					
๒๓. ทำงานที่เริ่มไว้แล้วอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จ					
๒๔. ขออนุญาตก่อนเมื่อหยิบยืมของคนอื่นมาใช้					
๒๕. ทำความสะอาดและจัดเก็บอุปกรณ์ของโรงเรียนเข้าที่อย่างเรียบร้อยเมื่อใช้เสร็จแล้ว					
๒๖. เพิ่มเวลาอ่านหนังสือ/ศึกษาค้นคว้าให้มากขึ้นเมื่อได้คะแนนไม่ดี					
๒๗. ไม่พุดคุยเหย้าให้เพื่อน โกรธและทะเลาะกัน					
๒๘. เมื่อคุณครูให้ทำงานเดี่ยวหรือกลุ่มจะทำงานให้ดีที่สุด					
๒๙. ยอมชดใช้ค่าเสียหายเมื่อทำสมบัติของโรงเรียนชำรุด					
๓๐. ช่วยเหลืองานของบิดามารดาด้วยความเต็มใจ					

ตอนที่ ๓ แบบแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ แนวทางในการปลูกฝังและพัฒนาจรรยาบรรณ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑.๑ เอกสารชั้นปฐมภูมิ:

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ :

๑.๒.๑ หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ, โครงสร้างของคุณลักษณะของจริยธรรม, กรุงเทพมหานคร : กระทรวง
ศึกษาธิการ, ๒๕๒๓.

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา, คู่มือจริยธรรมฉบับการศาสนา, กรุงเทพมหานคร :
การศาสนา, ๒๕๓๑.

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการและธีระพร อูวรรณ โณ, จริยธรรมกับการศึกษา,
กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๒๖.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร :
คุรุสภา, ๒๕๔๕.

_____. คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
และตอนปลาย, กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, ๒๕๔๐.

_____. การประเมินการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา, กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา ลาดพร้าว,
๒๕๔๐.

กนก จันทร์ขจร, คู่มือจริยธรรมศึกษา, กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, ๒๕๓๓.

กองมาตรฐานวิชาชีพครูสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, หลักการพื้นฐานหลักสูตรและการสอน,
กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, ๒๕๓๓.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **คู่มือครูเพื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน.**

กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๐.

คณะอนุกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักบริหาร กลุ่มสื่อมวลชนกลุ่มสมาคม

มูลนิธิและกลุ่มพัฒนากำลังคน. **คู่มือปลูกฝังค่านิยม.** กรุงเทพมหานคร : ศรุสภา, ๒๕๒๖.

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. **คุณธรรมและจริยธรรม : หลักและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถาบันสังกัด**

กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๒๔.

ชัยพร วิชาวุธและธีระพร อูวรรณ โน. **แนวคิดและพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังคุณธรรม.** กรุงเทพ

มหานคร : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๓๗.

ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน. **จริยธรรมของเยาวชนไทย.** กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๐.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. **จริยธรรมในสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๒๓.

ทิสนา เขมมณี. **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร :

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๒.

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. **หลักการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพมหานคร,

๒๕๓๕.

บุญมี แทนแก้ว. **จริยธรรมกับชีวิต.** กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.

บรรจง ชุตกุลชาติ. **วินัยสำหรับข้าราชการครู.** กรุงเทพมหานคร : มิตรครู, ๒๕๓๑.

ประกาศรี สีหอำไพ. **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

ปภาณี ฐิติวัฒนา. **การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการ

ศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี, ๒๕๓๑.

พุทธทาสภิกขุ. **คู่มือมนุษย์ฉบับสมบูรณ์.** กรุงเทพมหานคร : ศรุสภา, ๒๕๓๕.

พระเทวิน เทวินุโท. **จริยธรรมศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๕๐.

พระพยอม กัลยาโณ. **พุทธธรรมนำทางสร้างสุข.** กรุงเทพมหานคร : ศรุสภา, ๒๕๓๔.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีบริหาร.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.** กรุงเทพ

มหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

- _____ .**พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๔๐.
- พระราชวรมณี. **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๒๗.
- พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ** พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- _____ .**พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม** พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร :
เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักต์, ๒๕๕๑.
- พรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์,
๒๕๓๐.
- มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. **มังคุดตที่ปนี แปลเล่ม ๓**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : ศิริ
วัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ , ๒๕๔๖. ¹
- โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์). **คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง**. ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์,
๒๕๕๑.
- วสิน อินทสระ. **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทองกวาว, ๒๕๔๑.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. **การปฏิรูปการศึกษาของประเทศเกาหลี**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ๒๕๒๕.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **คู่มือครูเพื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียน
การสอน**. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๔๐.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา, ๒๕๔๒.
- สนิท ศรีสำแดง. **พุทธศาสนากับหลักการศึกษา ภาคทฤษฎีแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร :
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.
- ผศ.สุดใจ บุญอารีย์. **การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม : ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์
พัฒนาการหนังสือ กรมวิชาการ, ๒๕๔๑.
- อุทุมพร จามรมาน. **เอกสารการสอน ชุดวิชาจิตวิทยาตั้งคมพื้นฐาน เพื่อการวัดและประเมินผล
การศึกษา**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๔.

๑.๒.๒ วิทยานิพนธ์และผลงานวิจัย

กรมวิชาการ. “โครงการทดลองรูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนจริยธรรม”.

รายงานการวิจัย . กรุงเทพมหานคร : ชนประดิษฐ์การพิมพ์, ๒๕๒๗.

กัลยา ศรีปาน. “ การศึกษาคุณธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

กษมา จันทร์ผลแดง. “ การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบกับชุดพัฒนาความขยัน
หมั่นเพียรที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ลี้ศักดิ์กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหา
บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๕.

จันทน์ ทุมโฆสิต. “การศึกษาความเข้าใจทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพ
มหานคร”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต . บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย, ๒๕๔๓.

ดวงแก้ว คงเพชรศักดิ์. “การใช้กลุ่มฝึกรอบรมที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ ๔”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร,
๒๕๓๕.

ทิฆัมพร สุภาพ. “การวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาล
งกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

ทิพาพร ลิขิตกุล. “การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษามหาวิทยาลัย
รามคำแหง ”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, ๒๕๔๔.

นิตา ค่านวิระยะกุล. “การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรระดับชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ ๑กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๗.

พรชัย โพธิ์งาม. “การศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์การบริหาร
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๖.

ภัศรา อรุณมีศรี. “การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖” .

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.
 ยุพดี ปืดตะคุ. “ ผลการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียร ในการเรียนของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์
 การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
 ๒๕๓๓).

ระพิน ชูชื่น. “การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียน
 ประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย
 : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

รุ่งนภา จอนเจดสิน. “การปฏิบัติงานทางจริยธรรมตามการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ตอนปลาย กรุงเทพมหานคร” . วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ลำดวน เกษตรสุนทร. “ทัศนคติทางจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดสตูล”.
 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต”. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 สงขลา, ๒๕๒๖.

ศศวรรณ เทศศรีเมือง. “การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการชี้แนะที่มีต่อความ
 ขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนสตรีราชินูทิศ
 จังหวัดอุดรธานี ” . วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๕.

ศศิธร ดีเหมาะ. “ ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษา ”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
 นเรศวร, ๒๕๓๕.

สิน งามประโคนและคณะ. “การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษา ในระดับอุดมศึกษาใน
 กรุงเทพมหานครและปริมณฑล”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. “การศึกษาการจัดสภาพการณ์เสริมความคิดเชิงคุณธรรมสังคมตามแนวคิด
 คอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหา
 บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๒.

สุวรรณา อร่ามเมธาพงศา. “การศึกษาปัญหาทางวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช ในทัศนะของนักเรียน”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๑.

หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา. “ จริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาศาสนศึกษากรมการ
ฝึกหัดครู” . รายงานการวิจัย. กรมสามัญศึกษา, ๒๕๒๕.

อรทัย โสภกา. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความรับผิดชอบของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้และเรียนตามคู่มือครู”.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

๑.๒.๓ ภาษาอังกฤษ

Good. **Dictionary of Education** . New York : McGraw-Hill Book Company, 1973.

Kohlberg, L. “**Stage and Sequence : The Cognitive Development Approach to Socialization,**”
in Handbook of Socialization Theory and Research. Chicago : Rand McNally and
Company, 1969.

Kohlberg, L. “**Development of Moral Character and Moral Ideology,**” **in Review of Child
Development Research.** Connecticut : Printers, Inc. , 1976.

Piaget. **The Moral Judgment of the Child** . London : Routledge & Kegan Raul, 1960.

Piaget, Jean. **The Moral Judgment of the Child** . New York : Collier Book, 1962.

Wiggins, Jerry S. and others. **The Psychology of Personality.** New York : Addison-Wesley
Publishing, 1971.

๑.๒.๔ Web Site

<http://www1.freehostingguru.com>. (๑๗ เมษายน ๒๕๕๔)

<http://www.anegsangsoog.com/goodthinggovcivil.htm> (๒๒ เมษายน ๒๕๕๔)

<http://www.obec.go.th/plan51/planobec51.doc>. (๒๕ ก.พ. ๒๕๕๔)

ประวัติโรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์)

๑. ข้อมูลพื้นฐาน

๑.๑ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ตั้งอยู่เลขที่ ๕๖๗ ถนนทรงประภา แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ ๐๒-๕๖๖-๒๓๒๕ โทรสาร ๐๒-๕๖๖-๑๔๕๕

๑.๒ เปิดบริการตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๕๘ ห้องเรียน

๑.๓ มีเขตพื้นที่บริการ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

๒. ข้อมูลด้านผู้บริหาร

รายนามผู้บริหารโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)

ตั้งแต่ ปีการศึกษา ๒๕๐๘ - ปัจจุบัน

รายนาม	ดำรงตำแหน่ง	ปีการศึกษา
๑. นางไพวรรณ ชาญศึก	ครูใหญ่	๒๕๐๘- ๒๕๑๓
๒. นายประสิทธิ์ ธานี	ครูใหญ่	๒๕๑๓- ๒๕๒๑
๓. นางนิยพรรณ ศรีสารคาม	อาจารย์ใหญ่	๒๕๒๒
๔. คุณหญิงพรรณิ กายจนะวสิต	ผู้อำนวยการ	๒๕๒๓-๒๕๒๕
๕. นายวิโรจน์ หุตะจู่ทะ	ผู้อำนวยการ	๒๕๒๖- ๒๕๒๘
๖. นางอารี ปิ่นบุญมา	ผู้อำนวยการ	๒๕๒๘- ๒๕๓๕
๗. นายสมรัก แพทย์พันธุ์	ผู้อำนวยการ	๒๕๓๕- ๒๕๓๘
๘. นายประเสริฐ อหิงสโก	ผู้อำนวยการ	๒๕๓๘- ๒๕๔๐
๙. นายวินัย นุ่นพันธ์	ผู้อำนวยการ	๒๕๔๐- ๒๕๔๒
๑๐. นางพัลลภา จันทรุจิรากร	ผู้อำนวยการ	๒๕๔๒- ๒๕๔๖
๑๑. นางปิยนันท์ ภิรมย์ไกรภักดิ์	ผู้อำนวยการ	๒๕๔๖- ๒๕๕๑
๑๒. นายเลิศศิลป์ รัตนมุสิก	ผู้อำนวยการ	๒๕๕๑- ปัจจุบัน

๓. ประวัติย่อ

โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ในที่ดินที่ได้รับบริจาค จำนวน ๘ ไร่ ๓ งาน ๕๔ ตารางวา จาก นายเทียน วัฒนานคร์อุปถัมภ์ เหตุนี้ จึงได้ชื่อว่า “วัฒนานคร์อุปถัมภ์” ต่อท้ายชื่อโรงเรียน เริ่มแรกเปิดสอนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนได้รับงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สร้างอาคารเรียน แบบ ๐๐๔ จำนวน ๑ หลัง ๘ ห้องเรียน พร้อมอุปกรณ์การเรียน และเปิดสอนในระดับ ประถมศึกษาปีที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๐๘ มีครูเพียง ๕ คน นักเรียนทั้งสิ้น ๑๑๗ คน

ปีการศึกษา ๒๕๒๐ ได้รับคำสั่งจากกรมสามัญศึกษา ให้ยุบชั้นประถมศึกษา และตั้งเป็น โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตร ม.ศ. ๑ พ.ศ. ๒๕๑๘ และหลักสูตร ม. ๑ พ.ศ. ๒๕๒๑

ปีการศึกษา ๒๕๓๕ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานคร์อุปถัมภ์) เป็น๑ใน๔โรงเรียน เขต ดอนเมือง ที่อยู่ในโครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมกับกองทัพอากาศ ให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยเน้นการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การส่งเสริมระเบียบวินัย คุณธรรม ศีลธรรม สุขภาพอนามัยของนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับสุขภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพื่อให้เป็นโรงเรียน ที่มีคุณภาพดี และความพร้อมในทุก ๆ ด้าน

โรงเรียนได้รับงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียน บ้านพักครู อาจารย์ สนามกีฬา ปรับปรุงถนน ระบบไฟฟ้า และได้พัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ จนมีความเจริญก้าวหน้าตามลำดับ โรงเรียนได้พัฒนาการเรียนการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อเตรียมนักเรียนให้ก้าวสู่ออนาคตรู้ทันโลกและมั่นคง ปัจจุบันโรงเรียนกำลัง เข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนายกระดับ มาตรฐานการศึกษา สร้างความเชื่อมั่นให้โรงเรียน เป็นที่ยอมรับของชุมชน

ปัจจุบันโรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวน ห้องเรียน ๑๐-๑๒-๑๒ และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนห้องเรียน ๘-๘-๘ รวม ๕๘ ห้องเรียน โดยมีนักเรียน ๒,๒๕๐ คน จำนวนผู้บริหาร ๔ คน ครูประจำการและครูอัตราจ้าง ๑๑๗ คน นักการ ยาม และพนักงานขับรถ ๑๒ คน

ปรัชญา : นตฺถิ ปญญา สมาอาภา “แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี ”

คติพจน์ : ศรัทธา วิริยะ ปัญญา

นโยบาย : นโยบายโรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๓

"ปีแห่งการสืบสานระเบียบวินัย ใส่ใจการเรียนรู้ ก้าวสู่มาตรฐานสากล รวมพลวิถีพุทธจิตอาสา"

เอกลักษณ์ลูกสีกัน : “ สะอาด เป็นระเบียบ เรียบร้อย ทุกวัน ”

ธงประจำโรงเรียน : ตราประจำโรงเรียน สีเหลือง พื้นธง สีม่วง – เหลือง **อักษรย่อ :** ว.อ.

วิสัยทัศน์ : โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร์อุปถัมภ์) เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ ใฝ่คุณธรรม ตามแนววิถีพุทธจิตอาสา รักความเป็นไทย ก้าวไกลเทคโนโลยี มุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานสากล

กลยุทธ์ :

กลยุทธ์ที่ ๑. พัฒนานักเรียนให้เป็นคนยุคใหม่ มีศักยภาพเป็นพลโลก

กลยุทธ์ที่ ๒. ส่งเสริมครูให้พัฒนาตนเองเป็นครูยุคใหม่ เทียบเคียงมาตรฐานสากล

กลยุทธ์ที่ ๓. พัฒนาระบบบริหารจัดการสู่ความยั่งยืนของโรงเรียนวิถีพุทธจิตอาสา

กลยุทธ์ที่ ๔. ส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามแนววิถีพุทธจิตอาสา

กลยุทธ์ที่ ๕. ส่งเสริมนักเรียนให้รักและสืบสานความเป็นไทย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ ๖. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๗. ส่งเสริมการบริหาร โรงเรียนด้วยระบบคุณภาพสู่มาตรฐานสากล สู่อนาคต

พันธกิจ

๑. จัดการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ยกกระดับคุณภาพการศึกษา สู่มาตรฐานสากล

๒. บริหารจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธจิตอาสา

๓. ปลูกฝังความรักและภูมิใจในความเป็นไทยบนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการเรียนรู้

๕. บริหารจัดการ โรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ

เป้าหมาย

๑. นักเรียนมีคุณภาพ เป็นคนยุคใหม่และมีศักยภาพเป็นพลโลก
๒. ครูมีคุณภาพเป็นครูยุคใหม่เทียบเคียงมาตรฐานสากล
๓. โรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่ที่มีคุณภาพ
๔. โรงเรียนมีการบริหารจัดการ ตามแนววิถีพุทธจิตอาสา ด้วยระบบคุณภาพและหลัก
ธรรมาภิบาล
๕. นักเรียนปฏิบัติตนตามแนววิถีพุทธจิตอาสา สืบสานวัฒนธรรมไทย ตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง
๖. โรงเรียนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการและการเรียนรู้ให้
ทันสมัยและคุ้มค่า
๗. โรงเรียนมีเครือข่ายร่วมพัฒนาในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ

โรงเรียนวิถีพุทธ คืออะไร

คือโรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรม พระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการ
บริหาร และการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่าง
บูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้พัฒนาการกิน อยู่ คู่ ฟัง ให้เป็น โดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม
แสงปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิต

ทำไมต้องจัดโรงเรียนวิถีพุทธ

ดร. สิริกร มณีรินทร์ รมช.ศธ. ให้ทัศนะว่าวิถีพุทธเป็นวิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่
แต่เดิมมา พุทธธรรมมุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจชีวิตแท้จริง และสามารถ ดำเนินชีวิต (กิน อยู่ คู่ ฟัง) ได้
อย่างถูกต้องเหมาะสม พุทธธรรมมีระบบการศึกษา 3 ประการ คือ ไตรสิกขา หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา
ซึ่งเป็นการฝึกอบรมที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิต ทุกด้านและบูรณาการสู่การพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์
ได้

ลักษณะโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นอย่างไร

สถานศึกษาจัดพัฒนาผู้เรียนตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ ส่งเสริมให้เกิดปัญญา
วุฒิธรรม ๔ ประการคือ

๑. สัมปรีตสังเสวะ คือ การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีสื่อที่ดี
๒. สัทธัมมัสสวนะ คือ เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตรที่ดี
๓. โยนิโสมนสิการ คือ มีกระบวนการคิด วิเคราะห์ พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
๔. ธรรมานุวัตรปฏิบัติ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องตามธรรม

สถานศึกษาพัฒนางานในด้านต่าง ๆ คือ

๑. ด้านกายภาพ จัดสภาพใกล้ชีวิตธรรมชาติ ชวนมีใจสงบและส่งเสริมการบริหารจิตเจริญ
ปัญญา.
๒. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต จัดกิจกรรมที่บูรณาการไตรสิกขาโดยเน้น การกิน อยู่ ดู
ฟัง ด้วยสติสัมปชัญญะรู้คุณค่าแท้
๓. ด้านการเรียนการสอน มีหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการพุทธธรรม
เพื่อพัฒนาผู้เรียน อย่างชัดเจนต่อเนื่อง
๔. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ส่งเสริมวัฒนธรรม แสวงปัญญา มีปฏิสัมพันธ์ที่เป็น
กัลยาณมิตรต่อกันทุกคน พยายามปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น
๕. ด้านการบริหารจัดการ ร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชนพัฒนานักเรียน และพัฒนาซึ่งกัน
และกันตามวิถีพุทธ ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถจัดจุดเน้น หรือลักษณะเฉพาะของตนเองได้ตามความ
เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาหรือบูรณาการพัฒนากับกิจกรรมต่างๆ เช่นการพัฒนาคุณธรรม
๔ ประการ (ฆราวาสธรรม) ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้แก่ สัจจะ
ทมะ ขันติ จาคะ

เกียรติประวัติของโรงเรียน

ปีการศึกษา ๒๕๒๓	โรงเรียนดีเด่นของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ปีการศึกษา ๒๕๒๔	โรงเรียนดีเด่นรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ปีการศึกษา ๒๕๓๐	ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ดีเด่น ของกรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

- ปีการศึกษา ๒๕๓๓ รางวัลห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนภาคกลางดีเด่น ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี
รางวัลห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ดีเด่น กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- ปีการศึกษา ๒๕๓๘ โรงเรียนดีเด่นมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา
รางวัลสิ่งแวดล้อมระดับมาตรฐานเหรียญทองแดง กรมสามัญศึกษา
รางวัลห้องจริยธรรมดีเด่น กลุ่ม โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง กลุ่มที่ ๓
- ปีการศึกษา ๒๕๔๑ โรงเรียนที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมดีเด่น การปีโตเลี่ยมแห่งประเทศไทย
- ปีการศึกษา ๒๕๔๒ วงโยธวาทิต ได้รับรางวัลเหรียญทองแดงจากกรมสามัญศึกษา
วงโยธวาทิต ได้รับรางวัลเหรียญทองแดงจากสยามกลการยามาฮ่า
รับสารตราตั้งสโมสรอินเทอร์แรก โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์)
- ปีการศึกษา ๒๕๔๓ ได้รับเลือกเป็นตัวอย่างที่ดีในการอนุรักษ์พลังงานของชาติจากกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานกรมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- ปีการศึกษา ๒๕๔๔ ได้รับแต่งตั้งจากสภาวัฒนธรรมเขตคอนเมือง ให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์)
ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารออมสินเปิดธนาคาร โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุปถัมภ์)
ได้รับเกียรติบัตรผ่าน เกณฑ์มาตรฐาน ร้านอาหารสะอาด (ด้านกายภาพ) ของกรุงเทพมหานครประเภทสถานที่จำหน่ายในสถาบันการศึกษา
- ปีการศึกษา ๒๕๔๕ นางสาวอาทิตย์ดา ดาราเรือง ได้รับพระราชทานรางวัล นักเรียนรางวัลพระราชทาน โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- ปีการศึกษา ๒๕๔๖ ได้รับรางวัลธนาคารโรงเรียนดีเด่น จากธนาคารออมสิน
- ปีการศึกษา ๒๕๔๗ เริ่มโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
ได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขัน “ขยับกาย สบายชีวี วิถีพุทธ”
นักเรียนได้รับโล่เกียรติคุณ เป็นผู้มีความสามารถดีเด่นและสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศชาติ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

- ปรับปรุงอาคารสถานที่ ได้แก่ รั้ว ป้ายชื่อ โรงเรียน เสาธง หอประชุม
ห้องเรียน ICT ห้องกิจกรรมนักเรียน
ก่อสร้างหลังคาสถานอเนกประสงค์ “ปียมิตรรวมใจ”
- ปีการศึกษา ๒๕๔๘** โรงเรียนผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐานรอบ ๒ จาก สมศ.
ก่อสร้างอาคารศิลปะ “ศิลป์อนันท์ภิรมย์”
บรรพชาสามเณร ๑๔๘ รูป เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ปีการศึกษา ๒๕๔๙** การดำเนินการ โรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)
ได้รับคัดเลือกเป็นสุดยอดต้นแบบกิจกรรม (BEST PRACTICE) ประจำปี
๒๕๔๙จากกระทรวงศึกษาธิการ
ก่อสร้างอาคารพยาบาล “เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา”
นิมนต์พระภิกษุสงฆ์เข้าสอนนักเรียนสัปดาห์ละ ๑ คาบ/ ๑ ห้องเรียน
- ปีการศึกษา ๒๕๕๐** กำหนดวิสัยทัศน์ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) ในปีการศึกษา
๒๕๕๐-๒๕๕๒ คือ “มุ่งมั่นปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม ตามแนววิถิพุทธ
สุดยอดวิชาการ”
เริ่มโครงการห้องเรียน Hi-Tech จำนวน ๕ ห้อง
นักเรียนทุกคนเข้าสอบธรรมศึกษา ตรี โท เอก
- ปีการศึกษา ๒๕๕๑** สอบประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้และทักษะภาษาฝรั่งเศสตามมาตรฐาน
ยุโรป นางสาวสมาพร พงศ์รักษ์ ได้คะแนนเป็นลำดับที่ ๑ ของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒ ได้ลำดับที่ ๕ ของประเทศ
ได้รับเกียรติบัตร Diplome d' etudes en langue francaise (DELF A 2)
จากปารีส ประเทศฝรั่งเศส
ได้รับโล่การจัดการเรียน การสอนธรรมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๔๙ มี
นักเรียนสอบได้มากเป็นลำดับที่ ๘ ในส่วนกลาง จากสมเด็จพระญาณ
สังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ได้รับโล่มาตรฐานการศึกษาดีเด่นด้านพลังงานตามโครงการ คีน โลก
สดใสลดใช้พลังงาน ประจำปี ๒๕๕๑ ENERGY MIND AWARD จาก
การไฟฟ้านครหลวง วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

ปีการศึกษา ๒๕๕๒

ได้รับโล่รางวัลสถานศึกษา รุ่นที่ ๒ ที่มีผลงานดีเด่นห้องเรียนการศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต ๒

ได้รับรางวัลชนะเลิศเหรียญทอง การแข่งขันขงวาที่เนื่องในวันเอคส์โลก
จากกองทัพอากาศ วันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

ได้รับรางวัลชนะเลิศ การประกวดการอ่านร้อยแก้ว ซึ่งด้วยพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

ได้รับรางวัลเหรียญทอง การจัดสวนถาดแบบจีน ระดับชั้น ม. ต้นจากงาน
ศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ ๕๘

ได้รับคัดเลือกจาก สพฐ. ให้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธจิตอาสา รุ่นที่ ๑

ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนมาตรฐานสากล ของ สพฐ.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางฉัฐ จันทร์หนูหงษ์
วัน เดือน ปี เกิด	๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ ๔๓ ถนนดินสอ ตำบลเสาชิงช้า อำเภอพระนคร กรุงเทพมหานคร
การศึกษา	นักธรรมเอก พ.ศ. ๒๕๕๐ ครุศาสตรบัณฑิต เอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. ๒๕๒๖
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ ๒๓๖/๖๒ หมู่ ๓ ซอยสรณคมน์ ๑๔ ถนนสรณคมน์ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
หน้าที่การงาน	ปัจจุบันเป็นข้าราชการครูบำนาญ

ภาคผนวก ก

หนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

ภาคผนวก ค

ประวัติโรงเรียนสีกัน (วัฒนานครที่อุบลราชธานี)

ภาคผนวก